

Тиждень

український www.ut.net.ua

Наші в Косово втрачають людей. Стор. 50

№ 12 (21) 21 – 27 БЕРЕЗНЯ 2008 р.

ВЕЛОМАНІЯ

Купувати велосипед
потрібно правильно.
Стор. 32

КРИВАВИЙ КАВКАЗ

Терор ФСБ
в Інгушетії.
Стор. 34

ЗАМКНЕНИЙ ЯДЕРНИЙ ЦИКЛ

Як створити і що за це
може бути. Стор. 40

АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК

НА СВІТЛІЙ СТОРОНІ СИЛИ.

СТОР. 14

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

інсайт

УКРАЇНСЬКА ЧОРНО-БІЛА ФОТОГРАФІЯ ХХІ СТ.

Василь Кривенко
Геннадій Міщенко
Василина Врублевська
Світлана Мухіна
Едуард Странадко
Іван Чернічкін
Юлія Сердюкова
Рита Островська
Данил Філіпповський
Юрій Казаков
Олександр Ранчук
Олександр Мекмензов
Євген Криксунов
Ілія Чичкан
Сергій Солонський
Віктор Суворов
Міла Тешаєва
Олександр Маєлов
Олександр Гяделов
Сергій Гутіва
Зіна Пономарьова
Фелікс Хачатурян
Юрій Ковальчик

АЛЬБОМ ФОТОГРАФІЙ
КОЛЕКЦІЙНОГО ФОРМАТУ

www.blackandwhite.org.ua

ВИСТАВКА ФОТОГРАФІЙ

27 березня – 13 квітня

Галерея «Дзига»

Адреса: вул. Вірменська, 35

Тел.: (80322) 76-74-20, 97-56-12

ОБРАЗ

Популізм проти фактів. Так можна описати битву мера Києва Леоніда Черновецького та прем'єрки Юлії Тимошенко. Мер неодноразово заявляв, що

голосування у КМДА збільшиться удвічі. Чи стане це фактом – покаже час. Малюнок Василя Вознюка.

нічого поганого не робив. Натомість Тимошенко оголосила про 142 факти порушень КМДА, виваженіх

урядового комітету. Аргументи прем'єрки перемогли – Рада «за» перевибори у Києві. Втім Черновецький вважав, що його команда після нового

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГМЕХ
Видавць ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кульчицький
Заступник головного редактора Павло Солодзько
Відділ політики Анатолій Бондаренко
Відділ економіки Сергій Лук'яничук
Відділ розслідувань Андрій Лаврик
Відділ новин Наталія Васютин
Відділ країна Ігор Кручак
Відділ історії та науки Роман Кабачій
Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент Марія Старожицька
Літературний редактор Ольга Артюх
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник

Відповідальний секретар Юрій Коломицев
Арт-директор Надя Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиків, Микола Титаренко
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Вікторія Буянова, Анатолій Белов
Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова
Відділ реклами Андрій Ломакін
Відділ розповсюдження Наталія Астаф'єва
Відділ маркетингу Сергій Криган
Помічник шеф-редактора Олена Чекач
 Свідцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.

Друк ЗД «Бліц-ПРИНТ»
 Київ, вул. Довженко, 3
№ зам. 51707
Наклад 18 700
Адреса редакції 03040, Київ,
 вул. Васильківська, 2 а
Юридична адреса 01030, Київ,
 вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Телефон (044) 503 3740
 Виходить щоп'ятниці
 Розповсюджується в роздрібній торгівлі
 та за передплатою
Ціна договірної
 Передплатний індекс 99319

КНИЖКИ

НЕ ДЛЯ ЛЕДАЧИХ

СЕРГІЙ ПАНТЮК
письменник-видавець, співголова ВМО «Інша література»

Ризикуючи стати чи не тисячу першим у когорті вболівальників української книжки, я не можу оминати цієї теми. І не тому, що, вибачте за «інтелігентність», задовбали зітхання і рюмсання «фахових» українців про те, що загнали ріднесеньку культуроньку в глухий андеграунд... Просто вірю, що матеріалізуватися можуть лише продуктивні думки.

Найбільше від сліз «правдивих патріотів» страждає наше книговидавництво. І даремно. Бо, хто не знає, йдеться про бізнес у чистому вигляді, справжньої чистоти якому наші закони наразі аж ніяк не готові забезпечити. І вітчизняні видавці, яких, до речі, нині в Україні зареєстровано понад 3900, мало відрізняються від кравця чи фермера: упіймав кон'юнктуру — отримав, не вдалося — звиняйте, так сталося.

Ніхто не може примусити бізнесмена працювати собі на шкоду, його можна лише зацікавити, створити умови. Це факт і банальщина. Але хто сказав, що цим має займатися лише влада, рівень ефективності якої давно плаває на поверхні? Де громадськість? Де героїчна «Промсвіта» та інші «власителі дум і сердець»? Дериванять нікчемні подачки з державного столу, водночас потерпаючи від власного національного самоїдства?

Ні, проблема схована не тут. Все значно страшніше, глобальніше і глибше. Ім'я цієї загальнонаціональної біди — Велика Лінь. Я б навіть сказав, Українско-совкова Лінь. Всеохопна, розлога і багатовідтінкова, наче хвіст у павича.

Все дуже просто — нам всі все винні. Своя держава, сусідня, третій світ — ми ж йому колись щось також постачали! А ще — суцільна підміна понять. Для нас досі пріоритетним залишається статус, а не діяльність та результативність — що ще може бути совковішим? У нас мало українських книжок, але тільки у Національній спілці письменників перебуває на обліку близько 3000 вельмишановних писачів! Статусних, так би мовити! Де їхні творіння — хоча б з розрахунку одна книжка на рік? А десятки інших, альтернативних і не дуже, спілок, угруповань, тусовок, шкіл і студій? Галасу багато, а де здобуток, себто, твір, текст? Книжкова палата України бадьоро рапортує про 10 500 найменувань українських книжок, які побачили світ протягом минулого 2007 року загальним накладом понад 40 млн примірників. Круто, скаже хтось, це ж майже по книжці на кожного громадянина. Ура! Але якщо з цих десяти з половиною тисяч найменувань виокремити підручники, посібники, методички, технічні брошури та іншу спеціалізовану літературу (про різноманітний маргінальний мотлох, який раніше спочивав під грифом «Видано коштом автора», взагалі мовчу), я не знаю, що залишиться. Мабуть, ті 2–3 десятки книг, про які розповідають ЗМІ, а дехто їх ще й купує. Сподіваюся, для прочитання.

Інший аспект згаданої Ліні — хтось має все зробити за нас. І принести на тарілочки. Звичайно, позитивно видається нам совкова плавність і чіткість функціонування

тієї чи іншої мережі. Майже в кожному селі у крамниці можна було купити українську книжку — це факт. Мережа зруйнувалася — хто заважає її відновити? Але це ж потрібно докладати зусиль, працювати! А навіщо? Краще бурчати і пхинькати...

На щастя, підстави для оптимізму також є, і вони персоніфіковані. Не можу не згадати про Василя Чепурного з Чернігова, який серйозно займається розповсюдженням української книжки, про Станіслава Федорчука з Донецька. Але окремої уваги заслуговує Галина Дольник із Одеси, власниця, продавець, мерчандайзер, піар-менеджер і просто гостинна господиня нещодавно створеної «Книжкової крамниці». «Хоча крамниця відкрилася 5 місяців тому, книжками я займаюся понад 10 років, — розповідає пані Галина. — Тут представлено близько чотирьох тисяч примірників книжок від сотні українських видавництв. Ми вже надбали низку постійних покупців, все більше працюємо в інформаційній площині. Якщо не будемо рекламувати себе, пропонувати широкому загалу, нічого не зрушиться з місця. Зрозуміло, що про серйозний прибуток поки не кажемо, але до кінця поточного року можна його прогнозувати».

Додам лише те, що така крамниця — єдина не лише в Одеській області, а в південному регіоні загалом. Отже, все робиться, коли є бажання і натхнення. А про Лінь і національностурбовані зітхання пора забувати. І буде все, як книжка пише. Українська, до речі! ■

| У НОМЕРІ |

ФОТО: АНДРІЙ ПОСМАХИ

26 НАШ «ТИТАНІК» ЧОРНОМОРСЬКЕ ПАРОПЛАВСТВО ЗНОВУ ВТРАТИЛО КАПІТАНА

ФОТО: REUTERS

34 ВІЙНА БЕЗ ПРОГОЛОШЕННЯ
Росія діє в Інгущеті за канонами НКВС

ФОТО: REUTERS

60 МЕКСИКА: ХАЛВА З ПЕРЦЕМ
Дівчата зі смаком текіли

ОБРАЗ

1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.
Малюнок Василя Вознюка

ОСОБИСТА ДУМКА

2 КНИЖКИ НЕ ДЛЯ ЛЕДАЧИХ.
Авторська колонка Сергія Пантюка

НА ЧАСІ

4 ФОТО ТИЖНЯ.
Кінець прекрасної епохи

6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.
Зразково-показові мери

12 СУБ'ЄКТИВ. До Білорусі між краплинами.
Авторська колонка Богдана Буткевича

ВПРИТУА

14 СПІКЕР-МАРАФОНЕЦЬ. Арсеній Яценюк про економію на чартерних рейсах

20 ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ ЯК ДЗЕН.
Унікальні амбіції майже екс-мера

22 САНІТАРИ КАПІТАЛІСТИЧНОГО ЛІСУ.
Місцеві ради грабують громади

24 НАШ «ТИТАНІК». Чорноморське пароплавання знову втратило капітана

28 УЛАМКИ СУДНОПЛАВНОЇ ІМПЕРІЇ.
Від ЧМП залишилися лише два судна

30 ПОВСТАННЯ МАШИН.
Структура української економіки змінюється

32 ЗА ДВОМА КОЛЕСАМИ.
Як правильно купувати велосипед

34 ВІЙНА БЕЗ ПРОГОЛОШЕННЯ.
Росія діє в Інгущеті за канонами НКВС

38 МАРШРУТКОВИЙ ДЕМАРШ.
Заколот автоперевізників зупинився

ТЕМА ТИЖНЯ

40 ЯДЕРНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ.
Мирний атом - основа національної безпеки

МИ

50 МІЖ ДВОХ ВОГНІВ.
Репортаж *Тижня* про українських миротворців у Косові

55 ПСЕВДОСОЦІОЛОГИ НА ЕКСПОРТ.
Ті, хто дурив нас, вже дурять інших

56 МИСТЕЦТВО ДОВІРИ.
Науковці дізналися причину бідності

59 «ПРОГРАШНИЙ ВАРІАНТ».
Диспут у книгарні «Є» про українську ідею в ХІХ-му столітті

НАВІГАТОР

60 МЕКСИКА: ХАЛВА З ПЕРЦЕМ.
Дівчата зі смаком текіли

66 МАРСІАНСЬКА ВЕСНА.
Червона планета відкриває таємниці

68 БЕЗ РЕЗЕРВУ. Баскетбольні пристрасті України

70 КІНОЕПОПЕЯ: ВІЙНА І МИР.
Переклад українською – умови розуміння

73 МОВНИЙ КІНОКОМФОРТ.
Бачити та розуміти

74 ЛОВЕЦЬ СВІТЛА.
Скульптура, де бронза м'яка і світиться

76 ВІДГУКИ. Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи

78 АНОНСИ. Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

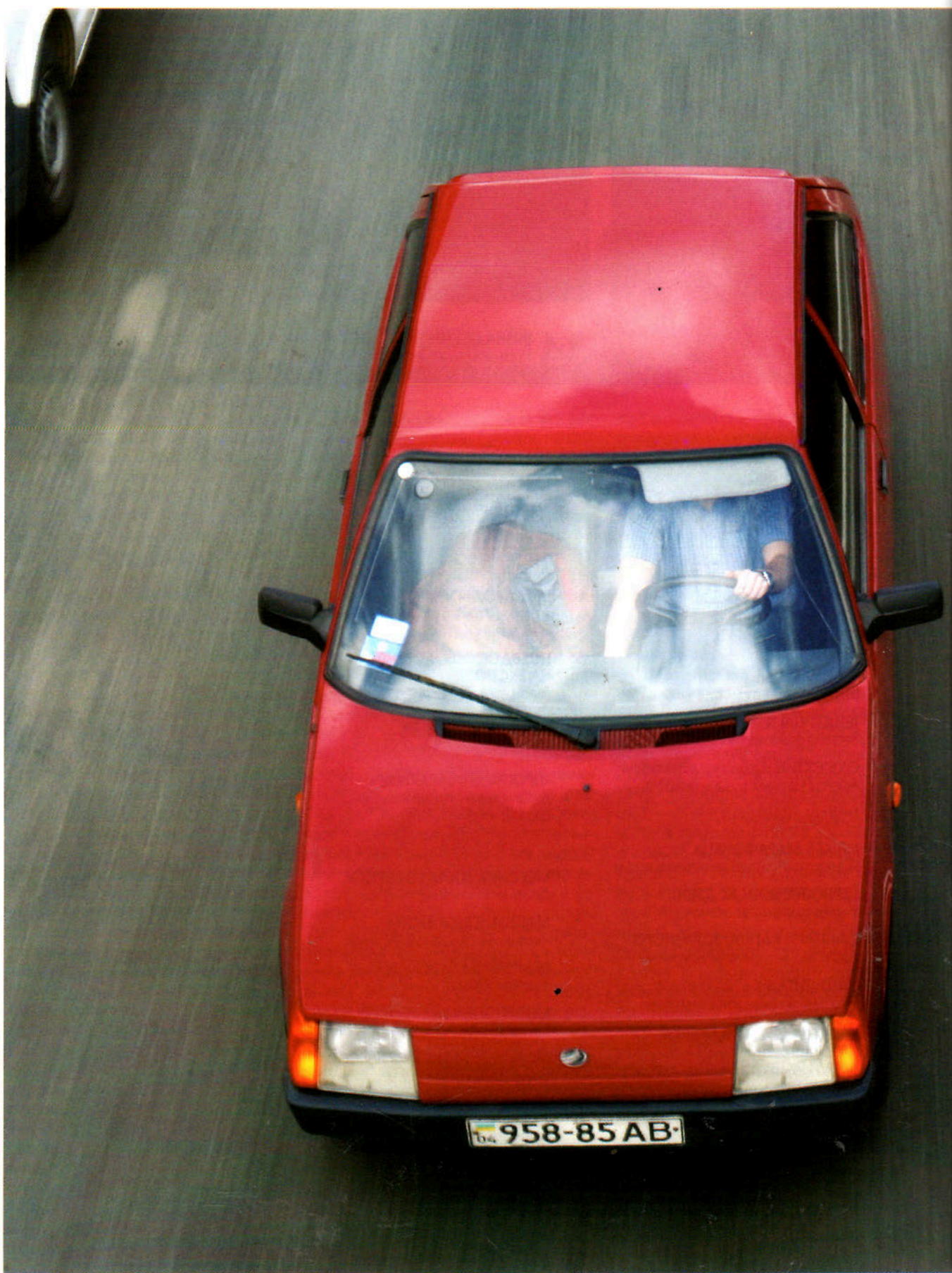
80 Кілька слів від журналістів *Тижня*

32 ЗА ДВОМА КОЛЕСАМИ
Як правильно купувати велосипед

КОЛАЖ АНДРІЙ ЄРМОЛЕНКО

Кінець прекрасної епохи

Тихо, без зайвого рекламного галасу, знято з виробництва символ епохи розвипеного соціалізму в Україні – легковик «Таврія». Він протримався на конвеєрі Запорізького автомобільного заводу майже 20 років, загальний «наклад» моделі – майже 400 тисяч автівок. Тоді, у 1988-му, «Таврія», особливо порівняно із попереднім 968-м «Запорожцем», сприймалася майже як іномарка: сучасний силует, передній привід. Її навіть експортували, і не лише у країни соцтабору, а й до Фінляндії, Франції, Греції... Запам'яталася рецензія в одній газеті: «Drives like a pig. But it'll get you to the market» («Їздить, немов свиня. Але до супермаркету доведе»). «Таврія» справді тривалий час була еталоном комфорту по-радянськи: надійна, невибаглива, поспартанськи непретензійна. Її історія – це історія еволюції наших уявлень про люкс та технічний прогрес у побуті. Невдовзі на «Таврію» полюватимуть колекціонери, як вони вже полюють на інші легендарні автівки демократичного минулого: Citroën 2CV, Volkswagen Beetle, Mini, Fiat-500. Скромність і самообмеження знову стають модними...

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ІГОР СВЕРГУН
 підкорив Аконкагуа

Експедиція, яку очолив харківський альпініст, підкорила найвищу точку Західної півкулі – гору Аконкагуа (7000 м) в Андах, що в Пів-

денній Америці. Українські альпіністи встановили рекорд, піднявшись на вершину всього за 10 днів.

ОЛЕГ ЯРМОЛЮК
 показав «Втрачені церкви»

Львівський художник презентував у Івано-Франківську виставку, яка налічує 45 картин із зобра-

женням зруйнованих нині дерев'яних храмів України. Під час створення полотен художник використовував архівні фото, а також світлини з приватних колекцій.

ГЕОРГІЙ ЧАГАЄВ
 отримав срібло

Український боксер посів друге місце серед спортсменів вагою до 48 кг на міжнародному турнірі «Меморіал Фелікса Штамма», що

проходив у Варшаві.

ГЕННАДІЙ КАЛИЩУК
 побив журналіста

Директор донецького стадіону «Олімпійський», який він вважає найкращим у країні, побив фотокорес-

пондента, коли той знімав Ріната Ахметова у VIP-ложі під час футбольного матчу. У журналіста – струс мозку, натомість директор заперечує усі звинувачення у свій бік.

МИХАЙЛО ДОБКІН
 підозрюється в махінаціях

Мера Харкова підозрюють у причетності до розтрата держкоштів на суму 1,5 млн грн. За цим фактом

17 березня Служба Безпеки порушила кримінальну справу. А вже наступного дня СБУ та бійці спецпідрозділу «Альфа» провели обшук у приміщенні мерії, вилучивши кілька кілограмів документації.

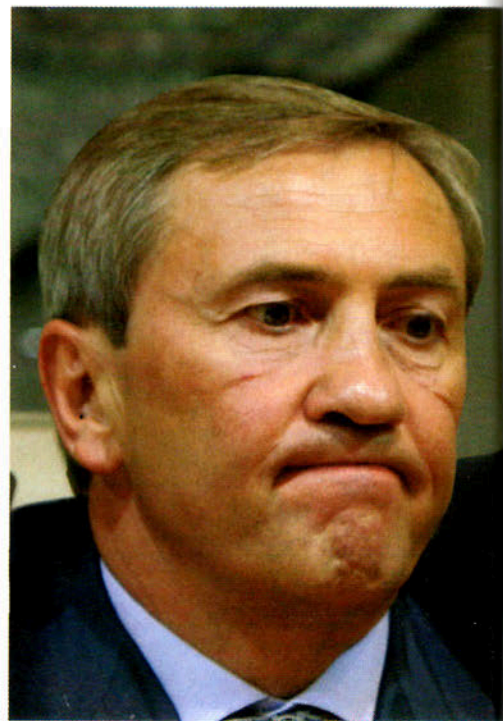
Зразково-показові мери

Приклади Черновецького та Добкіна демонструють чергову мутацію українського політичного організму

В астрологічному прогнозі на цей тиждень варто було б написати – «рекомендуємо не виходити на роботу людям, які обіймають посади мерів. Для них краще піти на лікарняний або підшукати інший вид діяльності». Одразу двох голів міських рад, київської та харківської, спіткали прикрі несподіванки.

Над мером Харкова Михайлом Добкіним нависла загроза у вигляді кримінальної справи за фактом розтрата державних коштів і зловживання службовими обов'язками. ВР проголосувала за постанову про позачергові вибори Київського міського голови та Київради, тому Леонід Черновецький оголосив про підготовку до нової кампанії. З рейтингом 20% він все ще зберігає шанси їх виграти, якщо його противникам не вдасться домовитися про єдиного кандидата.

Варто зазначити, що у Києві гарантією збереження на посаді мера є

вміння домовлятися з центром прийняття рішень у країні. Черновецький двічі помилився зі ставками – спочатку з Януковичем, потім з Ющенком. Згодом виявилось, що домовлятися потрібно було з Тимошенко. Подібну помилку зробив свого часу і экс-голова міста Леонід Косаківський, який із двох Леонідів поставив на лузера – Кравчука.

ЦИТАТА ТИЖНЯ

БОРИС КОЛЕСНИКОВ про ініціативу львів'ян заборонити діяльність ПР:

Заборонити Партію регіонів – це все одно, що заборонити схід сонця.

ДОВІДКА

Депутати Львівської облради під час засідання 18 березня звернулися до Президента України з проханням заборонити діяльність антидержавних громадських організацій. «Вимагаємо керуватися статтею 37 Конституції, ініціювати звернення в суд з вимогою заборонити діяльність політичних партій, зокрема ПР та КПУ, діяльність яких спрямована на ліквідацію незалежності, порушення суверенітету та територіальної цілісності та роздмухування міжетнічної ворожнечі», – йдеться у зверненні.

НА ЧАСІ

між словами «незаконними, висновків» як частку «або». Тобто, для виборів потрібно щось одне із двох, або рішення суду, або висновок комітету. Якщо суд затвердить це сумнівне тлумачення, буде створено прецедент. А саме — доля місцевого самоврядування буде безпосередньо залежати від волевиявлення більшості у Верховній Раді — Парламент зможе самостійно прибирати будь-якого мера або раду. Органи місцевого самоврядування стають надто залежними від політичних «розкладів» у Парламенті, при цьому залишаючись абсолютно безвідповідальними перед своїми виборцями [детально про це читайте на стор. 22]. Ситуація з мерами Харкова та Києва, як під мікроскопом, показала ще одну мутацію в політичному організмі країни: населення, яке мало б контролювати місцеву владу, є беззахисним перед нею, а натомість центральна влада, від якої ради мають бути незалежними, отримує дуже великий вплив на них. Це нагадує часи громадянської війни, коли впливовість місцевих отаманів залежала від того, наскільки вдало вони маневрували між основними гравцями. А населення... його просто грабували.

Анатолій Бондаренко

Хоча голосування у ВР є небезсумнівним з погляду закону, вибори мають шанси відбутися. В законі про місцеве самоврядування визначено, що ВР може призначити позачергові вибори «за наявності рішень суду про визнання розпоряджень чи дій ... голови незаконними, висновків відповідного комітету Верховної Ради». Юристи БЮТу тлумачать кому

НАТХНЕННЯ

Всі на Січ!

Президент Віктор Ющенко має винести на розгляд Парламенту — як невідкладний — законопроект «Про засади відродження та розвитку козацтва в Україні», який передбачає єдиний однострій для козаків, звертання між собою та

багато інших речей. Також вирішено побудувати під Києвом «Київську Січ». На 5 га землі будуть споруджені адміністрація українського гетьманства, управи, кошті та недільні школи.

*Вже передано гектари
Для величної примари —
Відсьогодні день і ніч
Козаків чекає Січ!
...Як пішли у владі чвари —
Одягайте шаровари!*

Рима Щотижнева

П'ЯТЬ ПОДІЙ

НАШІ – МОЛОДЦІ! Українські військові лікарі врятували життя 5-річній афганській дівчинці, яка отримала 50% опіків.

СЛІДСТВО. На Донеччині порушено кримінальну справу за фактом вибуху, який приховала адміністрація шахти.

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ. У Луганську презентували дві книги про Голодомор 1930-х років зі свідченнями очевидців.

ЗІРКА ЗА 5000 ГРН. У центрі Донецька відкрили Алею зірок. Увічнити себе тут може будь-хто — були б гроші.

СМЕРТЕЛЬНИЙ ГАЗ. Один член екіпажу судна «Роксолана-1», що дрейфує біля Ялти, помер, семеро — в лікарні внаслідок отруєння фосфіном, який виділяв вантаж зернових.

Жертви Косова

Загинув український миротворець, 14 отримали поранення

Заворушення у косовській Митровиці почалися ще 14 березня із захоплення приміщення суду. Мешканці сербського анклаву Митровиці, як передбачав **Тиждень** [див. №9], намагалися таким чином поновити на посадах сербських юристів, котрі не працюють у суді ще з 1999 року. Українські міліціонери, які служать у місії ООН у Митровиці, арештували винуватців заворушень та відправили їх до поліцейського відділку. У понеділок було здійснено напад на цей відділок з метою звільнення арештованих. Майже годину тривав бій між нападниками та нашими миротворцями. Приміщення відділку закидали гранатами та пляшками з запальною сумішшю. Втрати миротворців — 1 загиблий і 14 поранених; зі сторони нападників — 2 отримали вогнепальні поранення, 7 отруїлися сльозогінним газом.

На думку Сергія Данилова, експерта Центру близькосхідних досліджень, низка фактів свідчать про те, що Белград, за неявної підтримки Росії, взяв курс на поділ Косова і виокремлення сербських анклавів зі складу нової албанської держави. Метою цього

плану є створення квазідержавного утворення — «іншого Косова», що має, за задумом ініціаторів, в кінцевому підсумку поставити під сумнів легітимність Приштіни. Можна припустити, що за зразок ініціаторам плану слугують сталінські проекти Карело-Фінської РСР чи Молдавської АРСР, які реалізувалися в 30-40-і роки ХХ ст.

Для практичного втілення цього задуму лідери сербських анклавів на півночі Косова отримали з Белграда чіткі і дещо несподівані, на перший погляд, інструкції. За цими вказівками, серби у своїй частині Митровиці мають повністю і категорично відмовитися від співпраці зі структурами Косовської адміністрації та ЄС, які безпосередньо розвивають державні інститути, а також взяти під свій повний контроль адміністративні заклади. Натомість зосередитися на співробітництві з місіями ООН та НАТО. Реалізація цього плану в результаті і спровокувала насильство. Події в Митровиці поставили перед міжнародними організаціями серйозні питання, відповіді на які потребують нових підходів та посиленої координації дій.

Запізніла кара

Убивцям Гонгадзе винесли вирок

Апеляційний суд Києва виніс вирок трьом виконавцям убивства журналіста Георгія Гонгадзе. Миколу Протасова, Валерія Костенка та Олександра Поповича засудили до 13-ти, 12-ти і 12-ти років ув'язнення відповідно. Засуджених також позбавили звань (Протасова і Костенка — полковника міліції, Поповича — майора міліції) та права обіймати державні посади. Усі троє є колишніми співробітниками Департаменту зовнішнього спостереження і кримінальної розвідки МВС України. Ще один звинувачений, колишній керівник цього Департаменту, Олексій Пукач до цього часу перебуває в розшуку. Вирок оголошувався майже п'ять годин. Перше слухання у справі Гонгадзе було проведене у грудні 2005 року, тільки через 5 років після зникнення журналіста.

Рекламне табу

Наступного року реклами тютюну та алкоголю на вулицях вже не буде

Верховна Рада ухвалила зміни до закону про рекламу щодо заборони реклами тютюнових виробів та алкогольних напоїв.

З наступного року на вулицях, транспорті, перших та останніх сторінках ЗМІ не буде не тільки реклами цигарок та горілки, а й слабоалкогольних напоїв, у тому числі пива та коктейлів. Не можна буде також задіювати у рекламній кампанії цих товарів відомих людей. А з 2010 року рекламу алкоголю та тютюну буде дозволено розміщувати виключно у спеціалізованих виданнях.

на стор. 50 – 54 читайте про будні українських миротворців у Косові

ЦИФРА ТИЖНЯ

На
\$30 млрдзбільшився валовий зовнішній
борг України в 2007 році

За повідомленнями Нацбанку, минулоріч валовий зовнішній борг України збільшився на 55% і на початок поточного року досяг \$84,52 млрд. Більшу частину цього боргу (майже \$17 млрд з 30) минулого року накопичили українські банки. На думку фахівців, це свідчить, що нашим банкам немає чим віддавати кредити – усі гроші у роботі. Щоб запобігти кризі, банки виставляють жорсткіші умови кредитування для клієнтів, а Нацбанк може підвищити облікову ставку по кредитах. Погіршення ситуації у банківській сфері цілком може стати сигналом для Fitch, щоб понизити рейтинг України з категорії «ВВ» до «ВВ-». Днями Fitch повідомив, що зовнішня ліквідність України залишається слабшою за середнє значення для країн з рейтингами категорії «ВВ».

Валютний курс: не міняти!

Українцям не потрібно панікувати у зв'язку із проблемами американської економіки

Економічна криза, яка днями вчоргове загострилася у США, спричинила різке зниження курсу долара відносно євро. Що, у свою чергу, викликало відчутні зміни в готівковому курсі цих валют на українських теренах. Ціна, за якою можна продати \$1 в обмінному пункті, знизилася до 4,95 грн. А ціна купівлі €1, навпаки, здала межю 8 грн. Перспектива знецінення долара зумовила рефлекторне бажання наших громадян терміново міняти «бакси» на євро або гривні. Однак зараз піддаватися подібним інстинктам не раціонально ні з макроекономічного, ні з суто прагматичного погляду. В США роблять все можливе, щоб зупинити падіння долара. У Європі також не в захваті від неминучого зниження експортного потенціалу своєї продукції, яка автоматично подорожчала разом із євро. У середньотерміновій перспективі Нацбанк України буде залишати незмінним

курс 5,05 грн за \$1 США. У цій ситуації «простим смертним» варто витримати паузу і зачекати, доки вщухне «валютний шторм».

ОПИТУВАННЯ

Народжені померти

В Україні різко підвищився рівень смертності немовлят

Останнім часом в Україні народжується все більше дітей. Водночас минулоріч зафіксовано тривожну тенденцію – багато малюків померли, не доживши до року. Згідно з даними, опублікованими Держкомстатистики, 2007 року коефіцієнт смертності немовлят значно підвищився (11,0). Останніми роками він поступово знижувався, проте минулоріч повернувся до показників 2000–2001 років.

Смертність дітей віком до 1 року є однією із ключових характеристик держави у міжнародних оглядах. За нею визначають загальний рівень здоров'я населення, стан медицини та економіки. Ми найближчі до таких країн, як Шри-Ланка (11,0), Коста-Рика (10), Малайзія (10), Молдова (12). За дослідженням Population Reference Bureau, найгірша ситуація – в Афганістані (166), найкраща – у Гонконзі (1,8). У Європі, де середній показник смертності немовлят – 6, ситуація, гірша за україн-

ську, лише у Румунії (14) та Македонії (13). Зростання коефіцієнта наближатиме Україну до держав, які перебува-

ють у стані війни і не мають можливості займатися проблемами медицини.

РІК	НАРОДЖЕНІ	ПОМЕРЛИ У ВІЦІ ДО 1 РОКУ	КОЕФІЦІЄНТ СМЕРТНОСТІ*
1991	630 800	8831	13,9%
1994	521 500	7683	14,5%
1996	467 200	6779	14,3%
1999	389 200	5065	12,8%
2001	376 400	4283	11,3%
2003	408 600	3882	9,6%
2006	460 400	4433	9,8%
2007	472 700	5188	11,0%

Дані Державного комітету статистики України

*Кількість померлих на 1000 народжених живими

Непокірний Тибет

Далай-лама готовий піти у відставку, щоб запобігти хвилі вбивств монахів

Майже тиждень тривали заворушення в Тибеті, автономному округу Китаю, під час яких, за інформацією тибетської сторони, загинули 99 осіб, а за інформацією Пекіна — 13. Зворушення почалися під час мітингу в Лхамі, організованому буддистськими монахами на честь річниці повстання 1959 року за незалежність Тибету. Китай ввів до провінції війська і звинуватив у організації заворушень духовного лідера тибетців та керівника уряду краю у вигнанні Далай-ламу. Проте Далай-лама звинувачення у свій бік спростував і навіть заявив, що готовий піти у відставку, щоб тільки запобігти подальшим вбивствам мешканців Тибету. Після чого Пекін пообіцяв не карати учасників заворушень, які самостійно здадуться поліції. КНР давно вже бореться за контроль над буддистами Тибету з Далай-ламою. Пекін навіть хотів обрати свого Далай-ламу всупереч традиції реінкарнації духовного лідера. Цей конфлікт загострився після зробленої в листопаді заяви Далай-лами про намір здійснити прижиттєву реінкарнацію, попри утвердження Пекіном свого наступника.

Без Артура Кларка

3 життя пішов автор «Космічної Одисеї»

Помер Артур Кларк, найбільш «науковий» зі своїх колег-фантастів. Фізик і математик за освітою, Кларк у 1945 році описав принцип дії супутників зв'язку на геостаціонарній орбіті. Провів прямий репортаж про висадку астронавтів на Місяці. Написав сценарій для блокбастера Стенлі Кубрика «Космічна Одисея». До речі, одна з героїнь «Одисеї» має прізвище Руденко — на честь українського письменника й дисидента Миколи Руденка.

Шанси рівні

Клінтон, Обама та Маккейн відстають один від одного на 1–2%

Якщо у «фінал» президентських перегонів вийдуть Барак Обама (Демократична партія) та Джон Маккейн (Республіканська партія), перший отримає 47%, другий — 46%. Якщо ж Хіларі Клінтон (Демократична партія) та Маккейн — сенаторка отримає 49% проти 47% у республіканця. Це результати опитування, яке минулого тижня провела телекомпанія CNN. Інтрига полягає в тому, що соціологічна похибка становить близько 3%, тобто кожен відсоток буде справді доленосним.

Хоча до президентських виборів у США ще півроку, боротьба у самому розпалі. Нині головне питання — хто стане кандидатом від демократів, адже, як засвідчили праймеріз (проміжні вибори), американцям до вподоби і Хіларі Клінтон, і Барак Обама. Сезон праймеріз добігає кінця, а восени на партійному з'їзді демократів почеться

вирішальний бій за статус єдиного кандидата. Боротьба за Білий дім буде запеклою, тому, не виключено, що на фінішній прямій штаби конкурентів використовуватимуть важку артилерію, інакше кажучи, компромат. Передбачаючи це, кандидати вже намагаються уберегти себе. Наприклад, Обама публічно зрікся свого духовного пастора і друга сім'ї, який критикував під час своїх проповідей зовнішню політику США.

Битва за старість

Грецію паралізували страйки проти несправедливих пенсій

Афіни заповнені людьми та сміттям. У Греції майже не функціонує транспорт, періодично припиняється постачання електроенергії, не працюють деякі ЗМІ. Два тижні з Афін не вивозять сміття — страйкують комунальники. Не виходять на роботу лікарі, юристи, банкіри. Всі вони на мітингах. У Греції триває наймасштабніший страйк за останні роки.

Люди вийшли на вулиці на знак протесту проти ухваленого урядом законопроект про пенсійну реформу. Ним, зокрема, передбачено об'єднання 133 дрібних пенсійних фондів у 13 великих, що викличе усереднення та зниження пенсійних виплат. Також планується підвищення пенсійного віку та різке скорочення поширеної практики дострокового виходу на пенсію. У грудні греки вже виходили на вулиці з цього приводу, тоді у відставку відправили міністра праці. Але його наступник продовжив пенсійну політику, яка не влаштовує греків. Днями документ має розглядати парламент.

Пенсійна проблема є гострою для усієї Європи: пенсіонерів більше, а людей працездатного віку, навпаки, менше. Питання збільшення пенсійного віку з 55–60 до 60–65 років останнім часом також активно обговорюється в Україні.

ОЦІНКА

РОМАН КУЛЬЧИНСЬКИЙ
головний редактор

Терапія для чиновника

Параноїдальна любов політиків до «статусних речей» і прагнення зробити «для народу» все якомога дешевшим тісно пов'язані

Попри зупинку маршруток на два дні, київська влада проігнорувала вимогу підняти ціну за проїзд, яку висували власники транспортних компаній. Міські чиновники вперто симулювали турботу про наші гаманці. Взагалі боротьба за дешевизну, — це цілий тренд. Уряд постійно бореться за дешевий хліб, дешеві залізничні квитки, дешеве м'ясо... Як результат — залізниця на межі краху, селяни практично перестали виробувати худобу на м'ясо.

Дешевий транспорт теж має свою ціну. Сучасна транспортна інфраструктура Києва загалом, і робота маршруток зокрема, не витримують жодної критики. Список претензій можна висловлювати безкінечно. Так само, як і дивуватися, чому в Лондоні, Празі, Варшаві і навіть в Пекіні громадський транспорт курсує регулярно і не переповнений (сам бачив). Хоча відповідь очевидна: транспорт в Україні максимально дешевий, і чим менше ми платитимемо за проїзд, тим гірше нас возитимуть. Насправді міська влада мала б не торгуватися за 50 коп. з власниками маршруток, а боротися за якість послуг. Наприклад, змусити транспортні компанії їздити відповідно до розміщеного на кожній зупинці графіка, жорстко контролювати технічний стан автобусів, дотримання трудового законодавства власниками і правил дорожнього руху водіями. Чи, скажімо, домогтися, щоб автобуси були обладнані кондиціонерами, як у Пекіні. Чим ми гірші китайців? Відповідно, і коштуватиме проїзд у два-

три рази дорожче. Між іншим, на противагу нашій, державного значення, боротьбі за дешевизну чиновники Євросоюзу постійно стимулюють приватні компанії впроваджувати все вищі стандарти якості надання послуг. У Лондоні задля безпеки пасажирів муніципалітет зобов'язав приватну транспортну компанію (у столиці Британії увесь громадський транспорт приватний) зняти з рейсів старі автобуси, у яких ззаду була відкрита площадка без дверей, хоча про випадки, коли із даблдекера хтось випав, не відомі. У постійному примусовому поліпшенні стандартів є своя логіка. Компанії змушені закуповувати новіше обладнання, а це означає, що мають роботу їхні виробники, що їхні працівники можуть отримувати більшу платню і більше платити за якісніші послуги, що бюджет отримуватиме більше податків. Відбувається кругообіг: всі заробляють — якісь життя зростає.

Цікавий нюанс: в Україні ті, хто хочуть, аби ми користувалися дешевими, а, отже, неякісними товарами і послугами, між собою змагаються у розкоші. Їхня параноїдальна любов до «статусних речей» і прагнення зробити «для народу» все якомога дешевшим тісно пов'язані. До одного їх штовхає гордіня, до іншого — відчуття вини за неправдиво нажиті статки. Зрозуміло, що самі вони з цього замкненого кола не вирвуться. Їх потрібно лікувати. І нещодавній страйк транспортників — одна з початкових форм терапії.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

2

ОСОБИСТА ДУМКА

ПОГАННИЙ ПРИКЛАД

Н... (The text continues with a critique of a certain approach or ideology, mentioning 'поганний приклад' - a bad example.)

БОГДАН БУТКЕВИЧ
кореспондент відділу розслідувань

До Білорусі між краплинами

ingoo

Сентиментальність – то зрозуміло, і нині приємно іздити в Москву книжкову, з супермаркетами книжок, що закриваються о 1-й ночі, а метро – о 1.30. Адекватні росіяни (а такі інколи трапляються і серед путіністів) в дискусії прагматично пояснюють – Росія нахабно претрєся і втручається, бо «свято место пусто не бываєт», і якщо не вони, то Захід нахабно розлізеться океаном. А це ознака того, що вони і досі вважають нас порожнім місцем, нулем, в найкращому випадку – посудиною, призначення якої – бути заповненою... ну, а це вже на фантазмію кожного.

dzzvinka

За що я Вам вдячна, так це за те, що Ви дуже грамотно висловлюєте думки багатьох. З думок, які бродять, як дрижджі, Ви вправно випікаєте хліб статей.)

posmixator

А чи може бути Росія інакшою? Якочес мірою, можливо, й так – «Другая Россия» нагадає мені «Україну без Кучми», а ми пам'ятаємо, що було далі. Утім, навряд чи справді ці люди мають підтримку – путінізм цвіте. Мабуть, залишається тільки любити ту, інакшу Росію, яка, можливо, тому така і дзвінка, що її видамантовусе шалений тиск навколо. Навряд чи ми зможемо щось змінити в цьому. Єдине, що спадає на думку – це те, що демократична еліта майбутньої Росії може вирости зараз в демократичній Україні між українських росіян, і в постпутінські часи вона може спробувати повернути рейки своєї історичної Батьківщини на європейську ширину (такі собі євроросіяни). Але це, швидше, з галузі ненаукової фантастики.

aandrusiak

Не бачу нічого поганого у русофобстві. Росія на нього заслуговує. Дякую за гарно виписану статтю і логічно обґрунтовані тези.

Вже 17 років Україна проводить міжнародну політику за принципом, який, перекладаючи «бородатий» анекдот про першого Президента Леоніда Кравчука, можна сформулювати так: намагаємось пробігти поміж краплинами. Точніше, не краплинами, а колосальними геополітичними брилами. Якими – думаю, пояснювати нікому не потрібно. Ці брили останнім часом почали знов тертися одна об одну. Від чого летять іскри та чималі уламки. А тут ще і з півдня долинає підземний гуркіт – то підіймається ще одна гігантська брила: мусульмансько-арабська. Між цими гірськими вершинами мальовнича долина українського лісо-степу має всі шанси бути затисненою. На початку незалежності популярною була концепція про те, що, мовляв, брили то зсуваються, то розсуваються, але ж десь має проходити кордон та дороги між ними. Цим нейтральним кордоном повинна була стати саме Україна. Більше того – тут ще мала вестися торгівля між всіма і всім. Але щось не зрослося – не звикли українці торгувати. Їм або орати землю, або, якщо вже зовсім допечуть, різати когось. Тож не стала Україна нічим «перехрестям цивілізацій». Швидше, навпаки – кожна геополітична «брила» зараз займається тим, що

закидає якомога більше «свого» каміння на наші терени. Сподіваючись, що з камінця колись виросте пагорб. А потім – і ціла гора, звичайно, також «своя». Бути нейтральною Україні не судилося. Час проводити власну політику. І вона зовсім не обов'язково має полягати в перебуванні в тіні названих «брил». У нас є цілком природні союзники, з якими ми вже мали досить плідний досвід співжиття та культурного обміну. Це – Білорусь, з якою Україна жила в союзі і мирі понад 500 років. У складі досить успішної і багато в чому унікальної держави – Великого князівства Литовського. Нас із білорусами єднає і схожа історична доля – спільний досвід імперського утиску. З якого, щоправда, українці зробили поки що правильні висновки. До чого це все? Та до того, що нам час будувати СВОЮ вісь союзників. З якими можна і потрібно встановити рівноправні та взаємовигідні відносини. Як економічні, так і соціально-культурні. Чому б Україні не стати Польщею для Білорусі? У сенсі лобювання та захисту її інтересів – у своїх власних інтересах. Ви скажете – а Лукашенко? Лукашенки приходять і йдуть, лише інтереси залишаються незмінними.

В Інтернеті існує блог **Тижня**. Ви можете спілкуватися з нами і залишити свої відгуки за адресою ut-magazine.livejournal.com

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк
АДРЕСА «ТИЖНЯ»
Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор
www.presscom.ua

ПЕРЕДПЛАТНА КАМПАНІЯ 2008 РОКУ
Оформити передплату ви можете:

Тиждень
український www.ut.net.ua

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень» р/р 26007026823721 в Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК» МФО 322012, Код ЄДРПОУ 35392656. За передплату на журнал «Український тиждень»);
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 503-37-41, 258-88-48
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», вул. Васильківська, 2а, м. Київ, 03040

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 1 місяць — 14 грн;**
- 3 місяці — 42 грн;**
- 6 місяців — 84 грн;**
- 9 місяців — 126 грн**

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта».

Передплатний індекс – 99319

3. У передплатних агенціях:

- АТЗТ «САММІТ» (м. Київ) (044) 254-50-50 (багатоканальний)
- ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
- Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
- «САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
- «САММІТ-Кременчук» (0536(6) 3-21-88, 79-61-89
- ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
- ТОВ «ПресЦентр»: (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80 (м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
- ТОВ «Фірма Періодика» (м. Київ) (044) 278-00-24
- ТОВ «ВПА» (м. Київ) (044) 502-02-22
- ТОВ Агенція передплати «Меркурій»: (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88 (м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»: (м. Дніпропетровськ) (056) 721-93-93, 721-93-94

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93 (м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ»

(м. Донецьк) (062) 345-15-92, 345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новості» (м. Полтава) (0532) 50-90-75

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 503-37-41 менеджер з передплати Кашук Тетяна kta@ut.net.ua

СПІКЕР-МАРА

ФОНЕЦЬ

АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК,
ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ
РАДИ УКРАЇНИ,
ДІЛИТЬСЯ З ЧИТАЧАМИ
ТИЖНЯ СЕКРЕТОМ,
ЯК НЕ ПОСПІШАТИ,
ЗАЛИШАТИСЯ
НА СВІТЛІЙ СТОРОНІ
СИЛИ, А ТАКОЖ
ОБІЦЯЄ, ЩО ДЕПУТАТИ
ЧЕРЕЗ ПАРУ МІСЯЦІВ
ВСЕ-ТАКИ ПОЧНУТЬ
ДОТРИМУВАТИСЯ
КОНСТИТУЦІЇ ПІД ЧАС
ГОЛОСУВАННЯ

РОЗМОВЛЯЛИ

АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО
ТА ЮРІЙ МАКАРОВ

Ми неминуче маємо розпочати розмову з блокування у Верховній Раді. У суспільстві це було сприйнято як крах українського парламентаризму. Ви згодні, що Парламент втратив авторитет – як установа і як інституція?

— Не можна втрачати те, чого немає. Подивіться історію останніх 15-ти років. Спочатку класичний Парламент – на першій національній хвилі, пригадуєте? – складний, посткомуністичний, але це була весна української держави. Потім він перетворився на додаток до президентської влади, а згодом – після конституційної реформи 2004 року – на додаток до уряду. На жаль, Верховна Рада так і не стала окремою, незалежною гілкою влади і авторитету ніякого не напрацювала. Це було і є місцем, де вирішували свої питання. Всім керувала Банкова, де була велика шахматка, і на шахматці писали: хто і як голосує. Події, що відбуваються зараз, я б назвав саме встановленням українського Парламенту. Бо вперше в історії українського парламентаризму Парламент сформований на пропорційній основі. І вперше в залі утворилася дуже складна

БІОГРАФІЧНА НОТА

Народився 1974 року в Чернівцях. Закінчив Чернівецький державний університет.

У 1992 році, будучи студентом, почав власну справу в юридичній фірмі «ЮРЕК Лтд.», згодом працював одним із топ-менеджерів банку «Аваль», став дрібним акціонером банку. Згодом кинув банківську справу і працював міністром економіки Криму. На півострові прославився тим, що вимагав від працівників вести документацію українською.

Із січня 2003-го – перший заступник голови Нацбанку, після відставки голови НБУ став його в.о.

Після Помаранчевої революції працював першим заступником голови Одеської обласної державної адміністрації, міністром економіки в уряді Єханурова, заступником голови Секретаріату Президента, міністром закордонних справ України. У 2007 році став народним депутатом за списком Блоку НУ-НС. 4 грудня 2007 року обраний Головою ВР.

політична конструкція, коли більшість і опозицію розділяють всього два голоси...

У. Т.: Днями ви казали, що під час голосування за постанову про НАТО: «Всі зберегли обличчя...»

– Так, всі зберегли політичні обличчя, наскільки було можливо в цій ситуації. Моя особиста позиція полягала в тому, щоби не було переможців і переможених.

НЕВІЗАНТІЙСЬКИЙ ДИПЛОМАТ

У. Т.: Звідси два запитання. Перше: даруйте, але тут потрібен дипломат візантійської школи – з тих, які вміють «між крапельками». Здається, це не зовсім ваш тип...

– Знаєте, яку стратегію я застосовував? У мене було кілька пунктів подолання парламентської кризи. Перший – бліц, тобто 3–4 дні я тиснув на депутатів, але побачив, що він провалюється. Потім перейшов у затяжну війну: круглі столи, засідання фракцій. Знову не виходить. Тоді я застосовую класичну агресивну технологію: декларую, що не маю права розпочинати роботу Парламенту, доки голови фракцій не підпишуть угоду про системну роботу та не проголосують за постанову про НАТО. Тому застосувати візантійську технологію було неможливо. Потрібен

був комплексний підхід, і він працював. Правда він тривав місяць, але є результат.

У. Т.: Друге. Більшості немає, навіть 226...

— Юридично вона є, і це дуже важливо...

У. Т.: Так, але чи є вона фактично, на кожному засіданні? Чому немає? Чи буде? Чи є спосіб приборкати цей хаос?

— З одного боку, я не хотів би відповідати на це питання, тому що я не координатор цієї більшості. Я одразу заявив, що не буду спікером більшості. Якби я був спікером більшості, я пішов би проводити засідання в Український дім, як мені пропонували, чи у підвал. Але я так не працюю.

У. Т.: А хотілося піти у підвал?

— Ні. Будемо створювати «підвальный Парламент»? Хто буде реструвати, хто буде підраховувати?

сано, що народний депутат України голосує особисто. Раніше чи пізніше, але це відбудеться. Нехай зараз трошки стабілізується ситуація, дайте кілька місяців, і Парламент буде голосувати не картками, — один депутат за шістьох — а кожен за себе. Тобто, будуть голосувати депутати, яких обрав народ.

У. Т.: Добре було б поставити під куполом веб-камеру, яка б знімала в момент голосування, як одна людина голосує багатьма картками...

— Різні є технічні пропозиції, але якщо нема політичної культури, хоч камеру причепить, хоч що... Не чіпляють же камеру в Конгресі США чи у парламенті Великої Британії, тому що там є політична культура. А в Україні можна по півроку не з'являтися...

У. Т.: Ви сказали, що пропорційна система — це добре. Але ми щодня чуємо і читаємо: а, може, все ж таки

Я БУДУ РОБИТИ ВСЕ, ЩОБ ВИКОНУВАЛАСЯ 84-ТА СТАТТЯ КОНСТИТУЦІЇ, ДЕ НАПИСАНО, ЩО НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ ГОЛОСУЄ ОСОБИСТО

І взагалі, на що це перетвориться? Я був готовий до так званого силового варіанта проведення засідання. Я сказав тоді коаліції: добре, але засідання має бути виключно у сесійній залі й за однієї умови: присутність усіх 227-ми народних депутатів. Щоб ніхто мене не звинуватив у тому, що коаліція голосує картками, а не людьми. І ніхто не очікував, що я візьму список і перевірятиму, є ці депутати в залі, чи немає. Виявилось, що немає. Я вже не кажу про наявність політичних проблем — у коаліції має бути ключова річ — дисципліна. Якщо вам це не до вподоби, будь ласка, письмова заява про складення повноважень, нехай на ваше місце приходить інша людина і працює. Оце мій коментар про роботу не тільки коаліції, а усього Парламенту взагалі.

У. Т.: Але ж це ваша відповідальність...

— Що стосується питання дисципліни, то я за будь-яких обставин буду робити все, щоб виконувалася 84-та стаття Конституції, де напи-

краща мажоритарна система, коли обирають депутатів персонально, а не анонімно?

— Пропорційна система — це ознака політичної зрілості суспільства і сильних політичних партій, які, зокрема, і через парламент можуть реалізовувати свої ідеологічні програми.

У. Т.: Наскільки ймовірно найближчим часом переформатування більшості?

— Не бачу ані політичної, ані ідеологічної причини. А тим більше, на цьому етапі я не бачу реальної можливості відправити уряд у відставку, не бачу й необхідності робити це. Ані можливості, ані необхідності. Крапка.

У. Т.: Щодо прийняття нової Конституції: якими є ваша думка і ваше місце в цьому процесі?

— Перше: в Україні не можна поглиблювати провалля між написаною Конституцією і тією, що виконується. Найголовніше: державу, владу і громадян потрібно

змусити її виконувати, бо якщо ми успадкуємо необов'язковість виконання минулої конституції, то нічого не зміниться.

Друге: чинна Конституція з погляду свобод і прав людини і громадянина — це найкраще, що є в Європі. Нічого кращого ми не напишемо.

Третє: нової Конституції не треба, потрібні зміни до чинної редакції Конституції.

Четверте: без Парламенту Конституція ніколи не може бути прийнята. Референдум буде, але тільки тоді, коли будуть внесені зміни в 1-й, 3-й, 13-й розділи. 1-й розділ — це основи держави і конституційного ладу. 3-й — це вибори і референдум. 13-й — це порядок внесення змін до Конституції. Якщо не вносяться зміни у ці розділи, то все можна приймати у стінах Парламенту: 300 голів і Президент.

П'яте: не можна перетворювати конституційний процес на агітаційний майданчик.

У. Т.: Нам здається, що він від самого початку рушив саме в такій якості...

— Я не виключаю цього. Але це дуже прикро. Основний закон — це документ нації, він не може бути агіткою. Якщо це почнеться, то взагалі краще призупинити внесення змін до Конституції. Просто поставити крапку. Відкласти це на потім. На національній конституційній раді я це скажу.

НЕМА ЧОГО БАНДИТІВ У СПИСКІ БРАТИ...

У. Т.: Ваше ставлення до зняття депутатської недоторканності?

— Абсолютної недоторканності бути не може, але й тотальне зняття недоторканності неправильне. Немає чого бандитів у списки брати. Уявіть собі, депутат буде незахищеним: іде голосу-

часткового зняття абсолютної недоторканності.

У. Т.: Дуже болюче питання щодо корупції у Верховній Раді, адже народ переконаний, що у Парламент ідуть для того, щоб наїстися, нажертися...

ком прозорим. Якщо коаліція хоче проголосувати за якийсь лобістський закон, опозиція має його активно критикувати, піддати його публічному шмаганню. Публічність і громадянське суспільство — ось єдиний інструмент. Скільки депутатам не плати, хоч дай їм зарплату \$100 тис., нічого не зміниться.

НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ НЕ ТРЕБА, ПОТРІБНІ ЗМІНИ ДО ЧИННОЇ РЕДАКЦІЇ

вання по генеральному прокурору, іде голосування по міністру внутрішніх справ — як буде голосувати депутат? Моя пропозиція така: об'єднати два законопроекти, знайти нормальну юридичну формулу і проголосувати щодо

— Напевне, в цьому є велика частка правди.

У. Т.: Яким чином це долати?

— Що таке корупція? Це лобіювання потрібних комусь законів. Тому законотворення має бути ціл-

У. Т.: А ви особисто заради чого йшли в політику? Якою б ви хотіли бачити Україну?

— Україна багата людьми, тобто самими українцями. Я бачу Україну через українців. А українців я бачу, в першу чергу, освіченими — це пункт номер один. По-друге... якби сказав «молодими», це було б неправильно... Точніше, омолодженими, зважаючи

«У кожної людини є дві сторони,
одна – світла, одна – темна»

ФОТО: АНДРІЙ ПОЛІЩИН

на демографічну ситуацію. По-третє: українців, які можуть собі заробити на життя. Самі. По-четверте: українців, які, може, і не космополіти, але й не «хуторяни», «шароварчики». Наші традиції – це Шевченко, який розмовляв французькою. От ми кажемо: ми – європейська держава. Та, хлопці, ви писати не можете українською, я вже не кажу про англійську, німецьку, французьку.

У.Т.: Один наш автор, британець, казав, що, мовляв, наша проблема в тому, що в українській мові не розрізняються два поняття, обидва називаються словом «політика». А в англійській є «politics» – вид діяльності, та є «polisy» – курс, напрям, стратегія. Ви згодні?

– Я не спринтер, я марафонець, тому, якщо якісь речі не виходять, я зачекаю рік, п'ять, десять. Що ж до «polisy», то тут питання не лише в наявності плану, їх у нас мільйони. Найголовніша проблема у наявності людей, які впевнені, що це необхідно виконати, і які здатні це зробити. Ми поки що в пострадянському періоді. Мусять змінитися покоління. Розумієте, те, що відбувається у Верховній Раді, не подолаєш тільки за рахунок політичних домовленостей. Потрібно, щоб прийшли люди, які знатимуть, що це просто не гарно – бити один одного в обличчя в Парламенті...

У.Т.: Чекайте, серед тих, хто б'є піку, є представники і вашого покоління.

– Пробачте, там мого покоління немає. Якщо і є, то зовсім мало.

У.Т.: А ваше покоління інше?

– Мабуть, що ні. Бо я ще пам'ятаю радянські часи. Я навіть був комсомольцем один рік, працював у комсомольському банку. Для мене набагато легше працювати у чинній системі координат, мені легко говорити з людьми, яким за п'ятдесят, за шістдесят, бо я добре знаю, як це було... От мої діти – вони вже цього не знають. Вони знають, що потрібно володіти двома мовами, що ходити до школи з дорогим телефоном і у джінсах «Версаче», приїжджати з двома охоронцями – це непристойно. Для них це ознака поганого тону. Бо тільки внутрішньо бідна людина може купувати собі дороге шмаття і цим закривати свої розумові проблеми.

У.Т.: Повернімося до питання привілеїв – дійсних і уявних, що дратують виборця. От ви відмовилися від кортежу, від охорони. Це популістський крок – адже ви політик, – чи це відповідає вашим переконанням?

– Я ніколи як державний службовець не користувався пільгами у вигляді чартерних літаків та спеціальної охорони. Тільки коли працював міністром закордонних справ, був вимушений брати чартер для поїздки в «гарячі» точки: Косово, Афганістан. А так літаю в робочі поїздки за кордон та по Україні в економ-класі. І на людей подивившись, й вони на тебе подивляться. У кожної людини є дві сторони, одна – світла, одна – темна. Темна сторона хоче ескортів, супроводів, чартерів, а біла сторона каже, що це неправильно.

У.Т.: Ви наче той Люк Скайвокер із «Зоряних війн». А у вас є темна сторона?

– А як же. У кожної людини є. І кожна людина з цим бореться. Я собі колись сказав: якщо ти не почнеш із себе... А якщо ти прийшов у політику, має ж бути від тебе якась суспільна користь. Тобто, якщо хоч почнеш цей складний процес, процес відмовлення від цих благ, – це вже добре. Бо кожна людина може змусити себе почати, і тим самим показати приклад. Може, й інші підуть цим шляхом. В Європі з кавалькадою не їздять. От підемо у бізнес, будемо чартерами літати, космічними ракетами, чим хочеш. ■

ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ ЯК ДЗЕН

ВИВЧЕННЯ КУРСУ КИЇВСЬКОГО МЕРА «КАК ЗАРАБОТАТЬ ПЕРВЫЙ МИЛЛИОН» СПРИЯЄ ПРОСВІТЛЕННЮ ТА ВИКЛИКАЄ БЕЗПРИЧИННУ РАДІСТЬ

АВТОР: АНТОН ЗІКОРА

Не зважаючи на те, як складеться доля Черновецького, варто визнати, що він найнетривіальніший мер столиці. Ще працюючи в іншому місці, я кілька разів забував свої речі в мерії. Причина тому — висловлювання Леоніда Михайловича, від яких у голові щось перемикається.

Тому, щоб якось вирватися з колії буднів, я придбав його курс під назвою «Как заработать первый миллион? Идеология бизнеса». Потрібно сказати, це не дуже просто. Курс зазвичай представлено на DVD, відео та аудіокасетах, і продається він практично у всіх відділеннях Правекс-банку — закладу, який заснував Черновецький і нещодавно продав іноземцям. У тому відділенні, куди я прийшов, DVD не було, тому попросив відеокасету. Я мусив назвати свою адресу і телефон — інакше дівчинка касету не продала б. Крім того, я б разів розписався у різних квитанціях.

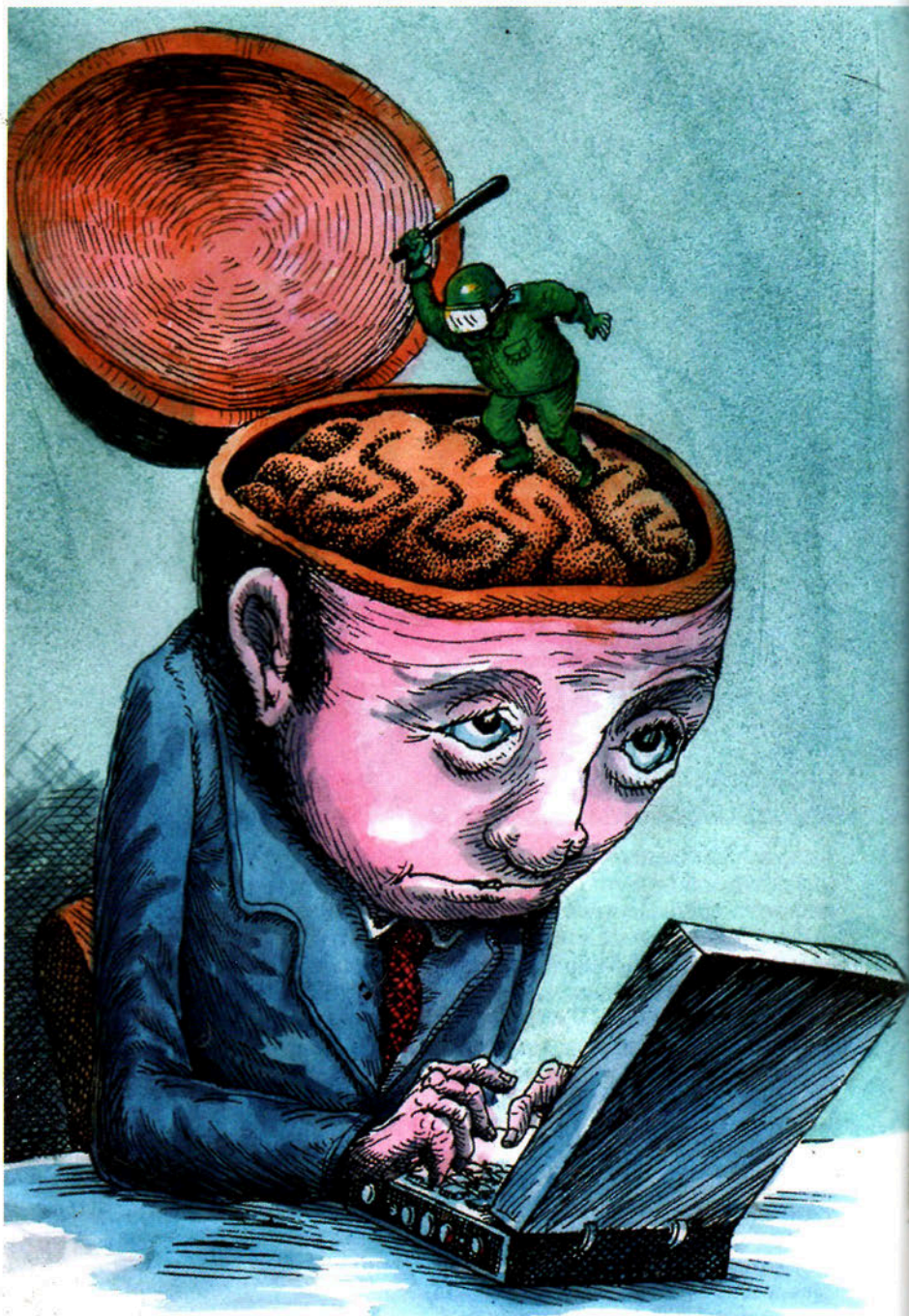
«Часто купують?» — запитав я.

«Так. Десь 2-3 в день іде», — відповіли мені.

«... А ТАКЖЕ МЭР КИЕВА»

На касеті красувалося обличчя «космічного» мера, дуже омолоджене фотошопом. В анотації про Леоніда Михайловича було написано: «Лидер Христианско-либеральной партии Украины, советник Президента Украины Ющенко В.А., народный депутат Украины 3 созывов, член фракции «Наша Украина», основатель и почетный президент концерна «Правэкс», заслуженный юрист Украины, почетный работник Прокуратуры Украины, автор ряда законопроектов в области экономики и морали, а также мэр г. Киева». Після прочитання цього я поспішив дивитися касету.

Увесь курс складався із 40-хвилинного виступу Леоніда Михайло-

В. Казаневский

веча перед двома десятками бізнесменів. Черновецький сказав, що це платна лекція. Люди сиділи за довгим столом — схоже, у Правекс-банку. Перед Леонідом Михайловичем був мобільний телефон, плеєр і пульт управління кондиціонером, за допомогою якого він час від часу змінював температуру в приміщенні. На лацкані піджака у нього — депутатський значок, тобто, все це відбувалося ще до його обрання мером столиці. На столі — пляшка з мінеральною водою, яку він інколи попивав.

Леонід Михайлович одразу почав з перлів: «Я буду приводить вам примеры зарабатывания денег вместе с преступным правительством или чиновниками». Після цього Черновецький розповів, як важко йому було зробити перший крок, аби розпочати бізнес: він все життя був скромним державним службовцем. Заступник проректора Київського університету «не видел ни одного доллара. Я никогда не видел банк изнутри... Я никогда не был клиентом никакого банка. Но думал, было бы неплохо пару долларов увидеть в жизни».

БОГ І «КИДАЛОВО»

Як «класну книгу по менеджменту» Черновецький рекомендував Біблію. І одразу, вже своїми словами, переказав відому «Притчу про таланти». «...Одному он дал пять талантов, — сказав бізнесмен. — Это были большие деньги. Я не могу сказать, сколько это в долларах, поскольку это было две тысячи лет назад, но это были приличные бабки». «Кому дано — у того прибудется, а кому не дано — у того отнимется то, что есть», — завершив він.

А ось іще: «Я всегда шел в лоб с рынком». Щодо стартового капіталу Леонід Михайлович показав пальцем на скроню: «Он здесь» а потім додав: «И в душе». Він зауважив, що перші свої великі гроші отримав за консультацію. Він підказав одному бізнесмену, як законно вийти з юридичного тупика. Той так зрадів, що хотів заплатити йому 50 тис., але Черновецький взяв тільки 25: «Поскольку я был гордый человек и чисто советский, то ему сказал: не возьму».

А потім пішли серйозні гроші. Черновецький згадує, як в Будинку учителя відкрив магазин, облаштування якого обійшлося в кілька ти-

сяч доларів. «Я стал зарабатывать сначала 30, а потом 50 тысяч долларов в день». Чим він там торгував, бізнесмен не зізнається, але сподіваємося, то був чесний і законний бізнес.

До речі, чесності Черновецький приділяє велике значення у своїй лекції. «Бог ставит крест на том, кто может кинуть и начинает создавать ему проблемы. Причем неразре-

ПРИБУТКИ ВІД ПРОДАЖУ ВІДЕОКУРСУ У КОЖНОМУ ВІДДІЛЕННІ ЩОДНЯ СТАНОВЛЯТЬ \$10. ЗАГАЛОМ \$20 ТИС. НА ДЕНЬ

шимые... Поступил нечестно — все, тебе крышка», — стверджує він і розповідає про одного діяча, який взяв кредит в його банку і почав свою справу. Але прогорів: його банки, консервні, зі скла, лопнули на морозі, коли він перевозив у них огірки з Криму. Невдаха перед цим закрив квартиру своєї мами, а коли прогорів — зник: «Перестал на нее брать трубку». Леонід Михайлович не такий, він знає, що «честность стоит с каждым днем все дороже». І після цих слів почав детально описувати схему, як за хабар у нас можна отримати підряд. Щоби у вас не виникло дурних питань, звідки він все це знає, Леонід Михайлович емоційно заявив: «Я идеолог конкуренции. Конкуренция — это класс!» «Построй что-то, положи дорогу или закупи зерно, или нефть, или еще какую-нибудь дрянь и так далее», — продовжував він радувати гурманів слова.

Щодо власне бізнесових проєктів Черновецького, то вони йому приходять у мрії. Леонід Михайлович мріє кожного дня, уявляючи ввечері якусь радісну картинку. А ще він вміє грамотно укладати договори й формалізувати свою справу. Більше ніяких «секретів» людина, статки якої оцінюють майже у мільярд доларів, не розкриває. «Миллионы идут к миллионам», — промовив він і загадково посміхнувся.

«Я ГУРУ, Я УЧИТЕЛЬ, ПЛАТІТЬ МЕНІ УСІ ПО ТРИ РУБЛІ»

Люди, які прослухали цей курс, певно, були розчаровані: «І це все?» — очевидно подумали вони. Я також спочатку задав собі таке запитання, але потім зрозумів, що са-

ме в цьому і є увесь Черновецький. Він не розповідає, як заробити гроші, він показує це. Судить самі: в країні 2 тис. відділень Правекс-банку. Прибутки від продажу відеокурсу у кожному відділенні щодня становлять \$10. Загалом \$20 тис. на день, за ці, дозволю собі сказати, лекції. Дії Черновецького схожі на коани — парадоксальні, алогічні уроки, які дають майстри дзен своїм

учням. Мета коана — дати певний психологічний імпульс адептам для досягнення просвітлення або поняття суті Учення. Від себе також додаю, що уроки Леоніда Михайловича викликають напад безпричинної радості.

«Все, что бы о себе бизнесмен ни говорил, и как бы он не размахивал руками, если он не успешный, и его деятельность не прибыльная, то он как раз и представляет собой ту величину, которой измеряется количество денег, которые он зарабатывает, ну, в честной конкуренции», — Черновецький не тільки вимовляє такі слова, але і продає їх. Хіба він після цього не Вчитель? ■

ФОТО: REUTERS

САНІТАРИ КАПІТАЛІСТИЧНОГО ЛІСУ

ПО ВСІЙ КРАЇНІ МІСЦЕВІ РАДИ ЗАЙМАЮТЬСЯ ПРИВАТИЗАЦІЄЮ КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА. ЦЕ НЕСПРАВЕДЛИВО, АЛЕ ЗАЗВИЧАЙ ГРОМАДА НЕ Є ЕФЕКТИВНИМ ВЛАСНИКОМ

АВТОР: АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО

Битва за Київ певний час нагадувала затяжну позиційну війну — з поодинокими обмінами ударами у вигляді політичних заяв. Ці бої відбувалися у трикутнику БЮТ — Балага — Черновецький, і не завжди було зрозуміло, справжні вони чи для розваги.

Навіть фронтальна атака 246 депутатів у Раді, які у вівторок проголосували за проведення позачергових виборів мера Києва, не дала відповіді

на головне питання: Юлія Тимошенко справді хоче зняти Леоніда Черновецького чи просто використовує його як пігулку для збільшення рейтингу?

Та важливо інше: історія з Черновецьким демонструє одну з ключових реалій нашого державного устрою: місцева влада не лише у Києві, але і в усій країні є безконтрольною.

В українців немає способів впливу на органи самоврядування, навіть

якщо йдеться про інтереси, надзвичайно важливі для громадян. Останній такий важіль впливу було втрачено зі зміною виборчої системи на суто партійну, коли депутатів місцевих рад почали обирати за закритими списками.

За те, що зараз відбувається на місцях, повинні нести відповідальність партії — переможці виборів — саме вони складали списки майбутніх «слуг народу» локального рівня.

ВІД МЕРА ДО БІЛЬШОСТІ

Гармонія у відносинах між мерами та місцевими радами досягається по-різному. Або більшість з'їдає мера, або мер створює свою більшість – інші конфігурації нестійкі. І в першому, і в другому випадках всі ласі шматки комунальної власності (у вигляді підприємств, нерухомості або землі) починають непристойно швидко переходити у власність приватну.

Нагадаємо, як це відбувалося у Києві. БЮТ, «Наша Україна» та Блок Кличка («Пора-ПРП») теоретично могли створити більшість у 70 депутатів із 120. Однак, по-перше, значна частина депутатів у цій потенційній більшості свої місця в списках банально купили, і повинні ж були якось «відбивати» витрачені кошти. По-друге, команді Леоніда Черновецького вдалося за невелику винагороду – місця в «прибуткових» комісіях Київради чи керівні посади в КМДА – сформувати більшість із «перебіжчиків».

Найбільшими «донорами» для «унікальної команди мера» стали БЮТ і Блок Кличка. Кількість членів цих фракцій скоротилася майже вдвічі.

Після створення більшості та обрання секретарем Олеся Довгого, слухняного зброносця, зупинити Черновецького в Київраді вже не міг ніхто. Тому і відбувалися засідання, на яких тисячі гектарів київської землі передавали в чужі надійні руки. Тому й приймалися рішення, за якими комунальні (тобто ті, що належать усій громаді) підприємства поступово переходили у власність офшорних компаній.

Інша історія відбулася в Ірпені, розташованому під Києвом. У цьому місті більшість, утворена депутатами БЮТ, НУ та ПР (!), проголосувала за недовіру меру, який виступав за прозоре виділення земельних ділянок, і, навіть, – жах! – за відкриті земельні аукціони.

Тепер в Ірпені новий, майже законний мер, якого обрали на виборах, призначених влітку 2007 року Верховною Радою, на той час уже розпущеною Віктором Ющенко. Проте, судячи з гармонії між мером і більшістю у місцевій раді, нікого не турбує питання легітимності міського голови. Рівень порозуміння можна оцінити зважаючи на гектари виділеної землі – їхня кількість зросла у кілька разів.

ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ НЕМОЖЛИВЕ

Київ та Ірпінь – це лише помітне відображення загальноукраїнської тенденції. Місцева рада, в яку за закритими партійними списками пройшли неві-

Вовків боятися – в депутати не ходити

ФОТО: REUTERS

домі люди, починає занадто легко розпоряджатися власністю громади. І зупинити її вже не вдасться. Механізму немає.

Уявімо собі фантастичну картину: чесний та невідкупний місцевий прокурор після скарги громадян вносить протест на незаконне рішення ради. Спочатку депутати такий протест мають право відхилити. Звичайно, наш

чачь джерела з оточення Тимошенко, вона, як правило, робить вигляд, що не помічає «дерібану» землі, організованого її регіональними соратниками, щоправда, і не захищає їх, коли виникають скандали.

Можна спробувати провести дострокові вибори мера або місцевої ради шляхом референдуму. Але лише теоретично. На практиці ж, проце-

МІСЦЕВА РАДА, СТВОРЕНА ЗА ЗАКРИТИМИ ПАРТІЙНИМИ СПИСКАМИ, ПОЧИНАЄ ЗАНАДТО ЛЕГКО РОЗПОРЯДЖАТИСЯ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДИ

прокурор може звернутися до суду. Але навіть якщо припустити, що той винеє потрібне рішення, спробуйте змусити його виконати! Річ у тім, що рада – орган колегіальний. І притягнути до колективної відповідальності її депутатів неможливо.

Другим способом впливу на місцеві ради є тиск на політичні фракції через їхнє вище партійне керівництво. У цьому випадку депутатів лякають імперативним мандатом, невключенням у списки у майбутньому, партійною дисципліною. Але ради значно більше прислухаються до безпосередніх партійних босів, з якими працюють постійно, ніж до загальнонаціональних партійних лідерів. Наприклад, у Київській області рішення місцевих рад, в яких більшість становить БЮТ, проходять обов'язкове узгодження в обласному офісі партії, що контролюється нардепом і бізнесменом Богданом Губським. Як свід-

дуру його підготовки і проведення (за законом) мають затверджувати ті, кого виборці... збираються позбавитися.

ЕВОЛЮЦІЯ «ДИКОГО КАПІТАЛІЗМУ»

Ось так і виходить, що неконтрольовані та безвідповідальні місцеві ради грають роль санітарів у лісі дикого капіталізму – вони відбирають власність у місцевих громад і передають її більш «ефективним» власникам. Наприклад собі.

Так буде продовжуватися до внесення змін у законодавство, за якими:

- а) місцеві вибори знову стануть мажоритарними,
- б) місцеві референдуми можна буде провести навіть за небажання чи спротиву влади,
- в) рішення суду виконуватимуться, навіть якщо вони стосуватимуться колегіальних органів. ■

Наш «Титанік»

ЧОРНОМОРСЬКЕ МОРСЬКЕ ПАРОПЛАВСТВО ЗНОВУ ВТРАТИЛО КАПІТАНА

АВТОР: Андрій Лаврик

За ґратами опинився Євген Кожевін, президент державної судноплавної компанії «Чорноморське морське пароплавання» (ДСК ЧМП). Попри те, що йому інкримінують злочин, скоєний ще 2004 року, коли арештований ще не працював у судноплавній компанії, правоохоронці зацікавилися документацією підприємства. Незалежні й не дуже спостерігачі зараз жваво обговорюють низку неофіційних версій арешту очільника ДСК. Головна з них — боротьба за активи підприємства, вартість яких і досі сягає чверті мільярда доларів. Втім, у цій справі є й інші, менш очевидні, нюанси.

ПРОКЛЯТТЯ ГЕОРГІЯ КИРПИ

Євген Кожевін потрапив за ґрати Лук'янівського СІЗО наприкінці лютого. Оперативники УБОЗу «взяли» його прямо на центральному залізничному вокзалі столиці. Правоохоронці мотивували свій вчинок тим, що президент ЧМП, попри дану підписку про невиїзд, мандрував по всьому світу, а також усіляко ухилявся від слідства. Правомірність утримання підлеглого Йосипа Вінського під вартою підтвердив Апеляційний суд Києва.

Під слідством Євген Кожевін перебуває з липня 2005 року. Згідно із повідомленням прес-центру ГУБОЗ, ще тоді президенту пароплавання слідчий Генпрокуратури вису-

нув звинувачення у зловживанні службовим становищем та службовому підробленні, які завдали державі збитків аж на 50 млн грн. Злодіяння, які приписують Кожевину охоронці закону, датують другою половиною 2004 року, коли арештований обіймав посаду заступника начальника Одеської залізниці. У разі обвинувачувального вироку, президентові ДСК загрожує до 8 років ув'язнення.

Офіційні речники МВС та прокуратури не вдаються до подробиць, але деякі епізоди «дерибану» на Одеській залізниці «світилися» у ЗМІ раніше. Зокрема, УСБУ Одеської області повідомляло, що викрило на залізниці розкрадання понад 30 млн

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

грн. На цю суму очільники державного підприємства замовили у комерційної фірми (швидше за все, підставної) проведення аерофотозйомки. Насправді ж роботи виконувало ТОВ «Авіаційний розрахунковий центр», за що отримало «аж» 1 млн грн. Решта грошей одеських залізничників зникла у невідомому напрямку.

Нагадаємо, що у 2004 році на підприємствах, підпорядкованих Міністерству транспорту та зв'язку, «випарувався» не один мільярд гривень. Головний підозрюваний зможе відповісти хіба що перед судом Божим: 27 грудня 2004 року тодішній міністр транспорту Георгій Кирпа вкоротив собі віку, пустивши кулю в голову. За місяць до цього, у листопаді, він призначив президентом Чорноморського морського пароплавства Євгена Кожевіна.

Генеральна прокуратура порушила кримінальну справу за фактом

доведення до самогубства, але винних досі не знайшла. Як не знайшла і «скарби Кирпи» — навряд чи усі гроші, що зникли в Мінтрансзв'язку, осіли на рахунках небіжчика. Також досить сумнівно, що, в разі правдивості закидів правоохоронців, Євген Кожевін «освоїв» 50 млн грн самотійно. Резонне питання: куди поділися всі ці гроші?

«Справа Кожевіна» викликає низку інших досить риторичних запитань. Зокрема, чому слідство триває майже 3 роки, коли головний фігурант ні від кого не ховається? Чому підозрюваний у багатомільйонних махінаціях донедавна спокійно керував чималим державним підприємством?

До речі, у вересні 2005 року, через місяць, як Кожевін опинився під слідством, розгорівся скандал навколо одеської страхової компанії «ТАСТ-Гарантія». Антимонопольний комітет України з'ясував, що Одеська залізниця незаконно нав'язувала своїм пасажиром поліси добровільного страхування згаданій компанії. При цьому той, хто купував квиток на потяг у Одесі, Херсоні чи Миколаєві, навіть не здогадувався, що разом із проїздом придбавав ще й добровільну страховку. Втім, з часом скандал згас. Зараз же найцікавіше в цій історії те, що співзасновником «ТАСТ-Гарантії» з 2000 року є Кожевін Євген Никандрович. Також він володів часткою у статутному фонді охоронної фірми «Супер-Кентавр», що тривалий час забезпечувала порядок і безпеку... правильно, на Одеській залізниці.

ВІЙНА ПРЕЗИДЕНТА КОЖЕВІНА

У біографії цієї людини безліч білих плям. Відомо, що Євген Никандрович народився 1964 року у місті Читі (Росія). У 1993-му отримав диплом правознавця в Українській академії внутрішніх справ, 1997 року став заступником начальника юрвідділу Одеської залізниці (цим же роком, як не дивно, датується створення «Супер-Кентавра»). А 2000-го — заступником начальника залізниці із економічних питань. При цьому Кожевін тоді не мав економічної освіти — Одеський університет народного господарства він закінчив тільки 2002 року.

В іпостасі президента Чорноморського морського пароплавства Євген Кожевін пережив чотирьох міністрів транспорту. Вони репрезенту-

вали різні групи впливу і, відповідно, різні бізнес-інтереси. Але ніхто з них не зробив помітної спроби замінити Кожевіна своєю людиною. Звідси можна зробити логічний висновок, що Євген Кожевін міг догодити будь-якому начальнику. Втім, сказати, що перебування Кожевіна на посаді президента ЧМП було безхмарним, не можна. Вже у 2005 році у нього окреслилися конфлікти з бізнес-елітами Одеського регіону. У пресі, як місцевій, так і київській, почали з'являтися критичні публікації про Євгена Кожевіна, але приписати йому відвертий кримінал не могли, а справа про зловживання на залізниці тоді не згадувалася.

Чорноморське морське пароплавство дісталось Кожевіну розореним. Колись найбільша у світі судноплавна компанія, що могла конкурувати навіть з корабельною імперією грецького магната Онасіса, у 2004 році не мала жодного торгового судна на плаву, один за одним втрачалися «сухопутні» активи. Навесні 2005-го, імовірно, не без клопотання нового президента ЧМП, прокуратура області втрутилася у конфлікт навколо Міжрейсової бази моряків (санаторно-готельного комплексу), яку внаслідок махінацій у 2001 році захопила приватна структура.

2006 року Президент України Віктор Ющенко наголосив, що Чорноморське морське пароплавство необхідно відродити. Заява голови держави співпала із судовою тяганиною в Одеському госпсуді, який почав процедуру санації підприємства і призначив її керівником Владислава Іванова. На той момент пароплавство мало понад \$10 млн боргів, і за допомогою боргових зобов'язань окремі бізнесові структури намагалися отримати об'єкти нерухомості компанії. Завдяки втручанням з Києва, Іванова усунули (він потрапив у СІЗО за підозрою у хабарництві), однак деякі активи ЧМП таки було втрачено. Зокрема, земельна ділянка 11 га, вартість якої дорівнювала усім борговим зобов'язанням пароплавства, опинилася у власності фірми «А-трейдинг».

Судові претензії до ЧМП також висувало ЗАТ СК «Укртанкер». Попри ідентичність назв, що структуру не варто плутати з державною судноплавною компанією «Укртанкер», що є власністю України. ЗАТ контролюється бельгійським офшором «Вікол» і групою бізнесменів

Красень-лайнер «Федір Шаляпін» також став жертвою махінацій у ЧМП

родом із Дагестану (РФ). Попри те, що ЗАТ «Укртанкер» є орендаром майна ЧМП (зокрема, двох наливних танкерів), воно якимось дивом примудрилося стати основним кредитором пароплавства. Конфлікт з «дагестано-бельгійцями» було залагоджено, але судна, на повернення яких наполягали Фонд держмайна і ЧМП, на баланс підприємства Кожевіна досі не потрапили.

І нині точиться боротьба між пароплавством і впливовою в регіоні родиною Дубових, структури якої, за словами юристів ЧМП, претендують на об'єкти нерухомості підприємства, розташовані у центрі Одеси. На дострокових парламентських виборах Олександр Дубовий пройшов у Верховну Раду за списками Блоку Юлії Тимошенко. А його молодший брат Андрій кілька тижнів тому був помічений разом із головою спостережної ради Нацбанку Петром Порошенком на щорічному національному молитовному сніданку у Вашингтоні у компанії Джорджа Буша. Начальник юрслужби ЧМП Оксана Шпілевая висунула припущення, що за арештом Євгена Кожевіна може стояти саме Олександр Дубовий.

ТАЄМНИЦЯ ФУТБОЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Не виключено, що арешт Євгена Кожевіна пов'язаний з його відносинами з іншими бізнес-структурами. Лесть не з дня свого призначення на посаду президента ЧМП він заявляв про існування інвестора, готового вкласти у спільний з пароплавством

проект 2,2 млрд грн. Зауважимо, що згадана сума ледь не удвічі перевищує балансову вартість усіх активів підприємства. Що за проект, не було таємницею: Кожевін мав намір віддати «гуляючі» земельні ділянки пароплавства під забудову. На скільки відомо, пропозицією зацікавилася столична компанія «Атланта інвест

тина відповідних документів між пароплавством і «футболістами» була підписана ще у березні минулого року. Згідно з ними, частка ЧМП у проекті має становити 20%, що не так вже й мало з огляду на загальну суму імовірних інвестицій.

Минув рік, але жодних рухів із втілення цього грандіозного проекту помічено не було. Пояснення такої пасивності доволі просте: запропонована Євгеном Кожевіним схема передачі під забудову земельних ділянок державного підприємства, м'яко кажучи, не зовсім законна. Зробити це у межах правового поля можливо лише через Фонд державного майна. Але Фонд має продавати ділянки з аукціону, який, якщо його проводити прозоро, «Чорноморець» може і не виграти.

Можливо, Євген Кожевін виношував й інші, не менш грандіозні, плани щодо ввіреного йому підприємства. Так чи інакше, за всієї поваги до МВС і Генпрокуратури, мало віриться, що справжньою причиною арешту президента ЧМП є скоєне ним на Одеській залізниці і злісне ухиляння обвинуваченого від побачень зі слідчими. Це підтверджують і заяви адвокатів арештанта про те,

ЧОМУ СЛІДСТВО ТРИВАЄ МАЙЖЕ З РОКИ, КОЛИ ГОЛОВНИЙ ФІГУРАНТ НІ ВІД КОГО НЕ ХОВАЄТЬСЯ?

девелопмент» — вона навіть надала ЧМП 1 млн грн на облаштування Міжрейсової бази моряків.

Однак в якості головного інвестора згадували ЗАТ «ФК «Чорноморець». Футбольний клуб належить до сфери впливу потужної одеської фінансово-промислової групи «Примор'я». Її представник Леонід Клімов входить до фракції Партії регіонів у Верховній Раді. Відомо, що у зв'язку з Євро-2012 ця ФПГ розпочала будівельну активність в Одесі. Зокрема, в її планах — реконструкція стадіону «Чорноморець» і будівництво нового. А земельні ділянки ЧМП прислужилися б для будівництва готельно-розважальних комплексів. Щоправда, ні «Примор'я», ні футбольний клуб жодним чином не коментують перспективи партнерства із мореходами.

За неофіційною інформацією, у Мінтрансв'язку не заперечували проти такої співпраці, і нібито час-

що правоохоронці вилучили певну документацію в офісі пароплавства. Тобто Феміду цікавлять не стільки старі «гріхи» президента, а його нещодавня діяльність в судноплавній компанії.

Євген Кожевін став другим президентом «Чорноморського морського пароплавства», який опинився за ґратами. Він повторив долю Павла Кудюкіна, який провів у в'язниці 5 років за схожими звинуваченнями, що сьогодні висувають Кожевіну.

Павло Вікторович Кудюкін якось зателефонував мені сам. Втомленим голосом, який видавав людину похилого віку, скаржився, що ніхто з журналістів, зокрема і я, так і не написали правду про те, що відбувалося з Чорноморським морським пароплавством. Я попросив його розповісти ту саму правду. Але він нічого не обіцяв. І більше не телефонував. ■

К Н И Г А Р Н Я

Жіночий
любівний
роман

круглий стіл на тему:

ЖОВТА

українська

українська мова в сучасній
масовій культурі

в рамках презентації серії україномовних жіночих романів
"СЕРІЯ З ДЕЛЬФІНОМ"

автори ідеї проекту - Орися та Леся Демські

учасники круглого столу:

Ірен Роздобудько, письменниця
Андрій Кокотюха, письменник
Леся Ставицька, мовознавець
Тетяна Рязанцева, літературознавець

наш партнер

28 березня 18.00
ВХІД ВІЛЬНИЙ

Книгарня "Є"

вул. Лисенка, 3, ст.м. "Золоті ворота"

Справа мореходів

За 17 років ЧМП «схудло» у 26 разів

Завдяки пресі перший президент «Чорноморського морського пароплавства» став головним винуватцем краху судноплавної компанії. Однак факти свідчать про інше: масове розкрадання майна ЧМП відбувалося після арешту Кудюкіна – з 1994 по 1997 рік компанія втратила понад 200 суден. У період з 1995 по 2000 рік плавзасоби «Чорноморського морського пароплавства» з санкції високопосадовців переоформлювали на офшорні компанії. Свої дії державні мужі пояснювали тим, що тільки так можна уберегти судна ЧМП від арештів в іноземних портах. Нагадаю: у 1990-х такі арешти проходили масово. Але насправді за більшістю закордонних компаній, які ініціювали арешти, стояли резиденти України. Українські чиновники, якщо бути точнішим.

Сьогодні флот «Чорноморського морського пароплавства» складається з єдиного теплохода – самохідного плашкоута «Парутіно». Це, образно кажучи, моторна баржа завдовжки 20 м, на якій навіть не можна відходити від берега далі, ніж на 20 миль.

Хроніка українського «Титаніку»

Доля рухомого і нерухомого майна ліквідованих підприємств не відома

Українсько-німецьке СП «Ортоблас». Виробництво медичного, хірургічного та ортопедичного устаткування
Ліквідовано 12 вересня 2002 р.

Автогосподарство «Бластотехсервіс». Пасажирські перевезення
Ліквідовано 1 жовтня 2002 р.

Агентство матеріально-технічного постачання. Оптова торгівля будматеріалами
Ліквідовано 30 березня 2006 р.

Генеральне агентство ЧМП. Реклама
Ліквідовано 6 червня 2001 р.

Спортивний комплекс «Чорноморець». Експлуатація спортивних споруд
Ліквідовано 1 лютого 2002 р.

Українсько-американське СП «Одеса-Манхеттен Сервіс». Вид діяльності не відомий
Ліквідовано 28 жовтня 2005 р.

Палац культури моряків.
Ліквідовано 30 березня 2006 р.

Уламки судноплавної імперії

Підприємства, що залишились на плаву

Міжрейсова база моряків.
Санаторно-курортна діяльність

ТОВ «Одеська академія мистецтв».
Профтехосвіта

«Люстдорф».
Спортивне оздоровлення,
експлуатування спортивних споруд

Філія ДСК ЧМП
у смт Любашівка
(Гайворонський р-н
Кіровоградської обл.).
Виробництво
молокопродукції

Українсько-швейцарське
СП «Бласплан».
Транспортне агентство

Організація ветеранів флоту.
Громадська організація

Агентство з охорони
і загальної безпеки.
Слідча діяльність
та забезпечення безпеки

Літературне товариство
«Світ Паустовського»

Агентство сервісно-
технічного забезпечення.
Технічний контроль
та аналіз

Комбінат дитячих
дошкільних установ.
Дошкільна освіта

Вузол телефонного
та мобільного зв'язку.
Зв'язок

Ліквідовано 30 грудня 2005 р.

Комбінат навчально-виховних закладів.
Початкова освіта

Ліквідовано 30 березня 2006 р.

«Кіфа».
Агенція з оренди берегового майна
Ліквідовано 5 грудня 2005 р.

ВП «Морзв'язок».
Зв'язок і радіонавігація
Ліквідовано 5 грудня 2005 р.

Курси іноземних мов.
Освіта
Ліквідовано 5 грудня 2005 р.

Житлово-комунальний відділ.
ЖКГ
Ліквідовано 5 грудня 2005 р.

Комбінат «Морагропром».
Виробництво м'ясних продуктів
Ліквідовано 5 грудня 2005 р.

ПОВСТАННЯ машин

ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ПОЧАТКУ 2008 РОКУ – СТІМКЕ ЗРОСТАННЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

АВТОР: СЕРГІЙ ЛУК'ЯНЧУК

Предметом особливих гордоців Кабінету Міністрів та особисто прем'єрки Юлії Тимошенко стало 11,5-відсоткове зростання української промисловості в лютому цього року. Проте насправді найбільшу цікавість викликає не так позитивна динаміка промисловості взагалі, як показники однієї з її галузей – машинобудування. Обсяг виробництва машин та устаткування збільшився порівняно з лютим 2007 року на приголомшливі 39,2%.

ВТОМА МЕТАЛУ

Як відомо, локомотивом української економіки традиційно була металургійна галузь. І, відповідно, найважливішими промисловими регіонами вважали ті, в яких зосереджена найбільша кількість підприємств металургійного комплексу.

Натомість оприлюднені на початку березня дані Держкомстату малюють цілком іншу картину. В лютому 2008-го обсяг металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів зріс всього на 4,5% порівняно з лютим 2007 року.

В цей період темпи приросту металургії зменшилися майже вп'ятеро. І це різке сповільнення супроводжується не менш різким сплеском обсягу виробництва машин та устаткування. Як зазначив міністр економіки Богдан Данилишин, саме вони «несуть відповідальність» за позитивну динаміку промисловості в зимові місяці нинішнього року, забезпечивши найбільший приріст з-поміж усіх промислових галузей.

Саме завдяки цьому обсяг промислового виробництва в січні-лютому 2007 року найшвидше зростав у Черкаській, Волинській та Тернопільській областях, а «металургійні» регіони, навпаки, опинилися в кінці списку.

Насправді тенденція, про яку вже йшлося, проявилася ще в минулому році. З червня 2007-го машинобудування випередило металургію за внеском у зростання промислового виробництва. Проте саме перші місяці 2008 року остаточно довели, що це явище не є випадковим «сплеском», пов'язаним з тими чи іншими тимчасовими чинниками ринкової кон'юнктури, а свідчить про нові стратегічні тенденції.

Одразу зауважимо – це не означає, що виробництво металу для України стало менш важливим, ніж виробництво машин та обладнання. Йдеться про інше – в українській економіці відбуваються якісні зміни у структурі промислового виробництва.

ДРУГА МАШИННА РЕВОЛЮЦІЯ

Після руйнування «радянської» економічної моделі перед Україною постала необхідність протягом короткого періоду здолати шлях, який розвинені західні економіки долали десятиріччями. Втім, позитивним було те, що цей шлях не потрібно було проходити від «абсолютного нуля» – Україна мала високорозвинений потенціал в усіх стратегічних галузях виробництва. Однак вони, так би мовити,

«впали в анабіоз» і «прокидалися» у процесі загального покращення економічної ситуації.

На першому етапі найбільш перспективним був випуск товарів, які можна було виробляти на існуючих технологічних потужностях, з мінімальним рівнем інвестицій, і при цьому орієнтуватися переважно на експортні прибутки. Саме тому першими з «анабіозу» вийшли металургійна, хімічна, нафтопереробна та інші галузі. Однак стрімкий злет ви-

дуктивність та енергоефективність, а також збільшити у структурі виробництва обсяг продукції з більшою часткою доданої вартості. І буде взаємна залежність: для модернізації підприємств металургії знадобиться продукція машинобудування, яка, у свою чергу, сформує більший попит на метал в Україні.

Ще один перспективний напрям для «другої машинної революції» — сільське господарство. Не секрет, що донедавна рівень технічної устатко-

68,1 тис. нових легкових автомобілів. І хоча відсотки зростання тут менші, ніж для сільськогосподарської техніки (30,2% за січень — лютий порівняно з аналогічним періодом 2007 року), але подібну динаміку галузь утримує протягом майже двох років. Утім, наразі внутрішній авторинок України видається бездонним: практично щомісяця він ставить нові рекорди, а в лютому продемонстрував неймовірне зростання на 97(!!!)%.

«Машинобудівний» етап не є останнім на шляху розвитку економіки України: після завершення інвестиційно-інноваційної стадії і виходу на рівень продуктивності праці, близький до теоретичного максимуму, приріст цієї галузі сповільниться, і новим локомотивом економіки стане сфера послуг. Однак «повстання машин» триватиме ще досить довго. ■

ОБСЯГ ВИРОБНИЦТВА МАШИН ТА УСТАТКУВАННЯ ЗБІЛЬШИВСЯ ПОРІВНЯНО З ЛЮТИМ 2007 РОКУ НА ПРИГОЛОМШЛИВІ 39,2%

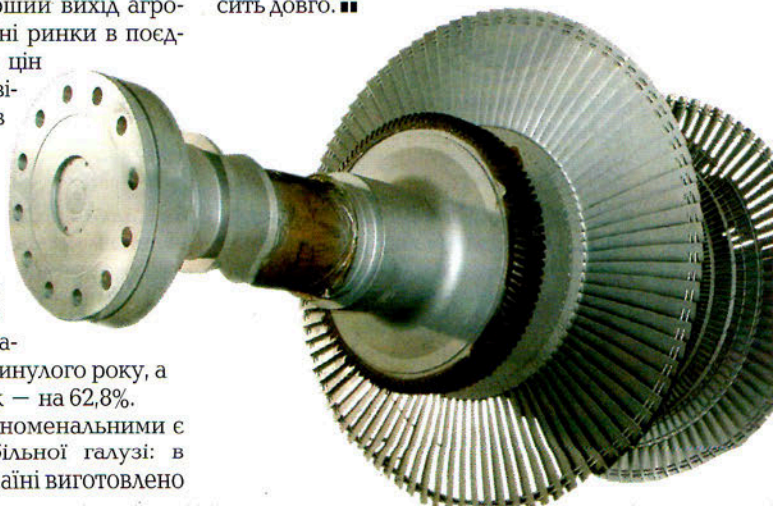
робництва (і, відповідно, прибутків) у цих галузях не означав, що саме така економічна модель є для України найоптимальнішою. Навпаки: подібна «односпрямованість» фактично означала, що наша країна перетворилася на сировинний придаток інших країн. Тільки сировиною була не нафта й газ, як у Росії, а метал і продукція хімокмбінатів.

Натомість «перемога» машинобудування над металургією свідчить, що цей початковий етап завершено. Головним пріоритетом стає не можливість отримати «прості» прибутки, експлуатуючи багатство надр і створені за часів СРСР промислові об'єкти, а зростання продуктивності праці, модернізація наявних та створення нових виробничих потужностей. І саме це формує попит на продукцію галузей машинобудування. Причому в усіх напрямках: від верстатів та пресів до сівалок і тракторів. Показово, що цей попит є як в Україні, так і в Росії, де відбуваються аналогічні процеси. Відповідно, українські машинобудівні підприємства отримують можливість збільшувати виробництво, діючи і на «внутрішньому», і на «зовнішньому» напрямках.

Варто зазначити, що перехід до «машинобудівної» стадії економіки є підґрунтям для нового «витка» в металургійній галузі. Кон'юнктура на світових металургійних ринках наразі позитивна, і схоже, власники вітчизняних меткомбінатів вирішили скористатися цією ситуацією, щоб здійснити технічне переозброєння виробничих потужностей. Завдяки цьому вони зможуть покращити про-

ваності на більшості вітчизняних сільгосппідприємств був украй низьким. Проте все ширший вихід агропродукції на зовнішні ринки в поєднанні зі зростанням цін на цю продукцію у світі змушує власників активніше купувати сільськогосподарські машини. Саме цим пояснюється, що обсяг виробництва тракторів зріс в лютому 2008 року на 68,6% порівняно з аналогічним періодом минулого року, а виробництво сівалок — на 62,8%.

І вже справді феноменальними є показники автомобільної галузі: в січні — лютому в Україні виготовлено

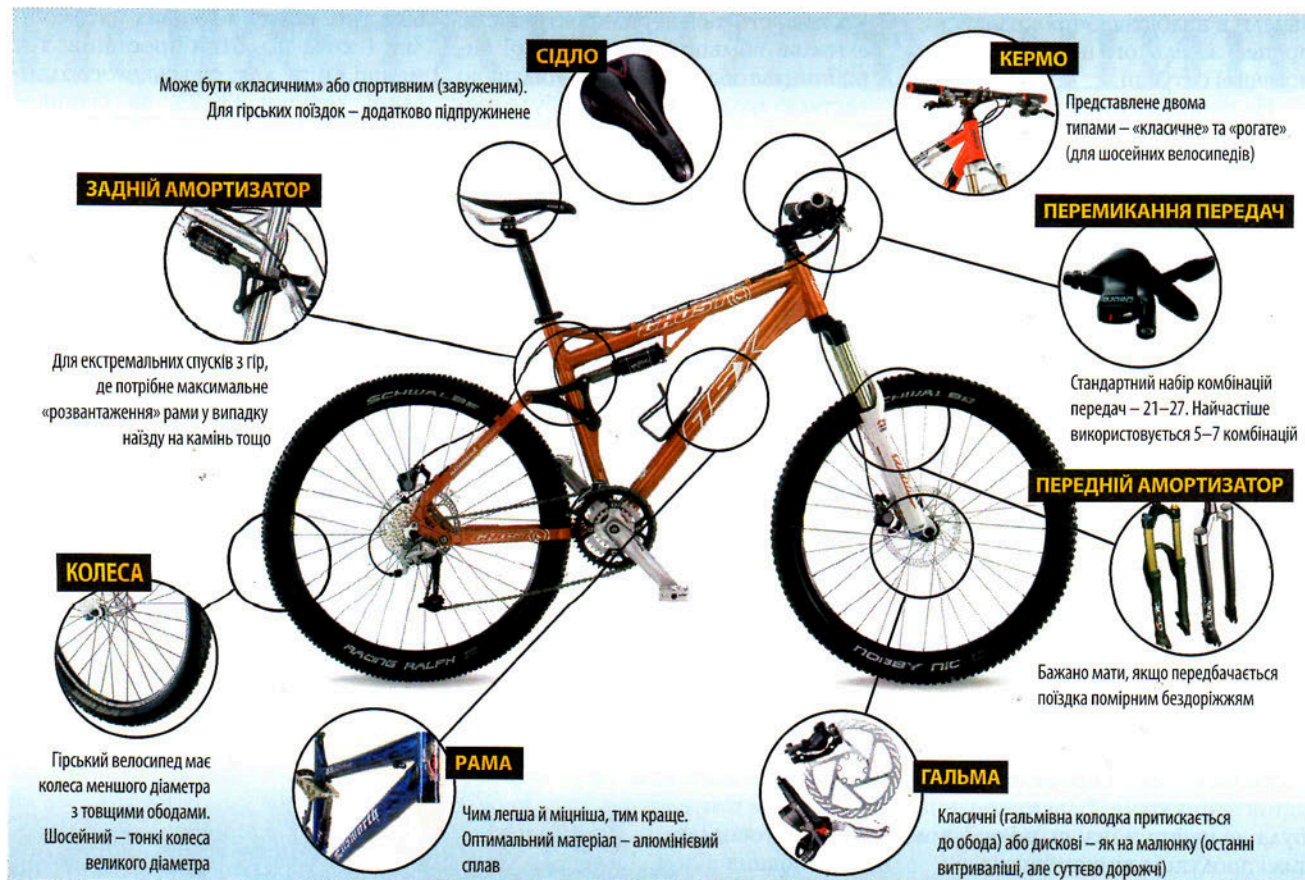

ДОВІДКА

Зростання обсягів машинобудування*

	Лютий 2008 р. порівняно з січнем 2008 р.	Лютий 2008 р. порівняно з лютим 2007 р.	Січень — лютий 2008 р. порівняно з січнем — лютим 2007 р.	Січень — лютий 2007 р. порівняно з січнем — лютим 2006 р.
Машинобудування загалом	18,6	39,2	34,9	28,1
Виробництво машин та устаткування	20,0	26,8	24,4	14,2
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	23,4	32,4	25,7	22,6
Виробництво транспортних засобів та устаткування	16,2	50,6	45,8	42,9

* Дані Держкомстатистики України

ГРІФІК: ПАСЕЮНЦ

За двома колесами

ТИЖДЕНЬ РАДИТЬ, ЯК КРАЩЕ ВИБРАТИ НОВИЙ ВЕЛОСИПЕД

АВТОР: Геннадій Мойсєнко

Найкращий час для того, щоб придбати якісний велосипед за прийнятною ціною – кінець березня. Річ у тім, що напередодні відкриття велосипедного сезону, який на європейських теренах орієнтовно починається з другої половини квітня, у магазинах з'являються моделі нових колекцій. Як правило, вони дещо дорожчі за рахунок «чинника новизни» та рекламної розкрутки. А от безпосередньо перед цим виробники запроваджують знижки на велосипеди з минулорічних колекцій. Якщо йдеться про відомий авторитетний бренд, то ці «застарілі» моделі за своїми споживчими якостями практично нічим не поступаються «найсвіжішим» новинкам. І коли потенційний

покупець прийде в потрібне місце у потрібний час, цілком реально зеконотити до 15% за рахунок знижки.

ЗНАЙТИ ВЕЛОСИПЕД

Перед покупкою варто поставити продавцеві 4–5 «стратегічних» питань, і якщо на них будуть надані детальні, аргументовані та прийнятні для вас відповіді, цим рекомендаціям можна довіряти.

По-перше, підбір велосипеда з урахуванням ваших антропометричних даних – зросту та ваги. Відомі виробники пропонують кілька розмірів рам, залежно від зросту велосипедиста (як правило, 150 см, 160–170 см, 170–180 см та понад 180 см). Конкретне маркування може залежати від бренду, тому дуже важливо, щоб продавець-

консультант підібрав з наявного в магазині асортименту велосипед вам «по зросту». Найпростіша рекомендація щодо висоти: якщо стати поруч з велосипедом, верхня труба рами має знаходитися на рівні стегна. Не слід забувати про особливості жіночих велосипедів: у них рама або без горизонтальної поперечини, або суттєво занижена.

По-друге, це підбір моделі відповідно до того, де і як ви плануєте кататися. Вибір тут широкий – так званий гірський велосипед (маунтбайк), «трьохковий» ВМХ, шосейно-гірський (гібрид), шосейний та інші [див. класифікацію велосипедів]. Умовно кажучи, якщо ви мрієте про швидкісні спуски з гір, вам мають порекомендувати іншу модель велосипеда, ніж коли ви плануєте «далекі заїзди» на

швидкість дорогами з якісним покриттям.

По-третє, краще купувати велосипед в такому закладі, який може запропонувати також набір додаткового обладнання та аксесуарів: передні й задні крила, багажник, велофлягу, шолом та щитки, пульсомір тощо. Як правило, магазини, що себе поважають, пропонують у цьому випадку знижку на таке супровідне обладнання. Тому є сенс скласти перелік того, що може знадобитися в майбутньому, і купувати все в комплексі — і не соромитися запитувати про знижку. Якщо магазин готовий «скинути» 3–5% у випадку «комплексної» покупки — це непогана підстава купувати саме тут.

Окреме питання — спеціальний велосипедний одяг та взуття. Зрозуміло, що вбрання для велопогулянок — справа особиста, але якісний велосипед за \$400–500 і діряві шорти якось не дуже пасують один до одного. Що ж до велошолома та захисних аксесуарів, то без них поїздки можуть бути просто небезпечними. Тому краще, якщо продавець велосипеда зможе порекомендувати ще й порівняно недорогий, але якісний шолом — і при цьому, знову ж таки, не уникатиме питання про знижку.

І ще одна важлива річ — уточнити в магазині про сервіс, гарантійне та, обов'язково, післягарантійне обслуговування. Про останнє за власною ініціативою продавці розповідають неохоче. Але якщо ви придбали модель, що належить до «авторитетних» брендів, у спеціалізованих магазинах можна домовитися про здійснення сервісного обслуговування навіть після закінчення гарантійного терміну, причому за символічні гроші.

ЦІНА МАЄ ЗНАЧЕННЯ

На українському ринку наразі представлено кілька цінних сегментів велосипедів. За порівняно невеликої різниці в ціні, споживчі якості цих класів можуть розрізнятися дуже відчутно.

До найнижчого класу належать велосипеди «ноу-нейм» (як правило, китайського виробництва) ціною до 1000 грн. Купувати такі велосипеди вкрай небажано. Тому подальші рекомендації варто сприймати виключно як пояснення, чому їх придбання в 99% буде недоречним, і за яким ознаками їх можна розпізнати.

«Бюджетні» велосипеди недосконалі конструктивно. У них застосовують важкі сталеві рами, вони ма-

бренди, як Kelly's, Author, Merida, Giant, Ardis, Schwinn та ін. Ціна цих моделей — \$250–400. За своїми споживчими якостями вони підійдуть більшості споживачів, які хочуть мати якісний велосипед «для дозвілля». Їх типові ознаки — полегшена алюмінієва рама, посилені ободи коліс, зручна посадка. І не в останню чергу — репутація бренда, підтверджена багаторічним досвідом виробництва.

Вища категорія представлена брендами Scott, Fuji, Felt, Ghost та ін. Ціновий діапазон — від \$400. Свої фірмові плюси має кожен із цих виробників. Наприклад, у Scott дуже широка гамма моделей і є великі можливості для модернізації. Цілком реально купити «базовий» Scott за \$400, обладнати його про-

ЯКЩО ПОКУПЕЦЬ ПРИЙДЕ В ПОТРІБНЕ МІСЦЕ У ПОТРІБНИЙ ЧАС, ТО ЗМОЖЕ ЗЕКОНОМИТИ ДО 15% ЗА РАХУНОК ЗНИЖКИ

ють погану аеродинаміку та ергономіку (точніше, ергономіки в них немає взагалі). Крім цього, в таких моделях використовують найдешевше обладнання, наприклад, передні та задні «перекидки» передачі повністю виходять з ладу через рік-півтора більш-менш активного катання і подальшому ремонту не підлягають. Також нереально поміняти втулку, гальма та інше на щось краще. Колеса не мають протиударних ободів. Більше того, існують проблеми при підборі моделі під зріст велосипедиста. Набагато раціональніше «дозбирати» ще \$100 і купити модель класом вище — за своїми характеристиками це буде зовсім інший велосипед.

Друга категорія — «міцні середняки». До неї належать такі відомі

фесійною групою навісного обладнання, наприклад, від Shimano, і в результаті отримати дуже якісний велосипед за раціональні гроші.

Топ-ліга велосипедів починається від \$1000 і верхньої межі не має. Карбонові рами, високотехнологічні гальма та ободи, особлива аеродинаміка сидел, однак новачок навряд чи відчує практичну різницю між всім цим багатством, розрахованим на колишніх профі-велогонщиків або людей, для яких велосипед є багаторічним хобі усього життя.

Втім, варто пам'ятати — на вашому велосипеді їздитимуть не гроші, які ви за нього заплатили, а ви самі. Тому найкращий велосипед — не той, який коштує дуже дорого, а той, на якому приємно, зручно і цікаво кататися саме вам. ■

ПОШИРЕНІ ТИПИ ВЕЛОСИПЕДІВ

ШОСЕЙНИЙ (Road Bike)

для швидких поїздок дорогами з якісним покриттям. Його ознаки — тонкі колеса великого діаметра, гладенькі шини, відсутність амортизаторів, «гнуте» кермо

ДВОХПІДВІС (Full Suspensions)

гірський велосипед, обладнаний передніми та задніми амортизаторами. Призначений для їзди з гори (даунхілл) або бездоріжжям (фрі-райд)

ХАРДТЕЙЛ (Hardtail)

різновид гірського велосипеда з переднім амортизатором. Типовий компромісний варіант для комбінованого використання (асфальт — ґрунт)

BMX (Bike Moto X-treme)

трикутий велосипед для фристайлу, стрибків тощо. Його ознака — низька рама підвищеної міцності, колеса невеликого діаметра

ВІЙНА БЕЗ проголошення

ТЕРОР, ЯКИЙ ВЛАШТУВАЛА ФСБ В ІНГУШЕТІЇ,
ВИКЛИКАЄ ВСЕ БІЛЬШИЙ СПРОТИВ НАСЕЛЕННЯ

АВТОР: ТАНЯ ЛОКШИНА, HUMAN RIGHTS WATCH (МОСКВА – НАЗРАНЬ)

Жителі Інгушетії готуються до чергового мітингу. Це буде вже третя акція протесту проти дій влади за останні кілька місяців. Попередні два мітинги закінчилися кривавим розгоном демонстрантів. Журналістів на мітинги не пустили. Ба, навіть більше — просто витурили за межі республіки «заради їхньої ж безпеки». Форум опозиційного сайту «Інгушетія.ру» переповнений панічними коментарями: «У нас війна? Усюди стріляють... Автомати, кулемети, гранатомети...» Президент республіки Мурат Зязіков поспіхом відправив уряд у відставку. Інгушетія як розтривожений мурашник. І важко повірити, що ще порівняно недавно тут було зовсім тихо.

ДОВІДКА

Human Rights Watch (у перекладі з англ. — спостереження за правами людини) — неурядова правозахисна організація зі штаб-квартирою у США, яка діє у 70 країнах світу. Організація не приймає фінансової допомоги від урядів, існуючи виключно за рахунок приватних пожертв. HRW було засновано у 1978 році для контролю за дотриманням Гельсінської угоди у відповідь на заклики про допомогу від правозахисних груп у Москві, Варшаві та Празі.

МІЖ ВІЙНОЮ ТА МИРОМ

Колись в Інгушетії було спокійно. Кордон республіки з Чечнею був середньою межею між війною і миром. Звісно, бідність, бруд, корупція... але тут не вбивали, не стріляли, не було усього того, з чого у Чечні складається життя.

Здавалося, що ситуація змінилася раптово, проте це не так. Реалії, які раніше існували тільки «за межею», у Чечні, потихеньку «переповзали» в Інгушетію ще з 2002 року, коли почалися викрадення людей. Щоправда, спочатку інгушів ці викрадення не зачіпали, тільки чеченських біженців. А біженців у Інгушетії тоді було тисяч 300 — приблизно стільки, скільки й населення цієї маленької республіки. Ночами з Чечні набігами прибували силовики. Вони проникали у табори біженців, хапали своїх жертв, забирали до багажників і вивозили назад до Чечні. Викрадені, як правило, зникали безвісти. Почали викрадати й інгушів, але до червня 2004-го таке траплялося нечасто... Той «чорний червень» і став переломним моментом — в Інгушетію прийшла війна.

«ЧОРНИЙ ЧЕРВЕНЬ»

Спекотної літньої ночі у Назрань увірвався Шаміль Басєєв. Його група захопила місто, перебила десятки рядових міліціонерів. Басєєвці захопили військовий склад, і вдосвіта залишили Назрань, не зазнавши фактично жодних втрат.

Усю ніч людей тіпало від жаху. Перелякані стріляниною діти заходилися плачем. Матері заштовхували їх під ліжка — а раптом вдеруться до хати чи взагалі почнуть усе підривати?.. І коли басєєвці нарешті пішли, коли почалися похорони загиблих міліціонерів, Інгушетію буквально затопила ненависть до бойовиків. Жителі були готові підтримати будь-які дії влади, лишень би нічого подібного не повторилося! Коли у республіці поча-

лися спецоперації федеральних сил, люди щиро їх підтримували, вважаючи необхідними. Ось тільки...

ТОРТУРИ ТА ЗАЧИСТКИ

Проводили ці операції у «чеченському стилі». До будинків вдиралися озброєні силовики, забирали юнаків. Багатьох вивозили до Північної Осетії, когось замикали у слідчому ізоляторі, деяких і поготів — тримали у ямах. Вимагали зізнань у

Такі сутички – звичне явище на вулицях Назрані

Бойовики полюють лише на силовиків та президента

причетності до нападу на Назрань, у зв'язках із бойовиками. Якщо хлопець казав, що не знає ніяких бойовиків, його катували доти, доки він не починав перераховувати імена усіх сусідів та однокласників. Просто, щоб кати зупинилися.

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛИ

■ Заарештовуючи людей, НКВДисти нелюдськими тортурами вибивали з них «зізнання» у причетності до вигаданих організацій, а потім їх розстрілювали ■

Історик Микола Твердохліб про репресії 1937 року на Полтавщині

Також «зачищалися» села. Ось як описує один із жителів села Алі-юрт зачистку, проведenu влітку минулого року: «Я особисто знаю, що сильно побили понад 30 осіб — це молоді, діти, 7 жінок, 10 літніх людей. Може, їх ще більше, кажу тільки про тих, кого бачив. Відбувалося це так: військові вдиралися до будинків і били усіх підряд. Люди просиналися від того, що їх били. Це щось з минулого сторіччя, 1930-ті роки... Не могу повірити, що таке трапилось у нас...»

До речі, невдовзі після тієї зачистки в Алі-юрті бойовики, яких за 3 роки інтенсивної контр-терористичної діяльності чомусь не поменшало, а значно побільшало, стали здійснювати свої вилазки буквально щодня. То обстріляють урядові будівлі, то зіткнуться з військовими чи міліцією, то уб'ють чиновника, то влаштують засідку на автоколонну президента республіки... У відповідь силовики знову проводили операції у селах, поряд з якими матеріалізувався ворог. І жителі миттєво забували, що ще недавно підтримували наміри влади вести активні контр-терористичні дії.

БОЙОВИКИ ЧИ ПРОВОКАТОРИ

Редакція популярного опозиційного сайту «Інгушетія.ру» пояснює інгушам і світові: «Після чергової... каральної операції у населеному пункті ряди бойовиків тільки поповнюються... Варто у потрібному руслі поговорити з місцевими хлопцями, сказати їм: «Ось як з вами чинять федерали, беріть до рук зброю і відстоюйте свою гідність» — і вони підуть до лісу». Для політичної опо-

зиції основне завдання — усунути президента республіки Мурата Зязікова. І один із їхніх аргументів — Зязіков не протистоїть безчинствам силових структур, не протидіє викраденням людей, і тим самим опосередковано причетний до розширення збройного підпілля.

Показово, що коли Інгушетією прокотилася хвиля убивств росіян (з липня по листопад минулого року вбито 24 особи), ніхто в республіці не вірив, що це справа рук бойовиків. Знаючи, здавалося б, цілком логічну офіційну версію, що ці злочини скеровані на протидію урядовій програмі повернення російських родин у регіон, люди махають руками: «Ні-ні, які бойовики! Їм це не вигідно!» На питання: «Чому не вигідно?» співрозмовники пояснюють: «Бойовики не будуть робити нічого поганого для народу, а ці вбивства — це просто жахіття!»; «Коли вчительку Терьохіну вбили і, пам'ятаєте, на російському цвинтарі перед її похороном якісь виродки футас заклали? Так на ці ж похорони дуже багато інгушів прийшло! І підірватися міг хто завгодно — і росіянин, і інгуш! Ні, на таке тільки спецслужби здатні, більше ніхто!» Подібні, нехай тричі неаргументовані, підозри на адресу силових структур кажуть самі за себе — населення сприймає їх як джерело постійної загрози.

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛИ

■ Із легкової машини вийшов офіцер у формі УПА. Розмовляв українською, а ті, що були у вантажних, чоловік 20, ходили мовчки (теж у формі УПА). Усіх постріляли, ніби за те, що вони допомагали місцевій владі, позабирали усе, що можна було забрати (при цьому вже всі розмовляли російською) ■

Зі спогадів про спецоперації НКВД уродженця Чорткова, що на Тернопільщині

ТЕРПЕЦЬ УВІРВАВСЯ

Під час безуспішного полювання на бойовиків спецслужби розстрілюють молодих хлопців прямо на вулиці. Один такий парубок, 20-літній Іслам Белокиєв, торгував на ринку автотзапчастин у Назрані. Усі бачили, як його гукнули якісь люди з машини, що припаркувалася біля огорожі, ■

Складається враження, що військових в Інгушетії більше, ніж населення

він повернувся на голос, і по ньому відкрили вогонь. Поранений Іслам упав, але його ще можна було врятувати. Проте військові, які прибули на місце події, оточили тіло на землі, не давши нікому підійти. Іслам стівав кров'ю на очах у свідків. Йому, вмираючому, вклали в руку пістолет, а поряд положили гранату. Ніхто нічого не міг зробити. Лікарів і працівників прокуратури пропустили на територію ринку, коли Іслам уже помер.

Він був далеко не єдиним вбитим у Інгушетії, якому підклали зброю і

на якого посмертно завели кримінальну справу як на члена незаконного збройного угруповання (НЗУ). Але одного разу, під час чергової спецоперації, було вбито людину, яка ніяк не вписується у сценарій «ліквідації бойовика».

Рахіма Амрієва неможливо було назвати членом НЗУ. І в його мертву руку не можна було вкласти автомат. Рахіму було 6 років. Він жив з батьками, братами та сестрами у маленькому селі Чемульга. Листопадового ранку з вулиці почувся крик, напевно, підсилений мегафоном:

«Жінки, діти! Виходьте!» Мати Рахіма закрутилася по кімнаті, намагаючись зібрати та одягнути чотирьох дітей. На вулиці стріляли. А потім військові з автоматами вдерлися до будинку... Рахім загинув від одного з перших пострілів.

Вбивство хлопчика потрясло республіку. Люди почали збиратися на мітинг. На організаторів тиснула влада, їм погрожували, вимагали відступити. Але люди все одно вийшли на вулиці 24 листопада. Мітинг розігнали. А журналістів та правозахисників, які приїхали до Інгушетії висвітлювати події, вночі, напередодні проведення мітингу, викрали з готелю Назрані невідому озброєні люди. Вони надали їм на голови чорні пакети, заштовхали до машини, погрожуючи пістолетом і, врешті-решт, сильно побивши, викинули у незаселеній місцевості, наказавши забиратися з Інгушетії раз і назавжди. У непроглядній темряві, напівроздягнуті, босоніж вони ледве добрали, бо вже приморожувало, до найближчого села.

Наступний мітинг проти сваволі силовиків і корупції відбувся в Інгушетії наприкінці січня цього року. Тоді влада просто згребла усіх журналістів, які приїхали до Назрані, до відділку міліції, а надвечір вивезла усіх до Північної Осетії. Цей процес назвали «депортацією для забезпечення безпеки» самих журналістів. А мітинг, до речі, був уже не зовсім мирним. Кажуть, хтось із учасників прийшов з камінням, хтось — із пляшками з запалювальною сумішшю. Що буде під час наступного, не може передбачити ніхто. ■

ДУМКА ЕКСПЕРТА

СЕРГЕЙ МАРКЕДОНОВ
завідувач відділу міжнародних відносин Інституту політичного і військового аналізу, кандидат історичних наук (Росія)

Інгушетія не Чечня

Тут радикально налаштоване підпілля не підкріплене ідеологічно

У сучасній Інгушетії немає жодних сепаратистських структур (або паралельних органів влади), готових здійснити відторгнення республіки. Наявне у республіці екстремістське підпілля об'єднується на базі радикального ісламізму, а не етнічного націоналізму, вважаючи своїм головним ворогом

не стільки федеральний центр, скільки республіканську владу. Та й противладні дії в Інгушетії погано мотивовані з ідеологічного погляду. З-поміж тих, хто вирішили для себе боротися з владою, набагато більше фрустрованих персонажів, ніж щиро віруючих «ворогів».

ЖИТТЯ - €!

шоп'ятниці

Cherry Music Party

Неймовірно веселі та відверті вечірки
віг ведучих ранкового шоу на Люкс ФМ

Белли та Геника

Ліц. НРУ серія НР № 0783 від 09.04.03

disco radio hall

УЛ. НАБЕРЕЖНО-КРЕЩАТИЦЬКАЯ, ПРИЧАЛ №6 | +38044 428 73 88
WWW.DISCO-CLUB.KIEV.UA

Маршрутковий ДЕМАРШ

СТРАЙК ВОДІЇВ СТОЛИЧНИХ МАРШРУТОК – ПОКИ ЩО НЕВДАЛА СПРОБА ОРГАНІЗОВАНОГО ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ

АВТОР: Інна Завгородня

Мені особисто довелося відчутти наслідки нескінченних протестів німецьких транспортників – вони страйкували минулого року рекордну кількість разів. Здавалося, що світ збожеволів, а пунктуальна Німеччина пустилася у транспортний карнавал. Страйки залізничників, до яких долучалися і водії міських електричок, значно ускладнювали пересування Берліном. Потяги дальнього прямування запізнювалися, або їх скасовували. На регіональних же рейсах – ходили вчасно, але тільки щодві години. Водії локомотивів, викривши таємну змову своєї профспілки з власниками, вимагали підвищити заробітну плату.

І ось знову: весняний Берлін парализовано страйком, що триває з 5 березня і ризикує стати найбільшим в історії країни. Так і хотілося запитати: а чому не страйкують українські водії, адже платня у них навряд чи більша за середню в Європі, а важелі, тобто, керма впливу, – у їхніх руках? Аж ось сталося – застрайкували.

На перший погляд, події у страйкуючому Києві здаються тихенькою луною західноєвропейських страйків. Але якщо придивитися уважніше, не можна не помітити принципів відмінностей. У Європі страйкують очолювані профспілками працівники державних і великих приватних підприємств, в Україні ж головними організаторами й ідеологами страйкарів виступають... власники, а не наймані працівники.

ЖИТЯ ТРИВАЄ І БЕЗ МАРШРУТОК!

Тоді як у Європі до періодичних страйків перевізників вже давно привичаїлися, поважаючи їхнє право цивілізовано відстоювати власні інтереси, невдоволенню жителів столиці немає меж. Інтернет-форуми переповнені гнівними повідомленнями.

Розлючені транспортним колапсом кияни пригадали маршрутникам все: і паління в салоні, і хамське ставлення, і лайки по телефону, які доводиться слухати дорогою, і радіо «Шансон», яке, щоправда, вмикати

Це – один із найважливіших аргументів на користь розвитку «великого» громадського транспорту замість численних маршрутних таксі. Щойно маршрутки «не вийшли на роботу», як пересуватися містом стало значно простіше.

ЧАС «ДОВГИХ» АВТОБУСІВ

Маршрутні таксі, які зараз вважають не інакше, як «пережитками» 1990-х, колись були справжнім порятунком для держави, не спроможної забезпечити громадян транспортом. «Хто підняв свого часу структуру перевезень? – обурюються водії. – Приватники, бо в держави не було грошей, автопарки вважалися гиблим ділом і заростали травою. А тепер,

МАРШРУТНИКИ, ЯКІ НЕ ВІРЯТЬ ВЛАДІ, НАВІТЬ У КОНДУКТОРИ БЕРУТЬ ЛИШЕ СВОЇХ РОДИЧІВ

вже кілька років як офіційно заборонено, а також згоду забирати пасажирів у непризначених місцях разом з відмовою його ж таки у таких само місцях висаджувати.

Загалом, два дні страйкували змогу киянам переконатися у тому, що без ненависних маршруток взагалі можна обійтися. До роботи реально було дістатися громадським транспортом, а часом і пішки, витративши, щоправда, більше часу. Проте для власників автівок і для тих, хто пересувався на таксі, настав зоряний час – заторів на вулицях майже не було.

коли ми стали на ноги, влада хоче прийти на готовеньке і витіснити нас».

Як стверджує водій регіональних рейсів Сергій Роменський, його колеги зацікавлені у підвищенні тарифів так само, як і власники автобусів. Мовляв, ціни на проїзд безпосередньо впливають на процент їхнього прибутку, тоді як запчастини, обслуговування та енергоносії невпинно дорожчають: «Страйкують і водії, і власники: водії – по-своєму, власники – по-своєму. У нас, принаймні, абсолютно підтримують страйк і ті, й

Довго страйкувати маршрутникам виявилось задорого

інші». Про існування власної профспілки водії чули, але не можуть нічого сказати про проведену нею роботу. Кажуть, що потрібен лідер, який поведе за собою, а самі вони до пуття не знають, як відстояти свої права перед власником: постоять на перекурі, полускають насіння, та й розходяться по машинах.

«Нам розповідають, що не можна брати стоячих пасажирів, але якщо вести 15 осіб туди і 15 назад, вистачить лише на соляру», — скаржаться водії. Загалом, вони не надто переймаються проблемами стоячих пасажирів — їх хвилюють, наприклад, пробки на зупинках, створені таксистами, які заважають маршрутникам під'їжджати до зупинки. Хоча часто ці пробки створюють самі маршрутники — кожен водій легкової автівки знає, що таке об'їхати зупинку, довкола якої маневрують кілька мікроавтобусів.

А от водій 199-го маршруту Юрій Кучина знає, як вирішити транспортну проблему Києва: «Якщо пустити нормальні довгі автобуси з інтервалом 7–10 хвилин і прибрати таксистів із зупинок, щоб можна було нормально під'їжджати до них,

а не висаджувати пасажирів у третьому ряду, все налагодиться. Інакше автобуси нас (*маршруток — Тиждень*) не замінять».

МРІЇ ПАСАЖИРІВ

В інших містах України ситуація з маршрутками часом різниться лише окремими деталями: наприклад, передавати гроші за проїзд можна на вході, як усюди, або на виході, як в Одесі. Щастить жителям Луцька — вони й досі платять 1 грн за проїзд.

У Сумах і Львові ціну підняли до 1 грн 25 коп., тоді як дніпропетровці ще з січня віддають за проїзд у маршрутці в середньому 2 грн. Подорожчали й ціни на проїзд у троллейбусах і трамваях — тепер за одну поїздку в Дніпропетровську потрібно платити 75 коп., а у Луганську — 1 грн.

В іншому ж ситуація подібна — переповнені маршрутки і хронічна нестача громадського транспорту. Зменшити кількість стоячих пасажирів не вдається ніякими заходами, вони набиваються до салону попри законодавчі заборони та постійні рейди. У Херсоні навіть від-

бувся годинний попереджувальний страйк водіїв маршруток проти інспекторів ДАІ, які виписували штрафи за перевезення стоячих пасажирів. Як стверджували водії, у час пік херсонцям неможливо пояснити, що в автобус повинно сісти стільки пасажирів, скільки є сидінь.

Можливо, змінити якість перевезень допоміг би страйк пасажирів, якби вони хоча б на день відмовилися від маршруток. Але у пасажирів, на жаль, немає ані профспілок, як у західних, ані «власників», як в українських водіїв, тому організувати їх нікому. Тим часом, поки водії столичних маршруток обіцяють повторити страйк, а на окремих маршрутах — як-то на 421-му — самовільно піднімають ціну за проїзд, киянам залишається мріяти про новий і чистий муніципальний транспорт, що курсує за графіком у спеціально відведений для нього правій смузі.

Щоправда, не варто забувати: ціни за проїзд у автобусах і трамваях у так званих цивілізованих країнах в кілька разів перевищують київські. ■

**ЕНЕРГЕТИЧНА
СВОБОДА
ДЕРЖАВИ – НЕ БІЛЬША
АБСТРАКЦІЯ,
НІЖ СВОБОДА
СУСПІЛЬСТВА
АБО СВОБОДА
ОСОБИСТОСТІ**

Якщо країна є енергетично незалежною, вона керує. Якщо ні – керують нею. Україна має вирішити, до якої з цих двох груп вона буде належати.

ЗМІСТ:

БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНИЙ АТОМ

Єдиний шлях до енергетичної незалежності – гарантоване забезпечення українських АЕС паливом власного виробництва
СТОР. 42

АТОМНИЙ РОЗПАД ЗАВОДІВ

Придніпровський хімічний завод майже півстоліття виробляв уран для радянських ядерних бомб. Якщо його унікальні технології не знайдуть застосування в незалежній Україні, він перетвориться на радіоактивний металобрухт
СТОР. 42 – 45

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЛАСНОГО
ЯДЕРНО-ПАЛИВНОГО ЦИКЛУ**

Від збагачення руди – до переробки відпрацьованого палива
СТОР. 46 – 47

МИ ЦЕ МОЖЕМО

Україна не проти співпраці з Росією чи Заходом в питаннях розвитку ядерно-паливної промисловості – але у разі потреби зможе діяти самотужки
СТОР. 48

МІЖНАРОДНІ НАГЛЯДАЧІ

Між мирним і «військовим» атомом – дуже хитка межа. І світ пильно стежитиме, щоб Україна її не переступила
СТОР. 49 ➤

ЯДЕРНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

ІСТЬ

Реактор без альтернативи

Здавалося б, для країни, яка досі не знає, що їй робити з десятками тонн сплавлених з піском та бетоном залишків ТВЕЛів під 4-м реактором Чорнобильської АЕС, такий рішучий крок, як виробництво власного ядерного палива видається не дуже логічним.

Насправді час усвідомити – іншого шляху в Україні немає. Сьогодні 4 діючі ядерні електростанції України виробляють у своїх реакторах близько половини (!) усієї електроенергії, яку споживає країна. Саме добудова в 2004 році двох нових реакторів на Рівненській та Хмельницькій АЕС дала змогу збалансувати навантаження в енергосистемі України і, таким чином, відіграла основну роль у подоланні так званих каскадних відключень електроенергії. Можливо, в 2008 році ми вже забули, як на початку 2000-х від цього потерпали

цілі регіони – до позитиву швидко звикаеш. Але не дай Бог згадати про це знову.

Вугілля, нафта і газ дорожчають з кожним роком, і використання цих видів палива в енергетиці створює набагато більше екологічних проблем, ніж робота АЕС в «некатастрофічному» режимі. Більше того, якщо із запасами вугілля ситуація ще більш-менш прийнятна (хоча його видобуток в нинішніх умовах оплачується життями гірників), то власного газу і нафти в Україні значно менше, ніж їх потребує економіка.

Натомість українські уранові поклади можуть забезпечити потребу в енергії протягом століть, а з упродовженням нових типів реакторів на швидких нейтронах – на тисячі років.

Питання не в тому, чи будуть в Україні ядерні станції. Відповідно до держав-

ної енергетичної стратегії до 2030 року в експлуатацію має бути введено 20 нових ядерних енергоблоків – як на дачу до діючих зараз, так і замість виведених з експлуатації у зв'язку із завершенням ресурсу. Всім їм буде потрібне ядерне паливо. І вже зараз Україна матиме вирішити: чи буде вона, маючи власні поклади урану, гафнію, цирконію, відповідні технології та виробничу базу – практично все необхідне для повного ядерно-паливного циклу, – залежати від закордонних виробників ТВЕЛів? Чи буде вона відправляти за кордон сировину для іноземних компаній? Чи буде залежати від економічних та політичних примх як Росії, так і країн Заходу?

Українське ядерне паливо – це енергетична незалежність держави. Якщо ми цінуємо друге, то повинні мати перше. ■

АТОМНИЙ РО

ПІДПРИЄМСТВА, ЯКІ МОЖУТЬ ВІДІГРАТИ
ВИЗНАЧАЛЬНУ РОЛЬ У СТВОРЕННІ ВІТЧИЗНЯНОГО
ЯДЕРНО-ПАЛИВНОГО ЦИКЛУ, ОПИНИЛИСЯ
МІЖ ЖИТТЯМ І СМЕРТЮ

АВТОР: СЕРГІЙ ГУЗЬ

Придніпровський хімічний завод за радянських часів був величезним промисловим об'єднанням, орієнтованим на переробку урану, рідкоземельних металів для космічної та авіаційної галузей, виробництво мінеральних добрив. Усі виробничі ланки були взаємопов'язані: від оборонного комплексу до сільськогосподарства. З розпадом СРСР об'єднання майже відтворило його

долю. Сьогодні це 16 окремих підприємств різних форм власності.

ТИША ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Біля заводоуправління колишнього виробничого об'єднання «ПХЗ» так тихо, як зараз, ніколи не було. Навіть за часів економічної кризи середини 1990-х. Завод – це завжди звук. Особливо, якщо це наш завод, на якому недовіки у роботі обладнання традиційно виправляли за допомогою кувалди і газо-

вого різачка. Обов'язково десь має гупати.

Жінка у камуфляжі та з пістолетом при боці ретельно перевіряє наші перепустки, уважно оглядає автомобіль. Виявляється, ми не оформили дозвіл провезти «на територію» фотокамеру. Нас затримують. Режим секретності, що завжди приховував справжнє обличчя заводу, досі зберігся. Мабуть, тепер він охороняє секрет тиші, що заповонила заводські корпуси, майдан біля

Ця непоказна труба – унікальна електронно-променева гармата для виробництва особливо чистого цирконію

ФОТО ЄВГЕН КОТЕНКО

ЗПАД заводів

їдальні, покинуту автобусну зупинку. Уявіть, колись всередині надсекретного заводу існував власний автобусний маршрут – настільки величезна його територія.

Тільки тут розумієш, що ця тиша навколо не випадкова. Банкрутство – справа не галаслива, його звуки – це оманливий шурхіт паперу або голос судді, який зачитує вирок. Після чого, не виключено, заводська територія знову наповниться грюкотом молотів та ревом газових різаків. Обладнання порижуть на металобрухт, який буде ціннішим, ніж продукція, яку виробляє або може виробляти завод.

Уся ця невтішна картина ніяк не узгоджується з гучними заявами високопосадовців України про плани створити власний ядерно-паливний цикл, який дав би Україні змогу самостійно виробляти паливо для ядерних електростанцій – або повністю за рахунок власних наукових та виробничих та сировинних

ресурсів, або ж у кооперації з іншими країнами. Річ у тім, що втілення цього плану не можливе без підприємств, які раніше входили до складу ВО «ПХЗ».

ЯДЕРНА МІЦЬ

За часів СРСР на ВО «ПХЗ» усе було підпорядковане отриманню уранового концентрату, який використовували для виготовлення ядерних боєголовок. Інші основні підрозділи або виробляли реагенти та обладнання для головного, або утилізували його відходи. Також завод мав власні потужні будівельну та ремонтну бази. Україна відмовилася від атомної зброї, що підтримують і фахівці заводу. Однак вважають помилковою відмову від участі у виробництві ядерного палива для власних АЕС. Тим більше, що саме на території нашої країни знаходяться найбільші у Європі родовища урану та цирконію – основної сировини для паливних елементів АЕС.

Нині потужності колись єдиного виробничого комплексу ПХЗ розділилися на 9 основних підприємств. Одна з них – держпідприємство «Придніпровський гідрометалургійний завод» (ПГМЗ) – може переробляти і збагачувати рудну сировину, зокрема уранову. Частину ПГМЗ вже контролює ТОВ «Феррекспо-гідромет», за яким стоїть бізнесмен Костянтин Жеваго. Він же потенційний власник і другої частини заводу. Жеваго начебто хоче отримати контроль над Новокосянтинівським ГЗК, що створюється на базі Східного ГЗК, де планують видобувати уранові руди, первинно збагачувати їх та продавати сировину на експорт. Крім того, бізнесмен зацікавлений у переробці та очищенні марганцевих руд з великим вмістом фосфору.

Чи буде він переробляти руду в Дніпродзержинську, чи вивезе обладнання ближче до одного із родовищ, чи просто поріже його на металобрухт – не відомо. На заводі ►

чомусь схилиються до останньої версії. Розповідають, що старий трубопровід від заводу до одного із хвостосховищ (звалищ промислових відходів) вже порізали на брукт. Якщо така доля спіткає весь завод, то радіоактивні звалища залишаться лише обнести колючим дротом і залити бетоном, що коштуватиме не одну сотню мільйонів витрат без жодного зиску. Вирішувати проблему доведеться наступним поколінням українців.

Інший ключовий завод — держпідприємство «Цирконій». Сьогодні всього 10 країн у світі мають технології виробництва металевого цирконію для атомних станцій. І лише 3 країни — США, Франція та Україна — технології виробництва гафнію. Роблять це на «Цирконію». Точніше, інколи роблять. Більшість працівників виходять на роботу лише тричі на тиждень. Останній раз металевий цирконій виплавляли у 2006 році. Гафній переважно роблять на російській сировині, бо своєї не вистачає.

Для українських АЕС тут можуть виробити 200 т цирконію, хоча у радянські часи існували плани збільшити потужності до 2000 т щороку. Дніпродзержинський цирконій пройшов випробування на АЕС, та у зв'язку із розвалом СРСР великі плани залишилися нереалізованими.

Робітники не приховують здивування минулорічною заявою Віктора Ющенка про будівництво з нуля цирконієвого заводу в Сумах, коли такий завод вже існує, має налагоджені виробничі зв'язки, фахівців та технології. Необхідно лише завершити санацію ДП «Цирконій». Зараз борги становлять близько 44 млн грн, з яких 38 млн — борг перед Мінтопэнерго. Дивним є борг державного підприємства самій державі.

Трохи краще почувається держпідприємство «Смоли», яке працює, маючи кількох ще давніх партнерів у країнах СНД. В основному допомагають узбекам робити золото. А найбільше пощастило цехам із виробництва міндобрив. Приватний власник об'єднав їх у ЗАТ «Дніпровський завод міндобрив», і є сподівання, що це підприємство стане прибутковим, коли стабілізується ціни на сировину.

Здавалося б, період розпаду виробничого об'єднання завершився.

Звичайний на вигляд цех містить секрети виготовлення цирконію та гафнію

ЦИФРА

За експертними оцінками, Україна щороку купує у Росії ядерне паливо для АЕС

на \$400–450 млн

Кожен виживає як може. Однак минулого року сталася зворотна подія — профспілкові організації колишнього ПХЗ знову об'єдналися. За словами Тамари Федоренко, го-

лови об'єднаної профспілки, зараз у них спільний з керівництвом інтерес — зберегти кадри та відновити виробництво в усіх підрозділах.

ФОТО ЄВГЕН КОТЕНКО

Колись на заводі працювали два доктори наук та більше десятка кандидатів технічних наук. Перелік працівників, нагороджених державними преміями, орденами та медалями за освоєння новітніх технологій, зайняв би кілька сторінок. Сьогодні внаслідок низьких заробітних плат кваліфіковані молоді спеціалісти та робітники ідуть на інші заводи або в комерцію. Майже половина робітників — пенсійного віку, а серед інженерів таких — 60%. Ще трохи і

нікому буде поновити випуск продукції, яку у світі виробляють лише кілька країн.

ЕКОНОМІКА ТА ЕКОЛОГІЯ

Деякі цехові споруди ПХЗ, на яких колись переробляли уран, стоять без вікон. Будівлі та обладнання радіоактивні. Інші вдалося дезактивувати, і на них навіть намагалися налагодити переробку рудного золота. Однак і ця програма, розпочата ще 10 років тому, так і не була реалізована внаслідок чергових змін в уряді.

Від колишнього ПХЗ у спадок Дніпродзержинську та його мешканцям вже залишилося приблизно 42 млн т уранових відходів з дуже високим рівнем радіоактивності. Фахівці ж пропонують вважати ці відходи техногенним родовищем урану, якого тут, за підрахунками, від 1500 до 3000 т (оціночна вартість запасів урану близько \$1,5 млрд за ринковими цінами).

Ця радіоактивна купа увесь час намагається рухатися, наче жива істота. Прагне залишити місце свого поховання чи то ґрунтовими водами, чи повітрям, чи втекти у Дніпро. Щоб цього не сталося, створили державне підприємство «Бар'єр» і затвердили державну програму захисту населення від шкідливого іонізуючого випромінювання. Програма розрахована аж до 2014 року, проте ледь фінансується. Годі й казати про спроможність утилізувати ці звалища за таких умов. Хоча іноземні інвестори цікавилися такою можливістю.

Радіоактивні відходи планували переробити, щоб зменшити їх небезпечний вплив. Цим мав займатися вже згаданий Придніпровський гідрометалургійний завод. До речі, він постійно фігурує у державних програмах створення власного ЯПЦ. Потенційно на його потужностях можна організувати переробку уранового концентрату: з двоокису урану робити тетрафторид урану і, можливо, навіть гексафторид урану. Кожна зі стадій збільшує концентрацію урану, а отже, наближає до кінцевого продукту. Потім тільки стадія збагачення, про проблеми якої згадували. Фахівці запевняють, що, навіть продаючи Росії тетрафторид урану, Україна мала б вигіднішу позицію при укладанні угод на постачання ядерно-паливних елементів. ■

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Під наглядом Берії

8 серпня 1947 року Рада Міністрів СРСР видала постанову про будівництво у Дніпродзержинську підприємства «906» з переробки уранової руди. Куратором проекту призначили Лаврентія Берію, а виконання робіт доручили Управлінню виправно-трудових таборів та будівництва №882 МВС СРСР, яке з 1946 року вже відбудовувало тут Азотно-туковий завод (нині ВАТ «Дніпроазот»).

На новобудову зігнали тисячі засуджених з трьох таборів та депортованих німців-переселенців. Разом із найманими працівниками кількість будівельників склала 16 000 осіб. Керівництво СРСР вимагало небачених темпів зведення заводу, адже поспішало створити власну ядерну зброю. Засудженим за день відмінної роботи обіцяли зараховувати три дні терміну покарання. У вересні 1949 року на об'єкті «906» отримали й атестували першу уранову продукцію, вироблену із руд Німеччини, яку постачали як репарації, а далі з доменних шлаків сусіднього металургійного заводу (нині «ДМКД»). У зв'язку із грифом суворої секретності працівникам не повідомляли, з якою небезпечною продукцією та сировиною вони мають справу. На заводі не було дозиметрів та надійних засобів захисту від радіоактивного випромінювання.

Для утилізації відходів головного виробництва налагодили випуск неорганічних мінеральних добрив. Радіоактивні відходи звалювали у балки на території підприємства поблизу річок Коноплянка та Дніпро. Секретне підприємство отримало офіційну назву «Завод шлакових добрив». У 1966 році його перейменували на Придніпровський хімічний завод.

Наприкінці 1980-х, з початком роззброєння СРСР, на ПХЗ почали згортати уранове виробництво і остаточно припинили у 1994 році. Ще за 3 роки почався розпад ВО «ПХЗ» на окремі підприємства. За 50 років існування заводом керували усього два директори: Михайл Аношкін (з 1948 по 1975 роки) та Юрій Коровін (з 1975 до розпаду об'єднання на окремі підприємства).

Етапи ядерного шляху

Схема організації замкнутого циклу в Україні

Організація власного ЯДЕ

ШЛЯХ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ –
ВІД ВИДОБУВАННЯ РУДИ ДО ПЕРЕРОБКИ
ВІДПРАЦЬОВАНОГО ЯДЕРНОГО ПАЛИВА

АВТОР: СЕРГІЙ ГУЗЬ

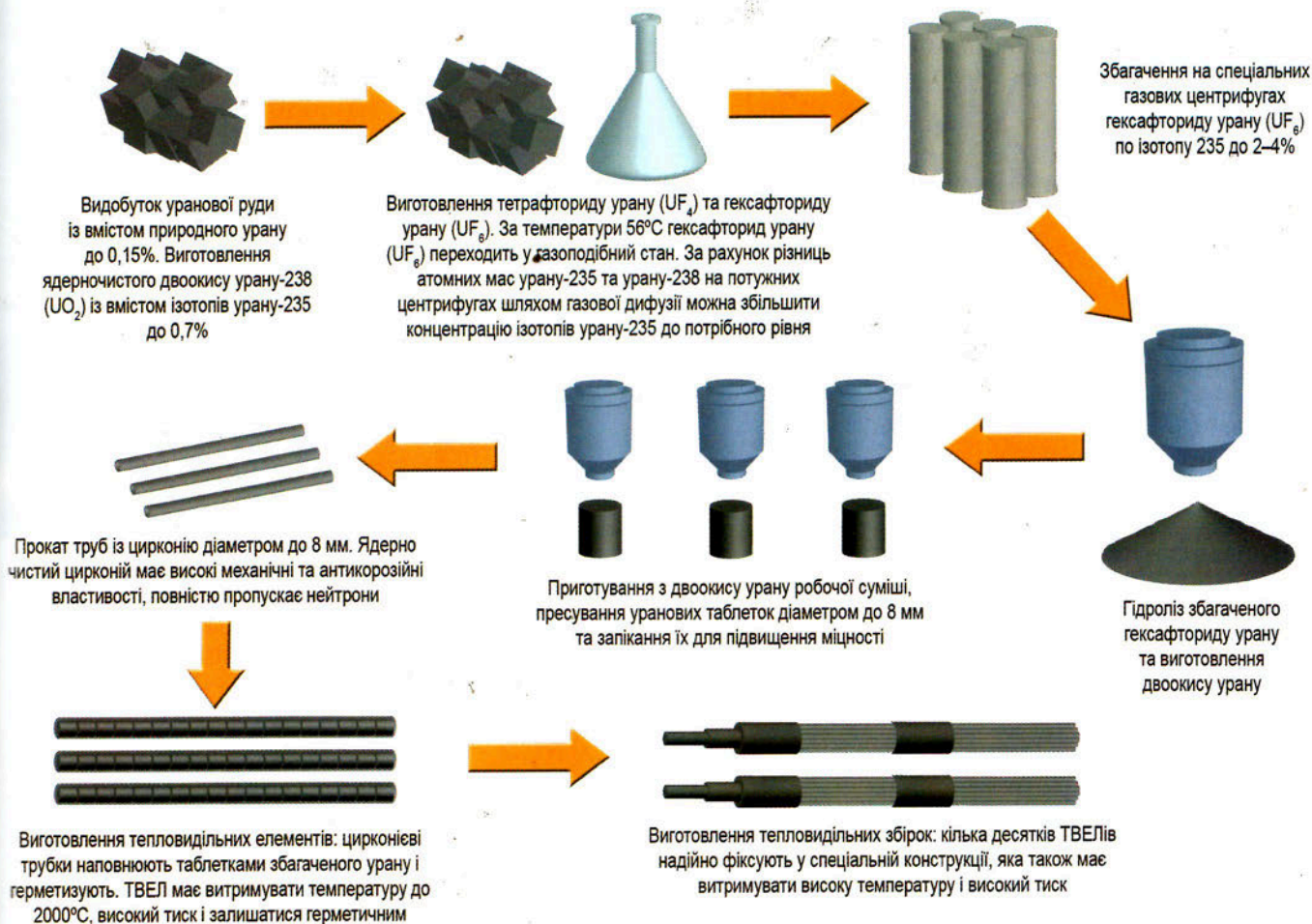
Найбільш вузькими місцями цього шляху є збагачення урану, повторна переробка й утилізація відпрацьованих ТВЕЛів, забезпечення ядерної промисловості необхідними хімічними компонентами та обладнанням. Од-

нак у разі вирішення цих завдань Україна отримає колосальну перевагу: за рахунок атомної енергії можна економити газ без зменшення обсягів виробництва на залежних від газу підприємствах. Поштовх отримують наукові та високотехнологічні галузі вітчизняної

економіки, машинобудування. І, найголовніше, Україна з енергетично залежної держави може стати потужним експортером як електроенергії, так і компонентів для АЕС.

Звісно, постає багато питань. У першу чергу, на якому обладнанні збагачувати уран? Україна сьогодні може організувати переробку на кількох стадіях, окрім завершальної – збагачення урану в газодифузійних центрифугах. Їх потрібно або придбати, або спроектувати власні. США не можуть нам таке обладнання продати з огляду на обмеження двосторонньої угоди між США та Україною про співпрацю у мирному використанні ядерної енергії, підписаної ще у травні 1998

Збагачення урану та виготовлення ТВЕЛів

ГРАВКА: АНДРІЙ СРИБОТЕНКО

РНО-ПАЛИВНОГО ЦИКЛУ

року. Росія також навряд чи погодиться власноруч позбавитися монопольної позиції.

Однак центрифуги можна виготовити і в Україні. Свого часу фахівці ВО «Південний машинобудівний завод» у Дніпропетровську пропонували взятися за розробку такого обладнання і для збагачення урану. Є й інші потужні машинобудівні заводи та наукові інститути, наприклад, у Сумах та Харкові, які впораються із таким завданням. Це технологічний виклик, який може вивести Україну на передові позиції на світовому ядерному ринку.

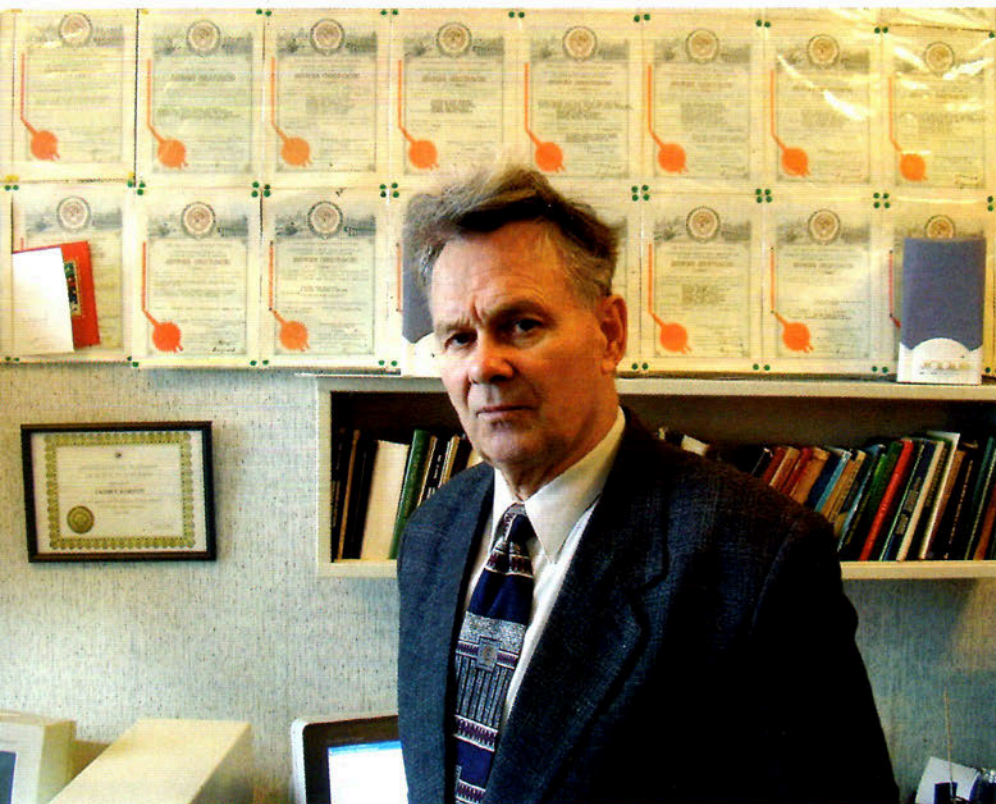
Вірогідно, що ядерні країни, які вже володіють технологіями збагачення урану і не хочуть втрачати

ринків збуту своєї продукції, спробують чинити тиск на Україну, під приводом боротьби із розповсюдженням ядерної зброї, як на Іран та Північну Корею. Та на відміну від цих країн, Україна добровільно відмовилася від третього у світі ядерного арсеналу і не має потреби його відновлювати. Та й Договір про нерозповсюдження ядерної зброї та усі додаткові протоколи до нього й угоди з МАГАТЕ не містять жодних обмежень, які б забороняли нашій державі розвивати власне виробництво ядерного палива, зокрема здійснювати його збагачення.

Вирішивши цю проблему, Україна зможе повторно використовувати

ядерні матеріали (в основному плутоній), що накопичуються у відпрацьованих ТВЕЛлах. Росія вже розробила технологію змішаного ядерного палива: до збагаченого урану додається певна частина плутонію. Ми ж свої відпрацьовані ТВЕЛи зараз передаємо на утилізацію Росії, яка вилучає звідти плутоній та інші цінні матеріали, а нам повертає на зберігання лише радіоактивні відходи. Переробляючи ТВЕЛи самостійно, Україна зміцнить свої позиції у забезпеченні паливом вітчизняних атомних електростанцій, зокрема й тих, які вже в найближчому майбутньому доведеться будувати на заміну існуючим. ■

Ми це МОЖЕМО

АКАДЕМІК КОРОВІН: «НАША СПРАВЖНЯ ЕНЕРГЕТИКА – АТОМНА»

РОЗМОВЛЯВ СЕРГІЙ ГУЗЬ

Академік Юрій Федорович Коровін — особистість у Дніпродзержинську легендарна. Понад 20 років він керував урановим заводом і належав до тієї когорти директорів та науковців, для яких немає неможливого. У радянські часи він звик виконувати державні завдання, навіть якщо для цього потрібно було здійснити технологічну революцію. На його думку, подібне завдання стоїть перед Україною зараз.

У. Т.: Очільники України заговорили про створення ядерно-палив-

ного комплексу. Наскільки реально його створити?

— Звичайно, нам не вистачає власної нафти і газу, бо у нас немає їх великих запасів. Наша справжня енергетика — атомна. Тому нарощуванню виробництва атомної енергії в нас немає іншої альтернативи. Україна має найбільші в Європі запаси урану та циркону, мінералу, з якого видобувають цирконій. У нас є сировина, фахівці, нині вже 50% енергії виробляємо на АЕС, тому необхідне створення власного ядерно-паливного циклу. Якщо говорити про екологічний складник, то атомна енергетика на два порядки чистіша

за інші види енергетики, які можна порівнювати за потужністю.

У. Т.: Чи є сумніви щодо спроможності України переробляти уран?

— Сьогодні Жовті Води видобувають і переробляють на гідрометалургійному заводі 900 т закису-окису урану. Це не секрет. Усього для потреб атомних станцій України потрібно 3000 т. Найскладніше в цій технології збагатити уран, тому що різниця між ураном-235 та ураном-238 — усього три атомні масові одиниці. Її необхідно «влвити». Технологіями виробництва володіють усього 4–5 країн. Ми можемо зараз на ПХЗ робити тетрафторид урану. І знання, і люди є. Якби у нас був газоподібний фтор, а технологія його виробництва відома, то ми могли б піти далі — з тетрафториду робити гексафторид урану. Це реально. Але для збагачення урану потрібно мати газові центрифуги. Поки що їх немає. Однак навіть у цій ситуації ми могли б торгувати гексафторидом урану, що дорожчий за двоокис урану, який ми продаємо зараз.

У. Т.: Ми зможемо подолати політичний тиск, якщо не на словах, а на ділі візьмемося створювати повний цикл?

— Подивіться, який скандал здійнявся навколо Ірану, де поставили центрифуги для збагачення урану. Як ви гадаєте, США, у першу чергу США, зацікавлені, щоб виникла ще одна країна ядерного клубу? Питання в тому, чи дозволять нам США або Росія поставити газодифузійний завод для розділення ізотопів урану-235 та урану-238 — а це визначальний елемент. Росіяни скажуть: як і зараз, давайте нам уран, ми з нього зробимо паливо.

У. Т.: Хто нам у цій ситуації Росія — друг чи супротивник?

— Росія зацікавлена у ринковій збуту своєї продукції. Вона зацікавлена в тому, щоб українські АЕС комплектувалися ядерними збірками російського виробництва. І триває конкуренція: американці своє паливо пропонують, французи — своє, Росія і досі є нашим постачальником палива. Тому заради збереження ринку збуту Росія готова піти на вигідні умови, щоб спільно створювати виробництво. Однак ми все можемо зробити й самотужки. ■

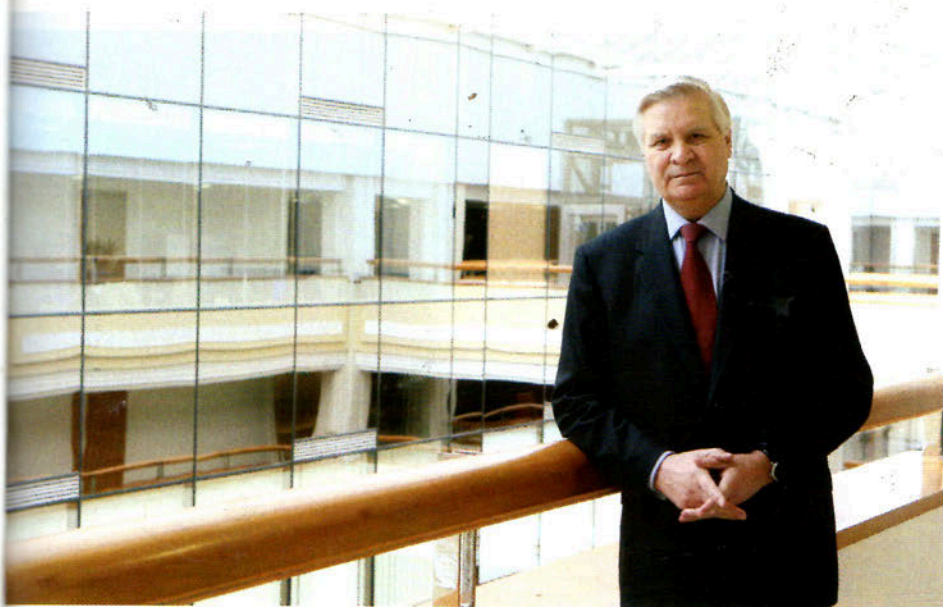

ФОТО: МІХАЙЛО ПОПЕЛЕНКО

Обережно, НАГЛЯДАЧІ!

УКРАЇНА МАЄ БУТИ ДУЖЕ ОБЕРЕЖНОЮ,
СТВОРЮЮЧИ ВЛАСНИЙ ПАЛИВНИЙ ЦИКЛ

РОЗМОВЛЯЛА АННА БАБІНЕЦЬ

Незважаючи на те, що Україна добровільно відмовилася від третього у світі за потужністю ядерного арсеналу, нам доведеться детально пояснювати, що ми не маємо наміру створювати атомну бомбу. Про проблеми, з якими може зіткнутися Україна, створюючи власний ЯПЦ, **Тижню** розповів двічі міністр іноземних справ, наразі віце-голова «Українського форуму» Анатолій ЗЛЕНКО.

У. Т.: Коли Іран заявив про створення власного ядерно-паливного циклу, його звинуватили у виготовленні ядерної зброї. Як відреагує світ, якщо Україна піде цим шляхом?

— Тема замкненого ядерного циклу надзвичайно заполітизована. Проте у світу є підозри, що Іран використовуватиме напрацьований матеріал не лише у мирних цілях.

Україна свого часу добровільно відмовилася від ядерної зброї, ми сподівалися, що наш приклад підштовхне інші країни. Але, на жаль, цього не сталося. Навпаки, з'явилися нові країни, які мають ядерну зброю: кажуть про Ізраїль, Єгипет, Саудівську Аравію. Створюючи власний ЯПЦ, ми маємо діяти обережно та прозоро, наголошуючи, що використовуватимемо атом виключно у мирних цілях. Тоді реакція світу буде адекватною.

У. Т.: Як це має відбуватися? Кому ми повинні засвідчувати свої мирні наміри?

— Якщо країна проголошує, що створює власний ЯПЦ, вона має поінформувати про це МАГАТЕ [див. довідку], яке здійснює необхідний контроль за ядерною діяльністю країни. На кожному кроці ми маємо демонструвати, що не збираємося відновлювати ядерну зброю. Дого-

вір про нерозповсюдження ядерної зброї [див. довідку] дає нам право використовувати атом у мирних цілях, на нього ми сміливо можемо спиратися.

У. Т.: У сфері атомної енергетики ми співпрацюємо з Росією та США. З якою із країн співпраця вигідніша?

— Пригадаємо, що коли ми роззброювалися, здійснювався шалений тиск на Україну, нам буквально викручували руки. На чолі цих процесів стояли США та Росія, які однаково були зацікавлені у відмові України від ядерної зброї. Було укладено відповідні угоди, за якими ці дві держави стали нашими ключовими партнерами у цій сфері. Зараз ми плідно співпрацюємо з Росією щодо виробництва і поставок ТВЕ-Лів, США є нашим партнером щодо остаточного завершення циклу знищення твердого палива, яке залишилося після ядерного роззброєння України. Обидва партнери однаково важливі для нас.

У. Т.: Чи можуть США та Росія, від яких Україна залежимо у сфері атомної енергетики, шантажувати її цим Україною?

— Свого часу Україна відмовилася від так званого бушєрського проекту в Ірані. Ми підписали контракт майже на \$500 млн і мали будувати там АЕС. Але під тиском міжнародної спільноти, перш за все США, відмовилися від цього. Це не можна назвати шантажем, але будь-які кроки у сфері атомної енергетики ми маємо узгоджувати з цими державами. Зрештою, ми є учасниками низки міжнародних угод, які гарантують нам право співпрацювати з усіма державами. ■

ДОВІДКА

МАГАТЕ – Міжнародне агентство з атомної енергії. Працює з 1957 року. Головне завдання – контроль за мирним використанням атомної енергії.

Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (1968). Мета – запобігти розповсюдженню ядерної зброї. Країни, які володіють ядерною зброєю, зобов'язуються не передавати її іншим державам. Всі країни світу, крім Ізраїлю, Індії, Пакистану та КНДР є учасниками Договору. Україна приєдналася до документу у листопаді 1993 року.

Між ДВОХ ВО

НЕЗАДОВГО ДО ТРАГЕДІЇ В КОСОВСЬКІЙ МИТРОВИЦІ КОРЕСПОНДЕНТ **ТИЖНЯ** ПОГОСТЮВАВ У НАШИХ МИРОТВОРЦІВ

АВТОР: Павло Солодько

27 лютого 2008 року балканськими передгір'ями їхав конвой. Білі машини миротворців чергувалися з тягачами, навантаженими вагончиками для житла, пересувними генераторами, біотуалетами, комп'ютерною технікою. Тобто всім необхідним для організації блокпоста Місії ООН у Косові (УНМІК). І не просто блокпоста, а блокпоста №1 на трасі «Приштина — Белград» на кордоні Косова і Сербії — 17 березня його дощенту спалили серби, розгнівані одностороннім проголошенням незалежності косовськими албанцями.

НАЙВАЖЧІ ЗАВДАННЯ — УКРАЇНЦЯМ

Американці у складі конвою були стурбовані — отримали попередження, що косовські серби, які живуть на півночі краю, можуть атакувати колону. Тому супроводжували її, в основному, українські міліціонери та польські поліцейські. Майже 100 км від Приштини до північного кордону Косова — це кілька годин їзди у повному бойовому спорядженні. Бронежилет, «розгрузка» з пістолетом і рацією, автомат і куленепробивний шолом, який тисне на шийні хребці...

За кілометр до кордону стало зрозуміло, що виступу проти конвою очікувати не доведеться. До головної машини з українськими миротворцями хвацько під'їхав джип з американцем. «Дякуємо, українці, прошу всередину колони, — передав послання з координаційного центру в Приштині високий чин. — Далі поведемо ми». Щойно українці це зробили, набігли спеціально запрошені журналісти, заклацали фотоапарати, націлилися камери — і тільки польський оператор не знімав. «Це показуха, — сплюнув він. — Колону провели українці». А американець тим часом розповідав, як вони «відновили законність і порядок».

Такими ж словами — «сили УНМІК і КФОР почали операцію з відновлення законності і порядку» — починається прес-реліз УНМІК від 17 березня. Йдеться про події в Митровиці, на вістрі яких (про можливість такої розв'язки **Тиждень** попереджав у 9(17)-му числі за 29 лютого — 6 березня) опинилися українські миротворці.

МИРОТВОРЦІВ НЕ ВВАЖАЮТЬ УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ

«...Забезпечити громадський порядок у північній частині міста Митровиця. Вільно, по машинах, — закінчує вранішній інструктаж офіцер з роботи із особовим складом, підполковник Микола Червак, і додає на прощання поза статутом. — Бажаю спокійної служби, щоб усі повернулися здорові».

Другий оперативний взвод спеціального миротворчого підрозділу МВС України в Косові поступово завантажуються в машини — білі «газельки» із загратованими вікнами і написами UN. У машинах уже лежать спецзасоби — щити, протигази, кийки. Все своє, привезене з України. Частина бійців затримуються, щоб розписатися у відомості про отримання заробітної плати. За місяць миротворець отримує близько \$900, офіцер — \$1000.

«А що там з «бойовими?» — запитує один із бійців, зручніше складаючи приклад «калаша». На нього шикають.

«Бойові» — це доплата і вислуга, яку отримують ті, хто проходять службу в місіях бойових дій. Постановою Кабміну №1296 від 8 листопада 2007 року відмінено статус учасника бойових дій щодо «громадян, які брали участь у подіях на території колишньої Югославії».

«Хай вони прийдуть і на мосту між албанцями і сербами постоять, — обурюється поведінкою чиновників один із бійців у приватній розмові з кореспондентом **Тижня**. — Вони думають, що якщо за всі ці роки

ГНІВ

Цю «газельку» теж спалили серби. Не допоміг і їхній прапор на лобовому склі

PHOTO: REUTERS

ДОВІДКА

ХТО Є ХТО У КОСОВІ

УНМІК (United Nations Mission in Kosovo) – цивільна адміністрація краю під егідою ООН.

КФОР (Kosovo Forces) – військові сили під егідою НАТО.

ЕВЛЕКС (EULEX – European Union Rule of Law Mission in Kosovo) – поліцейсько-правнична місія ЄС. Є чутки, що ця служба має на меті перебрати поліцейські функції УНМІК. Серби не визнають ЕВЛЕКС, тільки УНМІК.

У Косові діє два контингенти українських миротворців – військовий у КФОР і міліцейський в УНМІК. Події в Митровиці стосуються саме міліціонерів – наш спецпідрозділ МВС є складовою Поліцейських сил (Former Police Unit – FPU) УНМІК. Крім нашого, в FPU діють польські, румунські та пакистанські підрозділи, кожен – по 115 чоловік.

«Наш контингент діє виключно за українськими законами, – розповів **Тижню** командир спецпідрозділу МВС майор Богдан Салюк. – Згідно з нормами ООН, ми могли б частіше використовувати зброю, але наші закони значно суворіші. Зрештою, ми не військовий підрозділ і приїхали сюди для підтримки миру».

нікого з нас не зачепило кулею, то можна нас не вважати солдатами. Так що, вони чекають, поки тут кров пролетиться?!»

На календарі – 29 лютого. До кривавих подій у Митровиці залишається трохи більше двох тижнів.

«БОБІКИ» І БОБІКИ, ЯКІ ШУКАЮТЬ НАРКОТИКИ

База спеціального миротворчого контингенту МВС України в Косові знаходиться на околиці міста Гниляни – на півдні краю. До Приштіни – кілометрів 50, і до Митровиці, далі на північ, – ще 40. Щодня «тойоти», «бобіки», «буханки» і «газельки» наших миротворців намотують сотні кілометрів гірськими дорогами. Два БТри наші перегнали з Гнилян у Митровицю – на ніч їх залишають під охороною польських поліцейських.

Раніше тут була автошкола. У 1999 році її розбомбили американці.

Тепер довкола асфальтового плацу і спортмайданчика розташовано з десяток вагончиків-блоків. У одному з них – щось на кшталт офіцерської

її відвозять у рідне село, розташоване за 15 км від Гнилян. Тут, на півдні, є кілька сербських анклавів. Але вони не такі великі, як Митрови-

НА КАЛЕНДАРІ – 29 ЛЮТОГО. ДО КРИВАВИХ ПОДІЙ У МИТРОВИЦІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ТРОХИ БІЛЬШЕ ДВОХ ТИЖНІВ

їдальні – сербка Таня з місцевого персоналу має підлогу.

Увімкнений телевізор транслює передачу з супутника. На екрані міністр внутрішніх справ на колеї МВС обговорює питання розпуску «Кобри». «...Робити щось з організаціями, які займаються організованою злочинністю організовано», – каже міністр. У їдальню заглядає миротворець, він байдуже дивиться на екран і робить тихіше: «Таню, поїхали». Щодня після роботи

ця – там, на півночі, живе 40 тис. зі 120-тисячного сербського населення краю. Загалом же в Косові мешкають близько 2 млн людей, переважно албанців.

«Очень страшно, – плаче Таня, дізнавшись, що я «новінар». – Они нас тут поубивали бы, если б не ваши ребята».

Інший блок прибирає албанка з ім'ям, яке важко запам'ятати. Вона говорить англійською, хоча вже розуміє й українську: «Ми намагає-

Інструктаж на базі у Гнилянах. Загиблого миротворця серед цих хлопців немає – він в Митровиці, охороняє суд...

ФОТО ПІЛІО СОЛОНЬКО

мося підтримувати Таню. Ми не хочемо повторення того, що було».

Блок, який прибирає албанка, належить кінологічному підрозділу – 40 людей і 25 собак. Пси живуть просто неба, у клітках, зусібч захищених від куль мішками з піском і щепенем. На кожній клітці – табличка англійською і українською, яка містить основну інформацію про собаку та її власника: «БЕСТА, рік народження – 2006, порода – малина, власник – Олександр Калашник, призначення – наркотики». Беста сумно дивиться на нас, просунувши холодного носа крізь металеву сітку.

Натомість інші – а це переважно патрульні вівчарки, призначені для роботи на демонстраціях – життєрадісно і люто гавкають. Клітки з написом «вибухівка» порожні – зараз на цих собак величезний попит по всьому Косову. Запити-«ріквести» на них приходять з УНМІК регулярно, тому що зброї в краї безліч. Крім цього, наші песики щодня служать у міжнародному аеропорту Пріштіни, обнюхуючи багаж.

СЕРБИ ПУСТИЛИ ВПЕРЕД ЖІНОК

Другий взвод виїздить з території бази в Гнилянах, щоб за дві години заступити в охорону мосту через річку Ібар у Митровиці. Міст ділить

Митровицю на дві частини – албанську (південну) і сербську (північну).

Дорогою другий взвод зустріне таку саму колону – це перший взвод повертається після охорони суду в тій же північній Митровиці. Сербі хочуть мати у суді, де працюють переважно албанці, своїх земляків, звільнених адміністрацією ООН в 1999 році.

завдання звільнити будівлю суду в Митровиці...

ВЕРСІЯ: УКРАЇНЦІВ ПІДСТАВИЛИ

Що було потім – відомо з новин. Що буде – також неважко спрогнозувати.

«Повториться ситуація 2000 року: через декілька днів усе заспокоїться, – сказав **Тижню** представник УНМІК, який побажав залишитися

ЯКБИ КЕРІВНИКИ УНМІК БУЛИ РОЗУМНІШИМИ, ВОНИ НІКОЛИ Б НЕ ОРГАНІЗУВАЛИ ЗВІЛЬНЕННЯ СУДУ ТАК ЖОРСТКО І В ТАКУ ДАТУ

«Ми пустимо вперед жінок, як ви це робили під час Помаранчевої революції», – сказав кореспонденту **Тижня** представник сербської громади Митровиці Драган Спасоевіч. 14 березня серби так і зробили.

Крім охорони мосту і суду, наші миротворці виконують безліч інших завдань – від супроводження конвоїв до участі у спецопераціях підрозділу УНМІК з антитерору. Щодня від координаційного центру УНМІК в Пріштіні, якому підпорядковується наш контингент, надходять нові завдання. Увечері 16 березня надійшло

невідомим. – Сербі поводитимуться, ніби нічого й не сталося, можливо, навіть вибачаться. Поліцейських УНМІК, зокрема й українців, повернуть на місце служби. Але є одне «але»: можливо, трагедію використають, щоб показати – мовляв, УНМІК не справляється зі своїми обов'язками, і час передати поліцейські функції іншому поліцейському підрозділові».

Якщо так і станеться, то можна упевнено стверджувати – наших миротворців використали у брудній політичній грі. Адже нічим не пояснити, чому координаційний

Біля мосту в Митровиці. Якщо серби чи албанці спробують атакувати один одного, бронетранспортери перекинуть їм шлях

ФОТО: ПАВЛО СТОПАНЬКО

центр УНМІК у Пріштині (в ньому немає жодного українця, переважно представники країн Заходу, прихильники почали масові напади на православні церкви і сербське населення», — зазначає в аналітичній записці радник Міжнародної кризової групи з питань Балкан доктор Джеймс Лайон.

«Якби керівники УНМІК були розумнішими, вони ніколи б не організували звільнення суду так жорстко і в таку дату — 4 роки з того дня, як албанці почали масові напади на православні церкви і сербське населення», — зазначає в аналітичній записці радник Міжнародної кризової групи з питань Балкан доктор Джеймс Лайон.

На думку Лайона, причиною акції міг бути тиск як з боку країн, які визнали незалежність Косова (мовляв, дивіться, як гарно відновлюється «законність і порядок»), так і з боку албанської влади (днями у пріштинській газеті з'явилася карикатура — машина УНМІК під сербським прапором).

Наших хлопців, які чесно виконували отриманий наказ, не підставили, якби українська влада мала свого представника в координацій-

ному центрі УНМІК у Пріштині. Але, як це часто трапляється, героїзм та ентузіазм тактичної ланки нівелюється відсутністю логічних дій на рівні стратегів.

ЕПІЛОГ

Трагедія в Митровиці, без сумніву, викличе безліч політичних спекуляцій в Україні. Шкода, що наші політики нечасто бувають у Гнілянах — вони б побачили, як у бойових умовах українці знаходять спільну мову. З усіх областей, з різних підрозділів — від «Беркута» й «Сокола» до все тих же Внутрішніх військ.

І хай їх не вважають учасниками бойових дій, хай наше МЗС неспроможне просунути свою людину в координаційний центр УНМІК у Пріштині, а наше МВС — оплатити командирові безлімітний мобільник, наші хлопці є одними із найкращих миротворців у Косові. Не випадково запити саме на українців надходять до Гнілянів щовечора. От якби ще вітчизняні політики навчилися перетворювати досягнення миротворців на політичні досягнення держави... ■

ЯК ЦЕ БУЛО

МІЛІЦІОНЕРИ ВЕЛИ СПРАВЖНІЙ БІЙ

Тижню вдалося знайти похвильний звіт спеціалістів ООН про події ранку 17 березня. Судячи з цієї хронології, нашим міліціонерам довелося витримати справжній бій. Напередодні колишні працівники суду захопили його приміщення. Операція з очищення суду почалася о 5:30 ранку, а вже через годину біля будівлі зібрався величезний натовп сербів. Деякі приїхали з Белграда — багато хто з них брали участь у погромі американського посольства 21 лютого. «Мої друзі знали, що воюють проти українців», — зізнався **Тижню** фанат ФК «Црвени Звезди» Іван Стойкович.

Після того, як наших міліціонерів (вони прийшли на захист поляків, які були в суді) почали закидати камінням, вони отримали дозвіл застосувати сльозогінний газ. О 7:15 газ було застосовано. Тоді ж з'явилися перші поранені камінням — серед французьких КФОР.

8:05 — перший вибух ручної гранати. Її кинули під ноги п'ятьом поліцейським РПУ, з них четверо поранено. Очевидно, саме тоді було смертельно поранено старшого лейтенанта, заступника командира одного із оперативних взводів спецпідрозділу МВС України Ігоря Кінсая.

8:30 — миротворців безперестанку закидають саморобними мінами та пляшками з запалювальною сумішшю. У них закінчується сльозогінний газ, КФОР обіцяє підвезти запаси газу на бронетехніці за 20 хвилин.

9:10 — ще дві гранати, від осколків яких, в основному, падають солдати КФОР. Газ так і не підвезли, поліцейські отримують дозвіл застосувати «вищий рівень захисту» — маються на увазі гумові кулі.

9:15 — поліцейські попросили дозволу застосувати для самооборони бойові патрони. Дозвіл надійшов! Вибухи гранат і стрілянина тривали до 10:30. О 9:40 поліцейські підрозділи УНМІК отримали завдання евакуюватися з Митровиці, але виконати його не змогли — бронетехніка КФОР заважала їм вийти, до того ж командир КФОР попросив усіх непоранених допомогти тримати оборону. Зрештою, частину сербів, які захопили приміщення суду, таки вивезли в Пріштині. Там їх оштрафували і відпустили.

ПОГЛЯД

Псевдосоціологи на експорт

ІРИНА БЕКЕШКІНА
науковий керівник фонду «Демократичні ініціативи»

На пострадянському просторі є така мода – не визнавати вибори. «Якщо ми програли, вибори сфальсифіковані». Але ж потрібно мобілізувати прихильників і мати підстави для протестів. Для цього напередодні виборів певній структурі замовляють екзит-пол із потрібними результатами.

Таку ситуацію зараз спостерігаємо у Вірменії. Там було презентовано три екзит-поли. Результат британської компанії Populus збігся з офіційними результатами виборів. Нічого не можу сказати про цей екзит-пол, окрім того, що фірма Populus дійсно існує і проводить дослідження. А два інші начебто екзит-поли – то дива. За результатами екзит-полу громадської організації «Альянс», переміг Левон Тер-Петросян. Як взагалі громадська організація може проводити «виборчі» дослідження, які у соціології вважають вищим пілотажем? Ще один екзит-пол, згідно з яким переміг, звичайно, її голова Артур Багдасарян, проводила партія «Оріац еркір».

Взагалі-то, технологію «а ми на ваш екзит-пол – нашим екзит-полом» вигадали українці ще у 2004 році. Під час президентських виборів дві компанії («Соціс» та «Соціальний моніторинг»), які працювали з нами в єдиній «коаліції» з проведення екзит-полу, змінили отримані результати і видали інші цифри. Про

які, вочевидь, домовлялися із замовниками. Президентська кампанія нагадувала війну, а на війні не усі поведилися достойно.

То був гіркий урок для українських соціологів, однак наша технологія пішла «в люди». Вірменів, імовірно, надихнули цьогорічні президентські вибори у Грузії. Пам'ятаєте, тоді виник скандал навколо «українських соціологів»? Вони надали результати екзит-полів, які відрізнялися як від екзит-полу, проведеного грузинськими соціологічними фірмами, так і від офіційних результатів. Я була тоді у Грузії як консультант екзит-полів, що проводили місцеві компанії, – провідною був Грузинський державний університет.

А діяльність двох груп так званих українських соціологів викликала остовпіння. Одна – Міжнародний європейський фонд «Діалог за розвиток демократії» (керівник – Іван Шерстюк), друга – «Спільна європейська справа» (керівник – Леонід Білоусов). Ми одразу ж сказали, що в Україні таких соціологів немає. На жодні запитання – з ким проводять екзит-пол (в іншій країні необхідно спиратися на місцеві соціологічні фірми), чи є у них соціологи і де вони взагалі працюють – вони нічого не відповіли. Було очевидне, що це пройдисвіти. Потім ми з'ясували, що Іван Шерстюк

очолює зареєстровану у Любліні громадську організацію, а Леонід Білоусов взагалі є держслужбовцем у Верховній Раді – в Інституті законодавства завідує відділом перекладів. До чого тут соціологія?

Проте російські медіа в ніч виборів крутили саме «палені» екзит-поли. На них посилалася опозиція, щоб мати підстави не довіряти результатам виборів. Навіть деякі наші ЗМІ їх оприлюднювали. Даремно, що ніхто в Україні не знав цих «соціологів». І я не думаю, що якісь там Бадрі купували українські телекомпанії. Це просто, вибачте, пофігізм – друга хвороба багатьох наших ЗМІ після продажності. Вони просто підбирають будь-яке сміття, що лежить на дорозі, і годують ним споживачів інформації.

Ставлення до екзит-полів є одним із свідчень цивілізованості країни. «Палених» екзит-полів не було ні в Польщі, ні в Чехії, ні в країнах Балтії, бо їхні ЗМІ фільтрують подібну «заказуху». Думаю, й Україні боротьба екзит-полів вже не загрожує. Після виборів 2004 року солідні соціологічні фірми на підробки не підуть, хіба що пройдисвіти – та хто ж їм повірить? Тому їм доведеться вирушати «на гастролі» у країни, де ще є попит на технологію «а ми на ваш екзит-пол – нашим», «запатентовану» в Україні.

МИСТЕЦТВО ДОВІРИ

ПРИРОДУ ЕКОНОМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ ЩОРАЗУ ЧАСТІШЕ ПОВ'ЯЗУЮТЬ ЗІ СТУПЕНЕМ ДОВІРИ У СУСПІЛЬСТВІ

АВТОР: Андрій Портнов, РЕДАКТОР ЧАСОПИСУ «УКРАЇНА МОДЕРНА»

МАЛЮНОК ВОЛОДИМИР КАЗАНЕЦЬКИЙ

Чому так відрізняються результати посткомуністичної трансформації у країнах нашого регіону? Чому ідентичні правові норми по-різному функціонують у різних суспільствах? Чому світ не знає китайських торговельних марок, а японці воліють позитивного працевлаштування? Чому на Півночі Італії розвинулося сучасне високотехнологічне виробництво і потужні демократичні інститути, а Південь знаний завдяки мафії й традиційному господарству?

ДОВІРА ДО БЛИЖНЬОГО ЯК СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

Роберт Патнам у вже класичній книзі «Творення демократії» наводить аргументи, що економічний успіх Півночі Італії залежав від «соціального капіталу» — здатності людей співпрацювати для реалізації спільної мети. Півночі поталанило з давньою традицією цехів, літературних гуртків, кодексу сусідства, кооперативів, цехів, спортивних клубів, політичних партій. Мережа цих товариств, неформальних зв'язків, часто неписаних засад фак-

тично і витворили своєрідний моральний суспільний договір з прагматичним розрахунком.

У суспільствах, у яких бракує соціальної довіри, панує принцип: «Я зроблю це для вас тому, що ви маєте більшу владу, ніж я». У суспільствах з багатим соціальним капіталом люди очікують, що їхні співгромадяни поведуться передбачливо, зважаючи на потреби інших людей. Такі суспільства мінімізують власні «операційні витрати». Адже люди, не довіряючи один одному, можуть співпрацювати

лише за жорстких формальних правил і регламентацій.

Масштабне обґрунтування теорії соціального капіталу запропонував у своїй книзі «Довіра» Френсіс Фукуяма — найбільш знаний як автор провокативної тези про падіння комунізму як «кінець історії».

Для Фукуяма соціальний капітал — це неформальні норми, що витворюють співпрацю між двома чи більше індивідами. Найістотніше при цьому — радіус довіри, тобто, кількість людей, охоплених дотриманням таких цінностей, як чесність, обов'язковість, тактовність тощо. Не новина, що чимало груп людей досягають внутрішньої єдності коштом тих, хто до цієї групи не належать. Мафія, неонацистські угруповання та радикальні секти функціонують на засадах спільних норм (а, отже, також мають соці-

них мотивів змушує підозріло ставитися до мотивів інших.

Цілком інакше японська традиція (вона також бере початок у конфуціанстві), в якій зобов'язання перед державою і суспільством переважають над родинними. Відповідно, Японія славиться великими корпораціями з професійним менеджментом, пожиттєвими контрактами працівників, етосом рівності та співпраці керівництва і персоналу. Саме в Японії вперше запровадили принцип надання звичайним працівникам права ухвалювати важливі виробничі рішення без узгодження з вищою ланкою, розвиваючи відповідальність працівника і стимулюючи збільшення виробництва.

Але це не означає, що сучасна китайська модель соціалізації однозначно «погана», а японська — «гарна», чи навпаки. Просто кожна

КУМІВСТВО ОПАНОВУЄ СУСПІЛЬСТВО ТОМУ, ЩО ЗА НАЯВНИХ УМОВ СПІВІСНУВАННЯ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА «АМОРАЛЬНА СІМЕЙНІСТЬ» Є ЕФЕКТИВНІШИМ СПОСОБОМ ВИЖИТИ

альний капітал), але для суспільства як цілості наслідки їхньої діяльності негативні та загрозливі.

Зі звування радіуса довіри народжується корупція. Коли поза межами родини не довіряєш нікому, хабар стає найпростішим інструментом соціальної взаємодії. Інструментом, схваленим на рівні культури! В соціології є термін «аморальна сімейність», сутність якого можна викласти так: «Ти маєш співпрацювати з членами своєї найближчої родини й намагатися використовувати всіх інших. Адже якщо ти перший не використаєш їх, вони використають тебе!»

РОДИННА ПОРУКА: ФІРМА, КОРПОРАЦІЯ, МАФІЯ

У конфуціанстві зобов'язання перед родиною (якщо не брати до уваги відданість імператору) переважає всі інші — тому поява Павліка Морозова там малоімовірна. Відповідно, у комуністичному Китаї, де немає імператора, процвітає дрібний родинний бізнес. Замість професійних управлінців бізнесом керують хай і менш фахові, але родичі. Логіка дуже проста: розуміння влас-

з них відповідає культурі країни. А малі фірми інколи мають переваги над корпораціями. Наприклад, вони ідеально пасують до обслуговування швидкозмінних та надто сегментованих ринків споживання.

Отже, проблеми корупції, соціальної політики держави, моделі економічного розвитку значно залежать від історично сформованої культури.

Переконання у спасенній ролі хабара (а ще краще — родинних зв'язків або особистого знайомства) народжується із виробленої не одним поколінням недовіри до інституцій суду, медицини, міліції. Дослідивши історію сицилійської мафії, Дієго Гамбетта дійшов висновку, що та виступила захисником прав власності саме у тій частині Італії, де держава виявилася історично неспроможною виконувати цю функцію.

Так само кумівство опановує суспільство не тому, що воно «гірше» за інші, а тому, що за наявних умов співіснування держави і суспільства «аморальна сімейність» є ефективнішим — а нерідко і єдиним — способом вижити. ▀

КОМЕНТАР

ІРИНА КУЧМА
соціолог, менеджер програми
«Соціальний капітал і академічні
публікації» Міжнародного фонду
«Відродження»

Без соціального капіталу суспільство захоплюють мафія і корупція

На відміну від людського, фізичного або фінансового капіталу, соціальний капітал — це колективне благо та інноваційна взаємодія між агентами різних секторів. А довіра, соціальні норми і зв'язки — форми соціального капіталу.

Без соціального капіталу неможливий розвиток ринкової економіки, оскільки вона передбачає безліч економічних відносин та обмінів, і більшість з них базуються на довірі. Скажімо, банк надає грошову позику, сподіваючись її повернути. Отже, соціальний капітал — гарантія цілісності ринкової економіки.

Ерозія соціального капіталу спричинює появу насильства і мафіозного капіталу. Частина суспільства накопичує капітал не шляхом ретельної праці або вкладання грошей, а використовуючи політичні зв'язки. Наприклад, за безцінь приватизує державну власність. І водночас уряду бракує грошей для виплати пенсій. З одного боку — бідність і нерівність, з іншого — несприятливий інвестиційний клімат.

На соціальному капіталі ґрунтується довіра до уряду, громадська активність і комунікація, без яких неможлива демократія. Нині влада вже не автоматично конвертується у власність. Тепер потрібно також подбати про злагоджений соціально-економічний розвиток, неможливий без довіри і партнерства держави та суспільства. Власне, це і є соціальний капітал.

Суспільство, де ближньому довіряють – успішне і щасливе

PHOTO: REUTERS

НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ СОЦІАЛІЗУЮТЬСЯ, ТОМУ ЩО... БОЯТЬСЯ

Чи не найвразливіше місце теорії соціального капіталу – способи його вимірювання. Зазвичай за основу беруть чисельність розмаїтих громадських організацій: від політичних партій до клубів рибалок. Зрозуміло, що у таких вимірюваннях не можна покладатися лише на кількість недержавних організацій, адже часто вони не відображають справжніх суспільних потреб, а в

деяких країнах просто виступають прикриттям для криміналітету.

Розмірковуючи про придатність теорії соціального капіталу до посткомуністичних країн, західні соціологи Кетлін Доулі і Брайан Сілвер запитують: «Чи всі громадські ме-

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДКАЗУЄ, ЩО ІСТОРІЯ ВПЛИВАЄ НАВІТЬ ВСУПЕРЕЧ ВОЛІ ЇЇ СУБ'ЄКТІВ

режі та добровільні організації демократичні за своєю суттю?»

Адже мобілізація малих груп за етнічною, расовою або релігійною ознакою часто радше підживляє демократичні інститути. Та й, в багатоетнічних і нестабільних суспільствах інтерес до політики та участь в організаціях може означати не так єдність, як поляризацію суспільства.

Проаналізувавши дані ООН щодо кількості громадських організацій в посткомуністичних країнах в 1995–1998 роки, Доулі та Сілвер зробили висновок, що країни з позитивно найбільшим соціальним капіталом не є найдемократичнішими. Наприклад, у боснійських сербів відсоток участі в різних організаціях (насамперед спортивних клубах і політичних партіях) сягнув 79%. Для порівняння, у поляків – 11%.

Дослідники наголошують: просто в посткомуністичному контексті інтерес до політики, членство в організаціях та міжособистісна довіра мають інше значення. Зацікавлення політикою може бути зумовлено не тільки високою громад-

ЦИТАТА

ФРЕНСІС ФУКУЯМА

Граніт і пісок суспільства

Вивчаючи індустріальну структуру країни, можна дізнатися багато цікавого про її культуру. У суспільствах, яким традиційно властива згуртована родина і притаманна недовіра між чужими людьми, переважає дрібний сімейний бізнес. З іншого боку, країни, де існують дієві приватні некомерційні організації, як-от школи, лікарні і церкви, зазвичай створюють і потужні приватні комерційні інститути, що виходять за межі родини... Складність, із якою китайці переходять до професійного менеджменту, пов'язана з традиційним китайським вшануванням родини. У китайських суспільствах напроцуд міцне переконання, що дові-

ряти можна лише людям, пов'язаним із тобою сімейними узами, і, навпаки, слід остерігатися людей, які не перебувають з тобою в родинних стосунках...

Брак довіри до будь-кого, окрім членів власної родини, не дозволяє людям, які не пов'язані узами крові, об'єднуватися у групи чи організації, а тим більше у фінансові корпорації. На відміну від Японії, китайські суспільства не зорієнтовані на групи. Ця різниця зазначена у словах Лін Ютанга, який порівнює японське суспільство із брилею граніту, а традиційне китайське суспільство із розсипаною пригоршнею піску, в якому кожна піщинка – то сімейний клан.

ською свідомістю, а й страхом або відчуттям невпевненості у майбутньому. Тим більше, політична zaangażованість зовсім не передбачає демократичної орієнтації! А безумовний консенсус суспільства щодо певних цінностей і орієнтацій інколи ефективніший за найплуралістичніші дискусії.

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ І ВІД ТОГО, ЯК МИ СПІЛКУЄМОСЯ ОДИН З ОДИН

Тож чи є соціальний капітал черговим витвором західної думки, штучно накинутим на весь світ? Чи культура настільки незмінна упродовж тисячоліть, що мало не наперед визначає економічну долю держави?

Зовсім недавнє ірландське економічне диво підказує: мабуть, такі ні. Ми живемо у світі, який змінюється, де жодну теорію краще не абсолютизувати. Будь-яке пояснення світу є його спрощенням. Але пояснення потрібні, як нитка Аріадни у хаосі навколишнього простору. Тим більше, що принциповий наголос на культурно-історичній зумовленості соціального капіталу виводить на дуже плідну і щоразу поширенішу в сучасній науці ідею про залежність результату шляху від його відправного пункту.

Теперішнє і майбутнє України безпосередньо залежить від її минулого. Причому не минулого, що знекровлене урочистими святкуваннями, концертами і шкільними підручниками, а минулого в наших мисленевих звичках, витворених культурою. Здається, цим аспектом економічної та політичної трансформації надто часто нехтували.

Наприкінці 1991 року один журналіст написав про перспективи незалежної України: «Достатньо відокремитися. І тоді казкові багатства вірно служитимуть нашому народу». Подальші події показали, що лише цього таки не вистачить. Помаранчева революція засвідчила ту саму схильність до оптимістичних і часто (але не завжди!) спішних висновків про постановня «громадянського суспільства».

Можливо, нам усе ще властива ілюзія, що історія буде такою, якою ми її напишемо. Теорія соціального капіталу підказує, що історія впливає навіть всупереч волі її суб'єктів. Ми будемо Україну навіть тоді — і особливо тоді — коли взаємодіємо один з одним. ■

ДИСКУСІЯ

ФОТО: СЕРГІЙ КОТЕНКО

«ПРОГРАШНИЙ ВАРІАНТ»

АБО ПАРАДОКСИ УКРАЇНСЬКОГО ХІХ СТОЛІТТЯ

Центр ім. В'ячеслава Липинського за підтримки **Тижня** провів у книгарні «Є» публічний диспут на тему «ХІХ століття: колізії українського та російського».

На тлі бурхливих і кривавих століть нашої історії — ХVІІ чи ХХ — вік ХІХ виглядає сумирним і дещо нуднуватим. Проте вагомість цього століття у долі українства — непересічна, оскільки саме в його уявній «тиші» виник наш національний рух. Те, що ми маємо у вигляді незалежної України, з усіма її здобутками та негараздами — це реалізація проекту, що почав формуватися саме у ХІХ ст., навіть із самою назвою: «Україна».

Запрошеним на диспут експертам вдалося як зацікавити аудиторію своїми оцінками, так і зачепити її увагу кількома драгливими парадоксами епохи. Як не здивуватися думці, що умови життя та кар'єри тодішніх просунутих українців були надто сприятливі, щоб займатися завідомо програшною українською національною справою?

Російська імперія, що традиційно сприймається нами як колонізатор, репресивний тягар, який тиснув на «кращих людей доби», нічим не обмежувала лояльних підданих: козацька старшина вже стала малоросійським дворянством, інтелігенція енергійно йшла на державну службу; стиха лаючись на заборони українського слова, вона не без ентузіазму брала участь у нав'язливій русифікації так само підкореної Польщі... Згадується з того ж століття: «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Але ж чому, зрештою, наша історія пішла іншим шляхом? Історик Ігор Гирич, який озвучив тезу про «програшний варіант», звернув увагу на роль кількох визначних особистостей, які у кабінетах витворили українську ідею, відмовилися від вочевидь автентичної назви «Русь» на користь регіонально-наддніпрянської «Україна», досягли у цьому згоди з русинами-галичанами та видали «на-гора» ідейний продукт, який можна було кинути в маси, — і це згодом спрацювало.

Філолог Володимир Панченко наголосив на нездоланній магнетичній силі «української стихії» багатомільйонного селянства, яке не втрачало своєї етнічної окремішності від росіян. Скептичніша Валентина Шандра зазначила роль нової агресивної русифікаційної політики часів Миколи ІІ, яка змусила багатьох зробити той вибір, який раніше не усвідомлювався.

І всі експерти погодилися, що якби не Перша світова війна, що відверто відкрила світові «гайняні ноги» Російської імперії, українські діячі не змогли б навіть уявити близького здійснення своїх мрій.

Щоправда внаслідок цього вони виявилися зовсім не готовими до тієї важкої місії, яка впала на них у 1917-му, — так само, як це трапилося з їхніми нащадками після 1991 року...

Кирило Галушко,

Центр ім. В'ячеслава Липинського

PS.: Ми продовжуємо проводити публічні диспути на актуальні та просто цікаві теми. Слідкуйте за анонсами в часописі й на нашому сайті www.uf.net.ua — приходьте, дискутуйте. Думайте, читайте.

МИ ОПИНИЛИСЯ
У ЦЬЙ КРАЇНІ НА
ЗАПРОШЕННЯ РЕКТОРА
УНІВЕРСИТЕТУ МІСТА
ВІЛЬЄРМОСИ –
СТОЛИЦІ ПІВДЕННОГО
ШТАТУ ТАБАСКО.
ГОЛОВНИМИ
ПАМ'ЯТКАМИ МІСТА
Є ЗАПОВІДНИК
ЛА-ВЕНТА Й РОЗКІШНІ
ОФІСИ НАФТОВИХ
І ЦУКРОВИХ
КОМПАНІЙ. ВДАЛОСЯ
ПОБУВАТИ Й У ДРЕВНІХ
МІСТАХ АЦТЕКІВ
І МАЙЯ

АВТОР: Ігор Потоцький

Ви могли бачити репортажі з Вільєрмоси наприкінці минулого року – в регіоні була повінь, і на міській площі з річки Гріхальва запливали двометрові крокодили. Однак «нафтові штаби» незабаром відновили свою діяльність: крокодили повернулися у болота, і на південь Мексики знову їздять туристи з усього світу. Подивитися-бо є на що.

В ГЕНДЕЛИКАХ ТАНЦЮЮТЬ НАВІТЬ СИДЯЧИ

У перші дні у Вільєрмосі нам здавалося, що ми першовідкривачі. Схоже, що інших українців там, на відміну від столичного Мехіко, досі не бачили. ▀

ФОТО: REUTERS

МЕКСИКА:

халва з перцем

Ця одна зі знаменитих
ольмекських голів важить
близько 10 тонн

ФОТО: GETTY IMAGES

**ЦИВІЛІЗАЦІЯ ОЛЬМЕКІВ
ІНІ ТИСЯЧОЛІТЬ ДО НАШОЇ
ЕРИ ЗНАЛА Й МАЛА ВСЕ,
ЩО ПОТІМ УСПАДКУВАЛИ
АЦТЕКИ ТА МАЙЯ. ЦИФРУ «НУЛЬ»,
ПИСЕМНІСТЬ, СОНЯЧНИЙ
І МІСЯЧНИЙ КАЛЕНДАРІ**

ЯК ДІСТАТИСЯ

Прямого авіарейсу до Вільєрмоси немає. Втім, і до столиці країни – Мехіко-сіті – також потрібно летіти з пересадками у Парижі, Москві, Франкфурті-на-Майні чи Мадриді. Але оформити квиток можна і у Києві. Щонайдешевше переліт «Київ – Мехіко – Київ» коштуватиме 7250 грн для однієї особи. До Вільєрмоси можна дістатися або внутрішніми авіалініями (це трощи довше години і ще \$215), або ж автотранспортом.

Із усієї нашої творчої групи – композитор, скрипаль, дві віолончелістки, балерина й автор цих рядків – найбільшою популярністю користувалася балерина Світлана Коріна з Одеси. По-перше, вона професійна танцівниця, а, по-друге, – у неї розкішне світле волосся, якого немає у тутешніх жінок. Чоловіки, побачивши її, мліли від захвату. І почуттів своїх, як щирі латиноамериканські кабальєро, не приховували. Лише за перший тиждень нашого перебування в Мексиці їй запряглися у вірності 5 потенційних наречених. І якби в цей час у штаті Табаско влаштували конкурс краси, то королевою обов'язково стала б наша Світлана.

Втім, вона до своєї популярності ставилася спокійно, і тільки іноді із цікавості погоджувалася побіжно відвідати мексиканський бар з ким-небудь із залицяльників. У генделиках Вільєрмоси мене найбільше вразило те, що деякі відвідувачі танцюють, продовжуючи сидіти у кріслах. При цьому вони виробляють своїми сідницями такі па, яким позаздрив би будь-який танцюрист диско. Неважко помітити також, що із закусок і прянощів мексиканці надають перевагу перцю. І навіть халву, не боячись зіпсувати собі шлунок, вони їдять із чилі.

АБОРИГЕНИ З ВИЩОГО СВІТУ

У перші дні нас вимотувала спека. Чоловіків трохи рятували сомбреро, схожі на наші степові брили. Хотілося швидше опинитися в кондиціонованому приміщенні. І от, будучи на гостинах в одному розкішному – під охороною дюжини сек'юриті – котеджі із клімат-

У барі на майдані Гарібальді грають марьячос – музиканти Мехіко-сіті

пейську консерваторію. А обрав її, навмання тицьнувши пальцем у мапу – і потрапивши у... Варшаву. Мануель читав мені українською мовою вірші Тараса Шевченка й Лесі Українки – хтось із наших у Польщі його цьому навчив.

КУКУРУДЗА АЦТЕКІВ І МАЙЯ

З Мануелем ми подорожували місцевим заповідником Ла-Вента.

Тут в V–XI ст. до нашої ери у болотах існувало грандіозне місто ольмеків – цивілізація I–II тисячоліть до нашої ери знала й мала все, що потім успадкували ацтеки та майя. Цифру «нуль», писемність, сонячний і місячний календарі... У парку побачив одну з ольмекських «кам'яних голів».

«Базальтову брилу, з якої виготовлена ця голова, відкололи десь поблизу вулкана Сан-Мартін-Пахапан. Вона важила майже 60 тонн, – розповідає Мануель. – Такі важезні блоки переправляли спочатку морем, а потім тягли плотами (проти течії!) рікою Тонала. Потім...

відсікали зайве, – посміхається композитор. – Ця голова після втручання скульптора важить лише 10 тонн».

Мене також здивували «мексиканські Венери»: маленькі 5–10-сантиметрові фігурки оголених

А сеньйор Тутто, хоч і кубинець, умовив мене відвідати давнє місто індіанців майя Паленке, розташоване неподалік Табаско. Палацовий комплекс у Паленке вражає усім. І квадратною вежею, і різьбленими й скульптурними зобра-

МИ ПОБАЧИЛИ У ШАФІ ВЕЛИКУ РОСІЙСЬКУ МАТРЬОШКУ. «Я НЕЩОДАВНО БУВ У РИМІ, – ПОХВАЛИВСЯ ГОСПОДАР БУДИНКУ, – ДЕ Й ПРИДБАВ ЦЕЙ СУВЕНІР. ТИПОВО ІТАЛІЙСЬКЕ МИСТЕЦТВО, ЧИ НЕ ТАК?»

жінок з високо піднятими руками. Здається, що вони танцюють. Світлані Коріній ці статуетки дещо підказали. На сцені Палацу мистецтв у Вільєрмосі вона зімпровізувала танець мексиканської жінки з піднятими до сонця руками – і зірвала овації.

женнями, орнаментами й написами. Цікаве зображення хреста-кукурудзи, на якому сидить священний птах кетцаль. Культура ольмеків, та й усіх індіанців, була «кукурудзяною». Це від них ми її запозичили: аби не Колумб, не їсти б нам мамалиги.

НАВІГАТОР

Зворушив нас і один зі ступінчатих храмів — Храм Сонця, збудований майя у VII ст. Він, як і єгипетські піраміди, входить у список 100 найдавніших споруд планети Земля.

**«АСТА ЛВЕГО!» —
«ДО ПОБАЧЕННЯ!»,
А НЕ «ПРОЩАВАЙ!»**

Уже в Мехіко, напередодні нашого від'їзду з країни кактусів (яких майже не бачили), ми познайомилися з кількома співвітчизниками — ученими з Києва й Львова, які викладають в університетах Мексики.

Вони порадили нам подивитися Президентський палац, прикрасе-

ний монументальними фресками знаменитого митця Дієго Рівери.

А принагідно на площі Гарібальді ми із задоволенням послушали, як мандрівні музики, яких тут називають марьячос, виконують свої веселі і сумні пісні під акомпанемент гітаронів і хараніт (відповідно, великих і маленьких гітар).

Сходили «на коня» у ресторанчик «Сов'єт». Його колорит значно відрізняється від мексиканського, але виявився нам до болю знайомим. У цьому ресторанчику зі стін дивляться колишні вожді й вождятя радянського періоду. А господарі забігайлівки — вірменин Ашот і гру-

зин Шота — значно кращі, ніж члени Політбюро ЦК КПРС: веселі, привітні й гостинні. Вони нагодували нас справжнім українським борщем з мексиканським перцем.

...Коли таксист віз нас до аеропорту, він — за звичаєм всіх водіїв — вирішив побалакати з нами. Спитав англійською — ламаною і колючою, як кактус, але прийнятною:

— Звідки ви?

— З Одеси, — відповідаємо. Наша англійська — також непогана, як подертий бакс.

— О! У вас там є Потьомкінські сходи і пам'ятник герцогові Ришельє, — виявив водій поінформованість знавця, — а в нас — Кафедральний собор, карнавал і пам'ятник останньому імператорові ацтеків Каутемоку!

На згадку він подарував мені срібну монету із зображенням орла, що сидить на кактусі й бореться з гадюкою. Наступного разу перед поїздкою в Мексику обов'язково вивчу іспанську. А поки що — аста лвего, Мексіко! Себто — до побачення! ■

ЦІКАВЕ ЗОБРАЖЕННЯ ХРЕСТА-КУКУРУДЗИ, НА ЯКОМУ СИДИТЬ СВЯЩЕННИЙ ПТАХ КЕТЦАЛЬ. КУЛЬТУРА ОЛЬМЕКІВ, ТА Й УСІХ ІНДІАНЦІВ БУЛА «КУКУРУДЗЯНОЮ». АБИ НЕ КОЛУМБ, НЕ ЇСТИ Б НАМ МАМАЛИГИ

Ангел монумента незалежності на центральному майдані Мехіко-сіті щось нагадує всім, хто був у Києві

Марсіанська ВЕСНА

ВІДЛИГА НА ЧЕРВОНІЙ ПЛАНЕТІ СПРИЧИНЯЄ ЛАВИНИ І НОВІ НАУКОВІ СЕНСАЦІЇ

АВТОР: РОМАН ВІРНИЙ

Марс — планета доволі спокійна й «статична»: сфотографувати динамічні рухи на ній не вдавалося. Але на Марс прийшла весна! Ця пора року принесла із собою нові сенсаційні відкриття, які ставлять під сумнів наявність життя на Червоній планеті.

ВИХІД ІЗ КОСМІЧНОЇ СПЛЯЧКИ

Американський космічний корабель Mars Reconnaissance Orbiter, що досліджує поверхню Марса, вперше зафіксував на знімках низку активних лавин у районі північного полюса планети. На зображенні — як мінімум 4 лавини із суміші пилу і льоду, що зриваються каскадом із кручі та осідають на схилі. Сукупна ширина цих лавин досягала понад 180 м.

Як це часто трапляється, лавину сфотографували випадково.

«Ми проводили спостереження, пов'язані зі зміною пори року на Марсі. Нас цікавило, як ця зміна впливає на рівень вуглекислого газу

в полярних регіонах планети. Сходження лавини стало цілковитою несподіванкою для нас», — зазначає Кендіс Хансен, заступник куратора місії спостережень у Лабораторії реактивного руху NASA (Національного аерокосмічного агентства США).

Є припущення, що лавинна активність Червоної планети може бути пов'язана саме зі зміною пори року: на Марсі, як і на Землі, зараз настає весна. Ймовірно, що сходження лавини було викликане таненням льоду і розм'якшенням порід.

ЖИТТЯ НА МАРСІ НЕМА. І ВСЕ Ж ТАКИ...

Останні дані з Марса свідчать: середовище Червоної планети було надто солоним для того, аби там могло розвиватися життя. Провідні експерти NASA запевняють, що висока концентрація мінералів у воді в ранні періоди існування планети робила цю воду непридатною для життя навіть найвитриваліших мі-

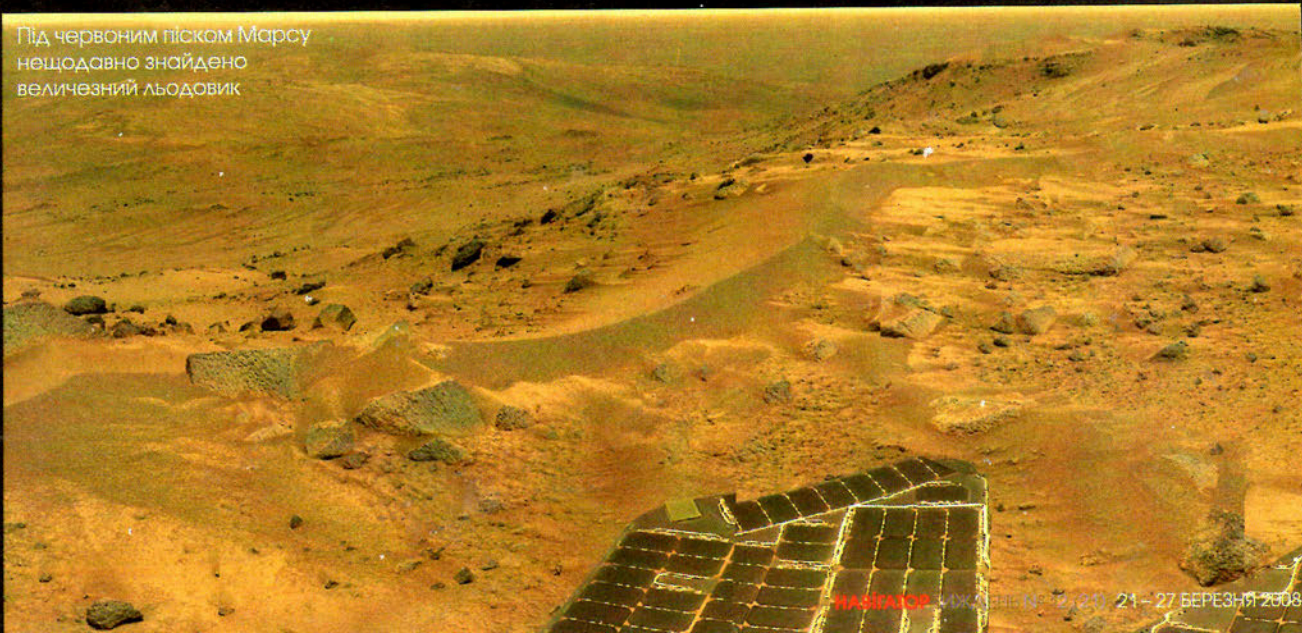
кробів. А це означає, що життя на Марсі не було, немає і не буде.

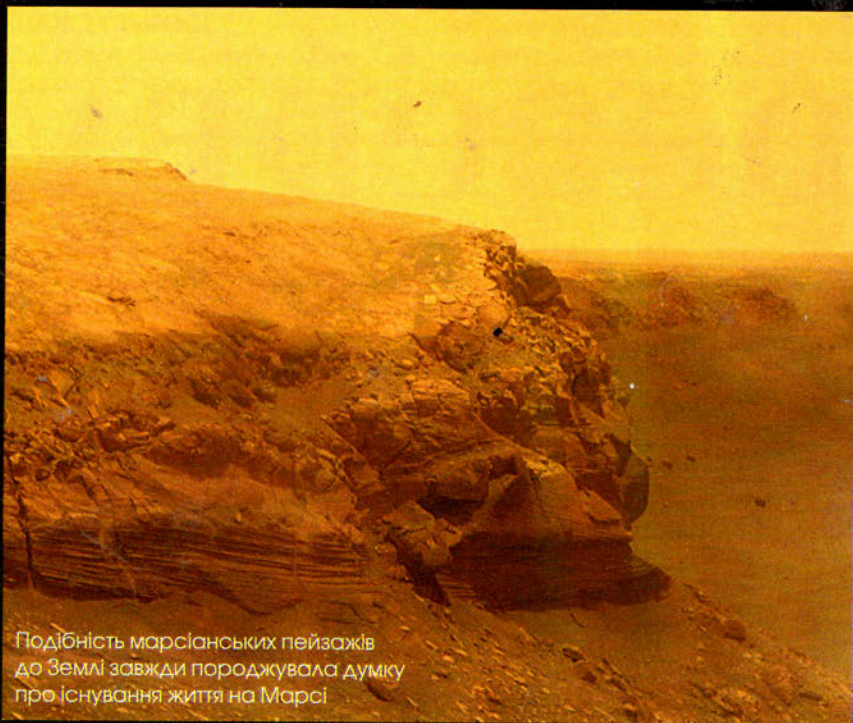
Маючи об'єктивні дані, отримані за допомогою марсохода Opportunity, фахівці зробили такі висновки. Вивчення порід, у яких колись містилася вода, показало, що атмосфера Марса завжди була кислотною і солоною. Така природа повністю виключає наявність навіть найпростіших форм біологічного життя.

Щоправда раніше — у грудні 2007 року — вчені зробили несподівану заяву: зразки марсіанського ґрунту, взяті марсоходом Spirit, містять докази можливості існування життя на планеті. Дані аналізу ґрунту тоді засвідчили, що довкілля на планеті ідеально підходить для життя мікроорганізмів. За твердженням американців, під час вивчення зразків виявлено ознаки наявності піску і води. Тобто, NASA спростовує свої ж висновки.

«Результати, які ми отримали, справді затьмують зашморг на гіпотезі існування життя на Марсі, — розповідає про останні дослідження доктор

Під червоним піском Марсу нещодавно знайдено величезний льодовик

Подібність марсіанських пейзажів до Землі завжди породжувала думку про існування життя на Марсі

Ендрю Нолл, учасник проекту. — Умови марсіанського клімату в останні чотири мільярди років вимагали б від живих організмів дуже великих зусиль для виживання. Середовище було настільки солоним, що жменька земних істот мала б лише примарний шанс вижити там, і за найвдалішого збігу обставин».

Раніше у вчених переважала гіпотеза про можливість існування життя на Марсі у минулому, хоча б у його найпростіших формах, з огляду на наявність води. Але ніхто не чекав, що вода виявиться настільки солоною...

І черговою іронією долі стала інформація про те, що Spirit знайшов на Марсі... фігуру людини. Невідому пляму виявили на одній із серій фото, отриманих NASA з космосу. Схожість плями з людською фігурою вражаюча. Британська преса жваво писала, що це жінка, яка «сіла на камінь, немов очікуючи автобус». Хоча, найімовірніше, йдеться про оптичну ілюзію.

МАРСОНАВТИ: ЛЕТІТИ ЧИ НЕ ЛЕТІТИ?

Дізнатися детальніше про нові обставини «життя на Марсі» допоможе апарат Phoenix, який має прибути на Червону планету 25 травня [див. довідку]. Він має опуститися на поверхню в районі північного полюса, де спробує виявити сліди життя — колишнього або нинішнього. Очіку-

ється, що лід і осадові породи можуть містити органічні вкраплення, які свідчать про його існування.

Згідно з деякими розрахунками кожні 50 тис. років внаслідок варіації орбіти на Марсі відбувається потепління клімату, під час якого лід тане. Тому є крихітна вірогідність, що живі організми, які знаходяться в крижаному анабіозі, повертаються в ці періоди до життя.

Ще один марсохід (цього разу нового покоління, під назвою «Марсіанські наукові лабораторії» — MSL) залишить Землю в 2009 році. Долетіти до Червоної планети він має в 2010-му. Цей апарат удвічі більший і втричі важчий за Opportunity і Spirit. MSL має взяти зразки ґрунту і каміння, щоб проаналізувати їх на наявність органічних компонентів.

Політ астронавтів на Марс заплановано на 2031 рік. Космічний корабель для цього польоту буде зібрано на земній орбіті. Бо з Землі стартувати йому важкувато — адже маса зорельота становитиме близько 400 тис. т. Корабель обладнають замкнутими системами для переробки повітря і води, енергію вироблятиме ядерний реактор. Під час 7-місячної подорожі астронавти зможуть вирощувати власні овочі та фрукти.

На Марсі експедиція проведе близько 16 місяців. Експерти оцінюють вартість цього проекту по-

ДОВІДКА

Phoenix Lander – перший роботизований апарат

Устаткування: основний інструмент корабля – механічна рука Robotic Arm (RA). Довжина пристрою – 2,35 м. На Землі її тестували в американській Долині Смерті з досить твердим ґрунтом. Механічна рука за 4 години змогла вирити ямку глибиною 25 см. Phoenix також устаткований радіаційно стійким комп'ютером RAD6000, створеним компанією BAE Systems на базі процесорної архітектури Power від IBM. Будучи «мозковим центром» космічного апарата, комп'ютер RAD6000 опрацюватиме навігаційні дані й управлятиме основними виконавчими системами як у космосі, так і на поверхні планети.

Місія: збирання даних про атмосферу планети, метеоявища і стереофотографування поверхні планети. Зонд працюватиме на Марсі 3 місяці.

Вартість місії: \$420 млн, \$325 млн з яких – грант, отриманий Університетом Аризони. На його базі створено Центр управління, що контролюватиме корабель під час місії та отримуватиме дані.

ДО РЕЧІ

Український Марс

Про це часто забувають, але польоти радянських міжпланетних станцій «Марс» здійснювалися не лише за допомогою українських ракетноносіїв. З України німи (як і іншими кораблями, які літали далі від земної орбіти) ще й керували – з 1960-х років у Євпаторії діяв Центр дальнього космічного зв'язку. Зараз цей підрозділ Національної космічної агенції називається Центром керування і випробовування космічних засобів – і без послуг наших спеціалістів і техніки не обійтися ні європейцям, ні росіянам, які хочуть кинути виклик американській місії на Марс.

різному: від \$20 млрд до \$450 млрд. Щоправда, з огляду на останні дані про наявність життя на Марсі, доцільність відправки пілотованого корабля на Червону планету втрачає сенс. Та й навіщо це робити, якщо і надалі – і не менш ефективно – досліджувати Марс можуть автоматичні пристрої? ■

Без резерву

ЄВРОПЕЙЦІВ БОЯТИСЯ – В БАСКЕТБОЛ НЕ ГРАТИ

АВТОР: Владислав Головахін

Баскетбольного протистояння в 1/8 фіналу Кубка УЛЄБ фани БК «Київ» чекали зі змішаними почуттями. З одного боку, польський «Туров» виглядав не надто грізно. В опублікованому на офіційному сайті столичного клубу опитуванні про шанси «вовків» потрапити до «Фіналу восьми» понад 83% респондентів відповіли, що «кияни неодмінно переграють суперника». Оптимізму додавало й те, що віцечемпіон Польщі фактично позбавле-

ЗМІНА АМПУА

Цим матчем господарі закривали єврокубковий сезон у Києві. Градус інтриги підвищився і внаслідок того, що наставники обох команд, Томо Махоріч і Сашо Філіповські, донедавна разом працювали з люблянською «Олімпією». Нинішній тренер «Турова» у словенській команді був помічником Махоріча. Та цього разу вони явно помінялися ролями. Вже на старті гри гості відірвалися на 10 очок. І до яких би заходів не вдавалися при-

ПОСТУПАЮЧИСЬ ВІДВЕРТИМ СЕРЕДНЯЧКАМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАСКЕТБОЛУ, УКРАЇНСЬКІ КОМАНДИ ДЕМОНСТРУЮТЬ, ЩО НЕ У ГРОШАХ ЩАСТЯ

ний свого майданчика: домашні поєдинки в єврокубку «Туров» проводить у чеському містечку Ліберець, оскільки його власна арена не відповідає міжнародним вимогам.

З іншого, не лише вболівальники, але, схоже, і наші баскетболісти не взяли до уваги, що «Туров» набрав чемпіонської ходи й упевнено лідирує в польській екстралізі. А також вельми успішно виступає в Кубку УЛЄБ: у групі здолав російський «УНІКС», згодом обеззброїв і чеський «Німбурк». Нарешті, до поєдинку в Києві команда підійшла у своєму оптимальному складі, тоді як українці перед матчем зазнали відчутної втрати. Капітан «вовків» Артур Дроздов у зв'язку з проблемами зі здоров'ям вийшов на майданчик лише тоді, коли ситуація стала справді критичною.

голомшені господарі, переламати хід гри їм не вдалося. Фінальна сирена зафіксувала неприємний для українців рахунок 59:71.

Наставник БК «Київ» Томо Махоріч не приховував свого розчарування: «Навіть у найстрашніших снах нам не міг примаритися такий баскетбол», — резюмував він після матчу. І хоча 18 березня його команда взяла реванш, киянам не вистачило кількох очок, аби пройти далі.

«Беки» залишалися нашими останнім повпредами в континентальних турнірах. У лютому на етапі 1/16 фіналу Кубка УЛЄБ боротьбу припинив маріупольський «Азовмаш», перед яким шлагбаум закрив хорватський «Задар». А в Кубку ФІБА юженський «Хімік» виявився слабшим за кіпріотський АЄЛ. На стадії кваліфікації чемпіон

Один у полі не воїн

Кіпру обіграв і дніпропетровське «Дніпро».

Поступаючись відвертим середнячкам європейського баскетболу, українські команди наочно демонструють, що не у грошах щастя. Річний бюджет «Азовмаша», який за футбольною аналогією порівнюють із «Шахтарем», сьогодні становить близько \$9 млн. Баскетбольний двійник «Динамо», БК «Київ», може на рік витратити \$6–7 млн. І «Задар», і «Туров» про такі цифри лише мріють. А все ж перемагають наших — виключно завдяки власним вихованцям.

ШАНСИ ЗБІРНОЇ

Відсутність гідної зміни особливо насторожує в переддень відбіркового циклу до Євро-2009, де суперниками збірної України стануть команди Франції, Туреччини і Бельгії. До фінальної стадії європейської першості вийдуть дві кращі команди кожної групи. Нашу збірну наразі тренує Валентин Мельничук, який повернувся після 13 років роботи в Португалії. 67-річний фахі-

вець переконаний: його підопічні спроможні успішно подолати відбір. «У нас дуже сильна група з досвідченими супротивниками, — каже Валентин Федорович. — Але продумана підготовка, яку ми спланували на 99%, дозволить обіграти і Францію, і Туреччину. Ми вже зустрічалися з цими збірними — і перемагали. Нам просто завжди не вистачало досвіду участі в міжнародних змаганнях».

ВІДБІРНИЙ ЦИКЛ ЄВРО-2009

Календар матчів нашої групи

Дата	Національні збірні
3 вересня	Туреччина – Україна, Франція – Бельгія
6 вересня	Бельгія – Туреччина, Україна – Франція
10 вересня	Туреччина – Франція, Бельгія – Україна
13 вересня	Україна – Туреччина, Бельгія – Франція
17 вересня	Франція – Україна, Туреччина – Бельгія
20 вересня	Франція – Туреччина, Україна – Бельгія

Полегшити завдання українській команді може одна із суперниць — збірна Франції. Семеро її провідних гравців, які виступають у Національній баскетбольній асоціації, відмовилися захищати честь рідної країни на європейській арені. Щоправда, невідомо, чи підсилять нашу збірну українці з тієї ж НБА. Поки що центровий «Юта Джаз» Кирило Фесенко та його колега Олексій Печеров з «Вашингтон Візардз» запевняють, що придуть за першим же закликком. Проте ще у пам'яті ситуація з центровим «Лос-Анджелес Лейкерс» Станіславом Медведенком, який після переїзду за океан вирішив прийняти запрошення до збірної тільки після 5-річних роздумів. Зараз, до речі, двохразовий володар чемпіонського персня НБА переживає у своїй кар'єрі непростий момент: цей сезон Медведенко пропускає у зв'язку із болем у спині, і взагалі невідомо, чи повернеться він на майданчик.

А ось включений Мельничуком до розширеного списку кандидатів у національну команду центровий Віталій Потапенко навряд чи одягне жовтоблакитну форму. За 10 років свого перебування у США він жодного разу не відгукнувся на пропозицію нашого тренерського штабу і Федерації баскетболу приїхати до табору збірної. Цього сезону українцем не зацікавила жодна команда НБА, і Потапенко помандрував до іспанської «Унікахи». Проте там він пробув недовго: після систематичних пропусків тренувань клуб в односторонньому порядку розірвав контракт з непередбачуваним гравцем. Після чого Потапенко як кризь землю провалився. Швидко за все, де він, невідомо й Мельничуку.

УКРАЇНЬСЬКА КВОТА

Тим часом, під час чергової президії ФІБА, що відбулася в Бухаресті, був визначений формат клубних баскетбольних змагань, які пройдуть у наступному сезоні. У найпрестижнішій Євролізі боротьбу поведуть 24 команди, але тут обійдуться без нас. Проте одразу два вітчизняні колективи виступатимуть у Кубку УЛЄБ (цей турнір буде перейменованим). Чемпіон країни візьме старт з основної сітки, друга команда — з кваліфікації. Квота українських клубів ще не до кінця визначена і, за словами президента Федерації баскетболу України, а також члена президії ФІБА-Європа Олександра Волкова, вона може бути розширена. ■

КІНОЕПОПЕЯ: війна і мир

3% ГРОМАДЯН КРАЇНИ ВВАЖАЮТЬ УКРАЇНСЬКУ МОВУ ПЕРЕШКОДОЮ
ДЛЯ ВІДВІДИН КІНОТЕАТРІВ

АВТОР: НАТАЛІЯ ПЕТРИНСЬКА

За вікнами студії третій місяць поспіль тривають дискусії щодо особливостей вітчизняного кінопрокату. А на «Невафільм», де наразі дублюють стрічку «Принц Каспіан», кипить звичайна робота. Біля мікрофона Сергій Романюк, який запам'ятовує на слух як «людина в чорному» — агент з якості в рекламі російської нафтової компанії.

Після завершення озвучування короткого, проте надзвичайно емоційного епізоду, в якому панові Сергію довелося кілька разів повторити слово «погань», він зізнається, що дублює кіногероя вперше: «Попри

мої професійні навички, зокрема й мовленнєві, я, втім, як і більшість українських акторів, майже не знайомий з технологією озвучування. З початку 1990-х років у нас, на жаль, не було такої практики».

У той час, коли актор читає текст у спеціальній кімнаті з великим монітором, режисер дублювання та звуко-режисер відстежують і контролюють репліки та загальну якість запису. Режисер Іван Марченко називає себе посередником між оригіналом і адаптованою версією. Саме від нього залежить, наскільки чітко буде сформульовано завдання акторові. «Ми робимо стовідсоткове пристосування,

враховуючи українську ментальність і наш гумор, — розповідає він. — Я пам'ятаю такий момент: коли персонаж у фільмі виразно говорив «Oh, my god!», а переклад репліки «О, Боже мій!» видався нам прісним, ми зрештою змінили її на «Ах, ти ж гад!» — це було хоч і не буквально, проте доречно і відповідало ситуації».

**КАРАСОН — «КОЗАК
У ПОВНОМУ РОЗКВІТІ СИЛ»**

«Невафільм» — українська філія пітерської компанії, що працює на нашому ринку вже близько двох років. Її візитівка — славнозвісні «Тачки», якими студія розпочала свою діяль-

НАВІГАТОР

ність на вітчизняному полі дублювання. Досі ця робота вважається найважливішою з погляду якості перекладу й підбору голосів — її і для «хатнього» користувача, і для професійного зразка купували навіть санкт-петербурзькі колеги. Хоча наразі всі шанси перевершити стартові досягнення є в «Рататуй». «Під час перегляду цього мультфільму створюється враження, що персонажі від початку говорять українською», — зазначає керівник проєктів студії Лариса Шаталова.

Процес дублювання триває від 2-х тижнів до місяця, коштує від \$20 тис. до \$50 тис. за одну стрічку і починається з професійного пере-

кладу. Найбільші труднощі виникають під час так званої укладки, коли довжина рядка має співпадати з фразою героя, й при цьому ще необхідно враховувати відкритість та закритість складів. Для дублювання актори проходять кастинг. Після відбору кожен отримує свого персонажа — разом вони перебуватимуть усього кілька днів.

Найвлучніше перекладеними наразі виявляються анімаційні фільми — у цьому жанрі фантазія вітається. Навіть тоді, коли перетлумачення мало не перпендикулярне оригіналу, завдяки рідній мові персонажі-іноземці набувають упізнаних ментальних рис. До україн-

ців максимально наблизилися не лише «Тачки», але й ціла низка мультяшок, з-поміж яких 3 роки тому особливо виділився «наш» Карлсон, який заговорив голосом Олега Скрипки. Тоді напарниками лідера «ВВ» виступили Ані Лорак (Малій), Тамара Яценко (Фрекен Бок) і Наталія Сумська (мама). У цій версії самоідентифікація до міри затовстого чоловічка була виражена дефініціями «козак у повному розквіті сил» і «красень, легінь, що дуб у небі, сокіл у полі». Вони абсолютно відповідають характеру істоти з пропелером, яка зберігає рівновагу саме тоді, коли оточуючі від його витівок уже ладні втратити свідомість. ▀

БУДНІ УКРАЇНСЬКОГО КІНОПРОКАТУ

«АСТЕРІКС НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ»

Перший гучний скандал із запізненням виходу: замість 30 січня стрічка з'явилася на широких екранах 21 лютого. Голова державної служби кінематографії Ганна Чміль пояснила рішення не видавати прокатне посвідчення дистриб'юторській компанії «Синергія» так: «Картину дубльовано російською мовою, і тільки частину фільмокопій субтитровано українською». Громадська ініціатива «Кінопереклад» заявила, що справжньою причиною небажання фірми «Синергія» дублювати фільм належним чином є залежність її бізнесу від російських партнерів. Активісти «Кіноперекладу» звернулися до виробника картини — французької кінокомпанії Pathe Distribution — з проханням «встановити прямі зв'язки з компетентним та відповідальним партнером в Україні». У відповідь Pathe Distribution повідомила, що із задоволенням працюватиме з нашими дистриб'юторами без посередників.

«РАТАТУЙ»

Мультіплікаційний витвір режисера Бреда Берда та студії Pixar 2007 року отримав «Оскар» як кращий анімаційний фільм. Прем'єра історії про щура Ремі, який мріє стати найкращим кухарем, відбулася в Україні 28 червня. Всього було випущено 35 копій українською мовою і стільки ж — російською. Згідно з опитуванням, проведеним компанією First Movies International у грудні минулого року, 68% респондентів, які переглядали мультфільм «Рататуй» українською мовою, відзначили високу якість дублювання. Водночас 56% аудиторії, що дивилися стрічку з російським дублюванням, залишилися задоволені своїм вибором. Редакцію тексту державною мовою здійснив Віктор Морозов — перекладач, який «змусив» розмовляти українською Гаррі Поттера.

«ЩЕ ОДНА З РОДУ БОЛЕЙН»

Українська прем'єра відбулася 28 лютого 2008 року, тоді як у Росії — на тиждень пізніше, 6 березня. Дистриб'ютор V&H Films випустив у прокат 59 фільмокопій, усі дубльовані українською. За даними сайту Box Office Mojo, лише за перший вікенд прокату стрічка зібрала в нас \$248 563. До українського перекладу долучився Олекса Негребецький, відомий за напрочуд вдалою українізацією героїв телесеріалу «Альф» та персонажів анімаційних стрічок «Тачки», «Шрек», «Сезон полювання». Тут він заявлений як «автор синхронного тексту». Серед глядачів і досі точаться суперечки: частину аудиторії переклад цілком задовольнив, іншим не сподобалася надто «літературна» мова.

ДУБЛЮВАННЯ – ШЛЯХ ДО ЗНАЧНО БІЛЬШОГО ВИБОРУ

Сьогодні вітчизняні кінотеатри майже на 90% наповнені голлівудською продукцією, 5% становлять європейські стрічки, залишок припадає на українське та російське кіно. Американське домінування — далеко не показник високої якості: окрім розкручених блокбастерів, до нас зазвичай потрапляють «середнячки» зі слабенькою режисурою, посереднім акторським складом і не першої свіжості сюже-

зією на «артгаузність». Прокатники, наче коні у Михайла Коцюбинського, ніби й не винні, бо все «залежить від виробників». Та це тільки на перший погляд.

До рішення КС для закордонних кінокомпаній українських глядачів фактично не існувало. Малозрозуміле недоутворення «російський прокат і прокат у країнах СНД» — надійно перекривало нам шлях до мейджорів — здебільшого гігантів США, які виготовляють до 80% кінопродукції у світі.

**СЬОГОДНІ ВІТЧИЗНЯНІ КІНОТЕАТРИ
МАЙЖЕ НА 90% НАПОВНЕНІ
ГОЛЛІВУДСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ,
5% СТАНОВЛЯТЬ ЄВРОПЕЙСЬКІ
СТРІЧКИ, ЗАЛИШОК ПРИПАДАЄ
НА УКРАЇНСЬКЕ ТА РОСІЙСЬКЕ КІНО**

тами. І дублювання, озвучування й субтитрування іноземних фільмів українською мовою, завізоване Конституційним Судом, перш за все, має розширити й урізноманітнити пропонуванням нам прейскурант фільмів.

За рік ми «споживаємо» 130–150 картин, вибір яких не вражає. Щотижневий перелік новинок нехитрий: анімація, романтична (або просто тупувата) комедія, черговий сиквел, бойовик і трилер «з м'ясом». Як варіант, іноді можуть промайнути історичні драми або картини з претен-

звісно, посередники зацікавлені залишити все, як є: російське дублювання дає змогу збільшувати надходження за рахунок прокату в обох країнах, покращувати майстерність своїх, а не чужих акторів, нарешті, диктувати судіам, що їм дивитися. В Україні досі застосовувалася чи не найгірша з можливих схем: дистриб'ютори протягом тижня крутили фільм у РФ, а потім ці самі копії завозили до України, перетворюючи її на своєрідний культурний «відстійник». І коли хтось із них вирішував, що росіянам краще

переглянути якусь «дуже смішне кіно» замість останнього фільму Девіда Лінча, то й ми автоматично про автора «Малголанд Драйв» могли не мріяти.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ КІНО НИНІ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ДЕПУТАТІВ

В українському кінопросторі функціонують 5 студій: AdiozProduction Studio, Pteroduction, «Невафільм», Post Modern та Lemma recording. Кожна з них здатна випускати від 20 до 40 дубльованих стрічок щороку. Планує також відкрити власну студію компанія B&H Films (вітчизняний дистриб'ютор Paramount, Universal, Sony, Buena Vista, Disney). Цих потужностей уже тепер цілком вистачає, щоб забезпечити глядачам те, чого вони досі були позбавлені, — перегляд свіжих фільмів безпосередньо після світових кінопрем'єр.

І лише одна категорія учасників процесу теоретично може стати жертвою закону — прокатники артгаузних стрічок. Але тільки якщо Верховна Рада зволікатиме із законопроектом про відшкодування витрат на субтитрування й дублювання інтелектуальних картин, які демонструються обмеженою кількістю фільмокопій.

Широко розпіарена «проблема дублювання» звичайних глядачів не цікавить. За даними Київського міжнародного інституту соціології, тільки 3% опитаних заявили, що українське дублювання заважає їм частіше ходити до кінотеатрів. ■

КОМЕНТАР

ЖИВОЮ МОВОЮ

ОЛЬГА СУМСЬКА
актриса

Говорити замість екранних персонажів я почала вже після закінчення театрального інституту. Моїми дебютними картинками стали мультфільми, згодом я озвучувала різних героїнь у кіно. Мені подобається процес «оживлення» анімаційних істот, це доволі цікаво і подекуди складно. Потрібно відчувати уявну душу персонажа, відобразити його характер, і все це — за допомогою тембру, тональності, відтінків голосу, придихів. Мене завжди цікавлять непрості персонажі, наприклад, я із задоволенням озвучила б принцесу Фіону зі «Шрека». Вона уособлює дві протилежні сутності — тендітної і примхливої красуні та кремезної, але доброї міфічної істоти. З останніх дубльованих стрічок мені сподо-

балася робота над мультим «Тачки», в якому я озвучила блакитний «Порш» Саллі. Дублювання «Тачок» було гарно організовано: виділений пристойний кошторис, запрошені відомі актори. А зараз, на жаль, з'явилася тенденція, коли часто економлять і залучають акторів-початківців, які працюють, так би мовити, напівпрофесійно. Від цього страждає, перш за все, глядач, у якого може виникнути хибне враження про якість українського дублювання. Також негативному сприйняттю часом сприяє штучне подання української мови. Потрібно спуститися на землю і впроваджувати в кіно нормальну живу мову. Не суржик, звичайно, але і не граматику початку минулого століття. ■

ПЕРСОНАЛЬНЕ

ВОЛОДИМИР ВОЙТЕНКО
головний редактор
часопису «KINO-KOLO»

Помітили? Як на мене, диво дивніше сталося, коли в жорсткій суспільній суперечці – якою мовою, як, коли і скільки дублювати іноземний неукраїнський кінопродукт – раптом народилося щось більше, ніж інтелектуальний чи фізичний мордобій. А саме – оприлюднена у ЗМІ пропозиція частини дистриб'юторів і власників кінозалів до керівників держави «встановити трирічний перехідний період для переходу на стовідсоткове дублювання фільмів українською мовою». І, як можна зрозуміти,

Мовний кінокомфорт

це пропозиція саме тієї конфліктної сторони, яка від початку року пручається встановленням міністерськими циркулярами правилам дублювання і влаштувала кінотеатральний попереджувальний чи то страйк, чи то локаут.

Відкидаючи наявність будь-якого лукавства авторів цитованого звернення, припускаю: усі гілки вітчизняної кіноіндустріальної спільноти зрештою мають однакове бачення майбутнього, єдину консолідовану стратегію в цьому питанні. Більше того, ця спільнота, яку ще вчора такою не можна було назвати, блискавично виявила ті якості, що, на біду, не притаманні вітчизняному політикуму. Наразі маємо не тільки урядовцями проголошену, але й усією кіноіндустріальною

групадою підтриману декларацію про незалежність, яка так чи інакше починає втілюватися. «Так чи інакше» означає конфліктно.

А конфлікт криється у тактичних підходах. Одні, з певних причин, воліють утілення означеної мети вже тепер. Інші, також із певних причин, – за досягнення стовідсотково того ж самого, але в результаті поступального процесу. Справа за малим: компромісним варіантом, що має бути закріплений певним законодавчим актом, обов'язковим для виконання всіма, аби «трирічний перехідний період» не затягнувся на наступні 15 років. Інакше, передбачаю, конфлікт продовжуватиметься і набуватиме ще неприємніших форм. Беруся це стверджувати, бо непогано знаю активістів

з обох таборів. І всі ми чудово обізнані з вітчизняним політикумом, який радий повсякчас змайструвати з мовного питання кулет.

І насамкінець. Якщо ви помітили, у новочасному лексиконі віднедавна побуває семантично прикметне слово «комфортний». Очевидно, мода на нього прийшла до нас із укоріненням елементів «суспільства споживання» й відповідного різновиду демократичних цінностей. І це вже певна суспільна психохарактеристика, що означає тенденцію-прагнення жити не, скажімо, цікаво, а саме комфортно. У зв'язку з цим хотілося б зауважити: постання незалежної держави, а з нею і незалежної кіноіндустрії в потужній зоні імперського тяжіння й водночас на демократичному марші комфортним не здасться. Це заняття для людей, які комфортом нехтують.

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" – від розрахунків до запуску в експлуатацію

фото: спроби/ТОВ "ПрессКом" (С. Шабань, В. Воронін, А. Широк, І. Філаров, А. Сосницький, С. Іван)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27

www.presscom.ua

ЛОВЕЩЬ СВІТЛА

СКУЛЬПТУРА ОПЕРУЄ НАЙТВЕРДІШИМИ ЗЕМНИМИ МАТЕРІЯМИ. ТА КОЛИ ДО СПРАВИ БЕРЕТЬСЯ ЖІНКА, ПРЕДМЕТИ МИСТЕЦТВА НАЧЕ ОЖИВАЮТЬ

АВТОР: МАР'ЯНА ПРУТ

Із серії
«Полички»,
бронза, скло

СВІТЛАНА КАРУНСЬКА
пігмаліон-лірик

Світлана Карунська входить до десятки найвідоміших українських скульпторів разом із такими «монстрами», як Олексій Владіміров, Олександр Рідний, Олександр Сухоліт. Маленька й тендітна на вигляд — і не скажеш, що вона працює з грубим і важким матеріалом. Як шанувальниця поезії та лірик в мистецтві, художниця поєднує пошук точності слова, закладеного в назві роботи, й адекватної йому форми, що і дає той результат, який виділяє Карунську з решти колег.

У неї є дивовижна властивість — подавати бронзу, немов пластилін. Твердий сплав стає візуально не схожим сам на себе, а тому здається, ніби він втратив свій «характер», й натомість набув нової пластики — м'якої й емоційної. Наразі мисткиня творить сітчасті фігури і натюрморти, сплетені з бронзової «лози». Вони ловлять світло й одночасно пропускають його, будучи і міцними, каркасними, і невагомими водночас. А якщо додати кольорові скельця, подекуди вплавлені у мереживні об'єкти, то отримаємо ефект тривимірного вітражу. Світло тут — рівноправний партнер бронзи. Тому, напевне, роботи Карунської справляють враження плавких: ось вони є, а за мить, якщо вимкнути світло, розчиняться у невагомості «транзитного буття». ■

Ігор Закус
представляє

Jazz
Kolo

Medium Cool

Тріо Наталії Лебедевої

Наталія Лебедева
- рояль

Ігор Закус
- бас-гітара

Олексій Фантаєв
- ударні

Спеціальний гість:
Артем Менделенко
- саксофон

25
БЕРЕЗНЯ
19:00

«УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ»
вул. Хрещатик, 2

РЕНЕСАНС 96.8
БІЗНЕС РАДІО

КВИТКИ ПРОДАЮТЬСЯ В ТЕАТРАЛЬНИХ КАСАХ ТА В КНИГАРНІ

ВУЛ. ЛИСЕНКА, 3

видавничтво
ТЕМПОРА
«Темпора»

Ігор
Закус

МУЗ. ХБІРЖА
www.x-mb.com.ua

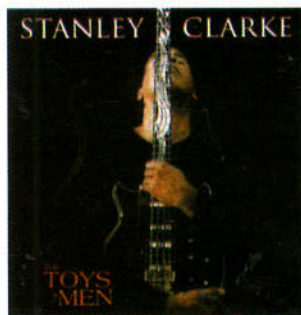
CD

Ф'южн, джаз, рок-н-рол

Минулої осені кілька моїх друзів вирушили до Криму з однією метою — послухати живого класика стилю ф'южн Стенлі Кларка на фестивалі «Джаз-Коктебель». Побачили і послухали. Окрім величезного кайфу, отримали з рук метра автографи і сувеніри. А за півроку, вже у Києві, їх «наздогнав» головний подарунок — новий альбом Кларка *The toys of men* («Іграшки чоловіків»). Титульна композиція складається з 6-ти частин і є взірцем модерного стилю фанк-ф'южн. За рівнем звукових образів тягне на хороший саундтрек голлівудського блокбастера. Чого варті самі назви: «Драконівські штучки», «Страх», «Хаос», «Космічна інтервенція», «Відкриті врата», «Боже світло». Вочевидь, далася взнаки інтенсивна праця музиканта для кіно. І ще вражає несподіване звучання бас-гітари, яка в руках Кларка то розмовляє, то плаче, то співає.

Для прихильників contemporary jazz ім'я артиста передусім асоціюється з *Return to forever* («Повернення у вічність») — групою, яку 1971-го він заснував разом з Чіком Коріа. І то був найпереконливіший досвід злиття джазу та року в любовних обіймах. Відтоді суто джазових записів у Кларка було мало. Хіба що спільні альбоми з Жаном-Люком Понті та Ел Ді Меолою. Сольні роботи музиканта відзначені пошуками нових форм синтезу року, фанку, джазу, ритм-енд-блюзу. Ті самі завдання вирішує формація Vertu, яку він зібрав 2000 року разом з давнім другом Ленні Вайтом.

Олександр Євтушенко

Stanley Clarke. *The toys of men.* — Heads up, 2008.

ТЕАТР

І мертві, і живі...

«Солодких снів, Річарде» бажують кривавому тиранові в театрі «Вільна сцена». Електроакустична опера-перформанс Дмитра Богомазова — вже друга за цей сезон інтерпретація на київській сцені відомої Шекспірівської трагедії. Нещодавно відбулася прем'єра «Річарда після Річарда» в Центрі ім. Леся Курбаса. А разом з кількарічним містеріальним дійством Влада Троїцького «Річард III. Пролог» у ЦСМ «Дах», процес набуває ознак доволі дивного художньо-соціального діагнозу, адже нині Україну Бог начебто береже від диктаторів. А може, ці вистави — замовляння, театральне шаманство?

На основі ключової сцени п'єси — сну монарха — актори створюють виставу-перформанс. Для пошуків нової театральної фактури сюжету вибрано якнайвдаліше: перед вирішальним боєм королю являються примари всіх ним убієнних. Ця до-

волі моторошна подорож у потойбіччя вирішена режисером у притаманному йому іронічному стилі, фундамент якого становить візуально-музична алхімія. На кону органічно «змішуються» реальні постаті акторів та їхні відеопроєкції

ВИСТАВКА

Художник і комерція

Сергій Кузнецов не може жити без епатажу. Рік тому він збирав жіночу білизну для створення арт-об'єкта: акція проходила під гаслом «Знімай труси — отримуй картину». Пізніше влаштував розпродаж сучасного мистецтва. У галереї «Ательє Карась» картини, скульптури та безтілесний відеоарт продавалися на вагу — 1000 грн за кілограм. Хоча роботи самого художника і не користувалися великим попитом, митець запам'ятався як автор ідеї.

Наразі у цьому ж приміщенні проходить персональна виставка Кузнецова «Я люблю комерцію». Жодних шокувальних артефактів і подібних вивертів — лише картини. Без сарказму й тут не обійшлося, проте, порівняно з попереднім доробком, ці намішки цнотливі й літературні. Зображення пари кедів крупним планом виправдовується підписом «Перш за все поміняю кеди на якісь гламурні Prada-Shmada». Тюбики фарби на та-

рілці з ножом та виделкою називаються «Боже, благослови їжу нашу — мистецтво сучасне, українське». Лідер «Посольства Божого» Сандей Аделаджа проповідує: «Шоу-бізнес — це церква та сучасне мистецтво». А напівоголена дівчина, яка веде нічну телепередачу-«відгадаєчку», закликає розшифрувати слово-відповідь на питання «Що перемагає зло?»

До 8 квітня
Галерея «Ательє Карась»
(Київ, Андріївський узвіз, 22а)

Анна Шабєко

КНИГА

Кров з молоком

Молода мати-одиначка Ірина кожного дня їздить до столиці здавати грудне молоко. Під прикриттям благодійності для сиріт депутат-олігарх облаштовує приватний за-капелок прямо в Парламенті, де приймає молочні ванни. Водночас в аеропорту митник і двос вантажників крадуть валізу з невідомими лікарськими препаратами. Паралельно з цим у центрі Києва невідомий убиває аптекаря-експериментатора. А його вдова випадково знайомиться з дружиною приватного детектива, який спочатку виявиться лунатиком, потім — підозрюваним, а згодом — ще й членом таємничої секти.

Найщедріший з-поміж сучасних українських письменників Андрій Курков примудрився запакувати всю цю сюжетну розкіш в один роман. Щоправда, в «Нічному молочникові» жодну лінію не доведено до логічного завершення, а тому текст міниться жанровою веселкою: то мелодрама на перший план вийде, то детектив проб'є собі дорогу, то полі-

тична сатира все перекриє. Насамкінець лише головна героїня знайде своє жіноче щастя. Інших персонажів, а разом і читачів, автор полишає напризволяще. Перші борсаються у своїй фантазмагоричній ірреальності, локалізованій у декораціях Києва та області. Другі мусять додумувати недомовлене, бо буквальна розшифровка метафори «Ірина — Україна» загальної ситуацію не прояснює. Хіба підкреслює очевидне: «материнський» ресурс нашої країни настільки потужний, що жодні нафтові запаси до нього не дорівнюють.

Вікторія Поліненко

Андрій Курков. Нічний молочник. — Х.: Фолио, 2008.

(художник — Олександр Друганов). Живі голоси влітаються в електроакустичні звуки і гуляють в інфра- і ультра-просторах (композитор і програміст — Данило Перцев).

Подібні до мумій персонажі різняться за ступенем розкладу матерії, та загалом вони не жаскі — пластикою та голосоведінням нагадують радше мультяшних героїв (хореограф — Лариса Венедиктова). Бого-

мазов продовжує свій експеримент зі створення сучасної театральної мови, розчиняючи естетичні й смислові кордони між мертвим і живим, серйозним і комічним, реальністю і фантазмами.

«Вільна сцена»
(Київ, вул. Гончара, 71)

Наталія
Шевченко

КІНО

Скринька Пандори

Попри те, що у «Хроніках Спайдервіка» використовують «вічний сюжет» протистояння дитлахів і монстрів, режисерові стрічки Марку Вотерсу вдалося майстерно вписатися у вузьку нішу родинного кіно. Ні малим, ні батькам на сеансі нудьгувати не доведеться: доза страхів виважена по-аптекарьськи точно — все, що потрібно, й нічого зайвого. Родина Грейс переїжджає з Нью-Йорка до маленького містечка. Старовинний будинок, де тепер доведеться мешкати, одразу нікому не сподобався. Мати (Марія-Луїза Паркер), яка відчайдушно намагається тримати себе в руках, не припиняє повторювати: «Ми звикнемо». Старша сестра Мелорі (Сара Болджер) випліскує свої емоції у фехтуванні. Один із близнюків, врівноважений пацифіст Саймон, стає ще мовчазнішим, а його брат Джаред (обох зіграв Фредді Хаймор), навпаки, просто

лускає від злості й постійно на-дзвонює татові. Оскільки той не поспішає на допомогу, хлопцю нічого не лишається, як оглянути місцевість.

Пригоди для всієї родини починаються після дивовижної знахідки — «Путівника Артура Спайдервіка фантастичним світом навколо нас». Та казка — лише верхня історія. А от найцінніше в ній приховане: переживання дитини, батьки якої розлучилися. А вже боротьба з власними монстрами набагато важча, ніж битва з усіма гаспидами фантастичного світу. Цей підтекст «прописано»

так делікатно, що його помітять передусім ті, хто в темі.

У кінотеатрах України з 13 березня

Олександра Коверзнев

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

КІНО

ТЕАТР

ЛЮДИ ВУЛИЦЬ

ФОТОГРАФІЯ Визнаний майстер своєї справи — український фотограф Олександр Чекмєнов — творчий шлях почав з вулиць рідного Луганська. Саме там він зробив серію «Вуличні портрети», яка наразі представлена під назвою «Колір» у столичній «Я Галереї». Куратор проекту Павло Гудімов так визначає сутність цих зроблених без дублів світлин: «реалістично-бомжацький ностальгійний живопис у фотографії». Зафіксовані художником миті репрезентують життя громадян, які опинилися «на дні» в неспокійні 1990-ті. Усміхнений дідуня на тлі оголошення із зображенням атлета, самотній клієнт спецрозподільника, безпритульні діти, яких помічас, здається, лише об'єкти фотоапарата, розлючена жінка на тлі різношерстого натовпу — всі персонажі різняться емоційно, але разом слугують збіркою ілюстрацією, що нагадує нам про країну, якою вона була в перехідний момент своєї історії.

До 31 березня
«Я Галерея»
(Київ, вул. Волоська, 55/57)

АНІМЕ-СТИЛЬ

Давно не просто візитівка японських мультяшників, а окреме культурне явище. Експозиція Акегата («Світанок») — свідчення популярності цього жанру й у середовищі українських митців. У експозиції представлені роботи наших художників в анімє-стилістиці плюс авторська манга (японські комікси), виконані тушшю та аквареллю або створені за допомогою комп'ютера.

3 22 березня
Муніципальна галерея (Харків, вул. Чернишевського, 15)

ГЛАС НАРОДУ

КОНЦЕРТ Найближча «Музична середа на Фролівській» — виступ чоловічої вокальної формации «Конкорда». Тим, хто звикли пов'язувати спів а cappella із ManSound чи «Гіккардійською терцією», варто налаштуватися на стриманіший лад, адже за плечима цього ансамблю — школа співу в хорі київського Свято-Троїцького Іонинського монастиря, регент якого, Дмитро Болгарський, є рідкісним фахівцем зі стародавніх піснеспівів. Саме цим зумовлена пам'ятна участь колективу в реконструкції рукописних музичних пам'яток XVII—XVIII ст. Інший бік медалі — пристрасть «Конкорда» до українських естрадних хітів 1970-х та афроамериканських spirituals, а також знайомство з композитором Веронікою Тормаховою, яка спеціально для ансамблю створила низку аранжувань і оригінальних творів. Тож музиканти заповнюють усього потрохи: від Гречанинова до Поклада з обов'язковим «Менуетом» Бокеріні на біс.

26 березня
Фонд сприяння розвитку мистецтв (Київ, вул. Фролівська, 1/6)

ЗВУКИ МУЗИКИ

Японка Хісако Кавамура — одна з небагатьох виконавиць, яких дійсно знають в обличчя. І не лише в німецькому Ганновері, де вона навчалася у маестро Володимира Крайнева, а й у Києві. Восени минулого року її інтерпретація Четвертого фортепіанного концерту Бетховена стала справжньою подією на одному зі столичних фестивалів. Наразі у програмі піаністки Шопен і Дворжак.

28 березня
Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2)

ПОРОК І ЦНОТА

РЕТРО Важко повірити, що найвідоміша фотомодель 1950-х Бетті Пейдж, яка з'явилася на обкладинці ювілейного номера журналу Playboy в одній лише шапці Санта-Клауса та не гребувала виконанням ролей у фільмах із садомазохістським відтінком, у буденному житті була набожною християнкою й свято вірила, що до фізичного кохання потрібно долучитися винятково після одруження. Пізніше, коли зображення вродливиці, що прикрашало листівки, поштові картки і конверти платівок, стало рідним кожному американцеві, дівчина ледь не заgrimіла до в'язниці під час кампанії, що закликала боротися з порнографією. Тоді її врятувала «якся сила». Побачивши в цьому знамення, Бетті назавжди зав'язала з непристойним бізнесом і присвятила себе Богу. Скандальна стрічка режисерки Мері Херрон «Непристойна Бетті Пейдж» — провокативне дослідження тодішньої сексуальності, релігії та американської масової культури.

У кінотеатрах України
з 20 березня

«ДЕНЬ РАДІО»

Сюжет цієї комедії нічим не відрізняється від однойменної вистави театру «Квартет І» та оповідає про один день із життя модної радіостанції. Крім самої історії, автори картини позичили для постановки й акторів. У головних ролях своєрідного посібника з того, «як робити новини», — Міхаїл Козирев, Леонід Барац, Ростислав Хаїт, Міхаїл Поліцеймако, Максим Віторган плюс незадіяна у виставі Амаля Мордвінова.

У кінотеатрах України
з 20 березня

МУДРАГЕЛІ

ГАСТРОЛІ Вистава московського театру-студії Олега Табакова «На всякого мудреця доволі простоти» на сцені понад 10 років. За цей час в ній мало що змінилося, хіба подорослішав Сергій Безруков, який у свої 23 роки вважався наймолодшим виконавцем ролі Глумова. Він і тепер переконливо розігрує історію молодого маніпулятора, який вправно втирається в довіру і до консерватора, і до прогресивного діяча, і до юної дівчи, і до світської пані, прикриваючи лестоцями цинічне ставлення до оточуючих. Табаков обрав класичний стиль обробки літературного матеріалу. Але з однією поправкою — всі ініціативи в руках акторів, кожен з яких у межах цього творить власне міні-дійство. Сцену стилізовано під старовину фотографію (художник Давід Боровський), на тлі якої персонажі Островського виглядають так органічно, ніби їх «живцем» перенесено з середини XIX ст. у наш час.

21 березня
МЦКІМ «Жовтневий»
(Київ, вул. Інститутська, 1)

БЕНЕФІС

Іван Тургєнев написав п'єсу «Нахлібник» спеціально для Міхаїла Щепкіна, який зіграв у ній на свій бенефіс. Відтоді виставу вважають суто «бенефісною», про що пригадали у Запоріжжі. Театр підготував цю комедію до 80-річчя народного артиста України Григорія Антоненка, який виконує роль дикавуватого Кузовкіна.

14 – 15 березня
Музично-драматичний театр ім. В. Магара (Запоріжжя, пр-т Леніна, 41)

ДЖАЗ

ЛІТЕРАТУРА

ФЕСТИВАЛЬ

JUST ХАРКІВ

ФЕСТИВАЛЬ Головним досягненням Другого фестивалю Kharkiv jazz fest його організатори вважають той факт, що на мистецькій мапі України одним джазовим містом стало більше. «Ми повинні дивитися правді в очі, — заявив один із організаторів імпрези. — Донедавна це було місто року та хіп-хопу». Харків'яни лише радіють цій перебудові. На сайті фестивалю час від часу з'являються «гарні новини» про надходження у продаж квитків за 150 грн. Люди йдуть дивитися на рояль Yamaha, встановлений з великою шанобою в експоцентрі «Радмір». А також чекають на приїзд хедлайнера фесту — американського басиста Рона Картера, майстер-класів французького піаніста Март'яля Соляя, виступів рідного «Схід-Сайду» і ще добрячої порції команд з України, Німеччини, Росії, Ізраїлю, Литви, Польщі та Швейцарії.

21 березня Харківська обласна філармонія (Харків, вул. Римарська, 21)
22, 23 березня «Радмір Експохол» (Харків, вул. Академіка Павлова, 271)

МРІЯ МЕЛОМАНІВ

Після того, як рік тому консерваторія не змогла вмістити всіх, хто прийшли на благодійний концерт Майка Стерна, гітарист почав претендувати на масштабніші українські майданчики. І знову ризикує зібрати аншлаг: охочих почути гру партнера Жако Пасторіуса, Майлза Девіса і Біллі Кобема набереється не на одну залу. Разом із ним на сцені — квартет Яна Гуннара Хофа.

24 березня Національний палац «Україна» (Київ, вул. В. Васильківська, 103)

СВОЄ СЛОВО

ПРЕЗЕНТАЦІЯ «Академічний російсько-український словник 1924—1933 років» за редакцією Агатангела Кримського та Сергія Єфремова, на думку багатьох фахівців, і досі залишається найкращим українським двомовним словником. Відмінність його від аналогів полягає, передусім, у надзвичайно широкому обсязі фразеологічного матеріалу та ілюстрацій з українських текстів, а також багатстві синонімічних рядів. Паперова версія лексикону — сьогодні бібліографічна рідкість. Оскільки в радянський час словник перебував під забороною і жодного разу не перевидавався, навіть у Національній бібліотеці ім. В. Вернадського можна розшукати лише його I том (А — Ж). Видавництво «К.І.С.» представить електронну версію цього словника, доповнену матеріалами з 10-ти інших джерел. А про його драматичну історію розкажуть Лариса Масенко, Ольга Кочерга, Євгенія Карпіловська та Євген Сверстюк.

21 березня Книгарня «Є» (Київ, вул. Лисенка, 3)

ПРО ПРОХАСЬКА

Цей літературний вечір, присвячений одному із найкращих сучасних письменників, не тільки надасть можливість авторів поспілкуватися зі своїми читачами, але й публіка отримає шанс дізнатися дещо нове про свого улюбленця. Зокрема те, що для Прохаська означає «рослинна філософія» і чому актуальною для обговорення він вважає тему «життя як рок-н-ролл».

23 березня Бар «Майдан» (Луцьк, вул. Бойка, 2)

НАШЕ «ВСЕ»

ІМПРЕЗА Міжнародний фестиваль «Сіверські музичні вечори» знаний далеко за межами Чернігова не в останню чергу завдяки харизмі свого керівника. Талановитий диригент і здібний менеджер, Микола Сукач пильно моніторить програми столичних колективів, а потім із хитромудрістю Одіссей та принадливістю Цирцеї хоч на один день заманює до свого міста найкращих солістів і озвучує найвидатніші партитури. Здається, іноді правцею він диригує «Фантомом опери» Веббера, а лівою рукою водночас розучує призабуті шедеври українських класиків. 21 березня з ним у компанії виступатиме всесвітньо відомий піаніст Олег Полянський. 22-го — Київський вокальний ансамбль «Софія» з літургійними піснями та творами Чюрльоніса. 23-го — пануватиме музика для гобоя, а 24-го — звучатимуть скрипкова фантазія Венявського на теми з «Фауста» Гуно і «Трелі диявола» Тартіні.

20-30 березня Концертний зал філармонійного центру (Чернігів, пр-т Миру, 15)

«ЄДНІСТЬ»

Цей міжнародний фестиваль стартував ще тоді, коли його концерти були чи не єдиною можливістю тримати руку на пульсі джазового життя. І хоч сьогодні ситуація інша, та його програму, як і раніше, ні з чим не спутаєш. Особливо, коли на сцені об'єднуються ManSound і «Нью-Йорк Самба Джаз Квартет» Хендріка Меркенса або тріо Жана-П'єра Фрьолі і Z-band.

22-23 березня Київський театр оперети (Київ, вул. В. Васильківська, 53)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

ДЕНЬ СВЯТОГО ПАТРИКА

Ірландські балади у виконанні гурту Spirituals Seasons.

21 березня. Бар Liverpool (Донецьк, вул. Артема, 131а)

«ВСІ СИМФОНІЇ ШУБЕРТА»

Цикл концертів академічного симфонічного оркестру Львівської філармонії.

21 березня. Обласна філармонія (Львів, вул. Чайковського, 7)

«НА ПОЛІ КРОВІ»

Поетична драма за Лесею Українкою.

22 березня. Майстерня театрального мистецтва «Сузір'я» (Київ, вул. Ярославів Вал, 16)

JAZZ КОЛО

Представляє Наталію Лебедеву (рояль), Ігоря Закуса (бас-гітара), Олексія Фантаєва (ударні), Артема Менделенко (саксофон).

25 березня. Український дім (Київ, вул. Хрещатик, 2)

«МАШИНА ВРЕМЕНІ»

З концертною програмою, укладеною зі старих хітів і нових пісень.

27 березня. Національний палац «Україна» (Київ, вул. В. Васильківська, 103)

«ЦЮК»

Концерт харківського гурту на підтримку нового відео «Le Port» з останнього альбому «Sex».

28 березня. «Рок-Кафе» (Дніпропетровськ, набережна Перемоги, 106а)

«ДІВЧАТА НЕБА — У ЛІТАКІ»

Вистава новоствореного театру «Дель П'єро» за п'єсою Марка Камолетті «Боїнг-Боїнг».

28-29 березня. Будинок актора (Харків, вул. Красіна, 3)

CLAES CRONA

Шведське джазове тріо виконає свої кращі композиції з останніх альбомів.

28 березня. Театр української драми ім. Тараса Шевченка (Харків, вул. Сумська, 9)

30 березня. Національна музична академія ім. Петра Чайковського (Київ, вул. Городецького, 1-3)

«ВНУТРІШНІ СВІТИ»

Виставка кераміки і авторських ляльок Зої Прядко.

3 18 березня. Ann Gallery (Київ, вул. Басейна, 216)

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗА МОВОЮ

Пізній вечір після здачі номера. Втомлений, зупиняю маршрутку. Людей багато, відчуваю себе сардиною в банці.

Поруч молодий чоловік голосно розмовляє по мобіліці якоюсь східною мовою. Реакція втомлених людей передбачувана — «па-насхалі». Але до прямого конфлікту не дійшло, просто атмосфера вже наближалася до вибуху. Весь автобус дивився на молодого чоловіка, він це відчував, і українською мовою звернувся до водія: «Зупиніть, будь ласка, на зупинці. Дякую!»

Й одразу весь автобус у нього заховався. Наш! Українець! ■■

**ЮРІЙ
КОЛОМИЦЕВ**

**СЕРГІЙ
ГУЗЬ**

КУДИ ПОСЛАЛИ ЕТИКУ Запроваджений у середній школі предмет «Етика» дає свої плоди. У одній зі шкіл Дніпродзержинська стався яскравий випадок. Діти вивчали традиції та обряди України. Годі ї казати про важливість такого курсу в регіоні, де домінує російське телебачення. Та малечі 10 – 11-ти років не завжди цікаво слухати «про високі матерії етичних норм», тим більше, коли по телевізору показують цікавий скандал: як одного із керівників держави послав даішник. Мабуть, вчителька пішла тим самим шляхом. Коли їй не вдалося утримати увагу дітлахів і набридло робити зауваження, вона підняла школярів і видала фразу: «Та ідіть ви усі в жопу». Не здивуюсь, якщо у цій школі учні також почнуть посилати своїх вчителів. ■■

РЕКЛАМИ! Світ сучасної людини переповнений усіляким непотребом, зокрема, і рекламою, яка часто дратує, але є невід'ємною частиною нашого життя. Вона заповнила усе: теле- і радіоэфір, метро і троллейбуси, стіни будинків і паркани, навіть стовбури дерев. Вона експлуатує наші органи відчуттів і тисне на свідомість. Ми давно навчилися її ігнорувати, проте іноді, коли заходиш у новенький вагон метро і відчуваєш, що «щось тут не так», з подивом усвідомлюєш, що тобі не вистачає... реклами. Мабуть, ми звикли до неї так само, як дихати повітрям з вихлопними газами. І так само відчуваємо без неї дискомфорт, як і тоді, коли потрапляємо до чистого лісу і «не бачимо, чим дихаємо». ■■

**СВІТЛАНА
СТОВПОВА**

**ОЛЕНА
ЧЕКАН**

ПРО КОРИСТЬ НЕУЦТВА У нас в родині — несподівана радість: «Божественна комедія» Данте в розкішному подарунковому виданні. Що за несподіванка, питаєте. Це в радянські часи неможливо було купити хороші книги, а зараз — аби гроші були! У тім то і річ. Книга, що тягне на 200 баксів, дісталася нам усього за 250 гривень. Привезли її на київську Петрівку з Москви на замовлення когось з багатіїв, а він відмовився купувати. Причина — чорно-білі ілюстрації. Ну, не знав він, що Ботічеллі встиг зробити тільки підготовчі ескізи, що є лише одна закінчена і розфарбована, швидше за все, учнями Сандро, мініатюра «Жерло пекла». Не до мистецтва було Сандро Ботічеллі, коли його захопили палкі проповіді шаленого Савонаролі... ■■

В ОЧІКУВАННІ ЦИВІЛІЗАТОРІВ

Стільки точиться розмов про неготовність до Євро-2012, що за ними губляться маленькі реалії, які перетворюють існування на нормальне життя. У столиці можна пройти кілометр однією з центральних вулиць, і не знайти жодного смітника. Для того, аби відшукати громадський клозет, потрібно мати хист нишпорки або бути аборигеном, якому добре відомі закапелки рідного міста. А якщо взяти до уваги схильність наших водів до перевищення швидкості та ігнорування як «зебри», так і зеленого світла для пішоходів, незвиклим до такого сервісу десяткам тисяч очікуваних туристів не позаздриш. Вони або капітулюють, або пристосовуються. Третій варіант — поза межами цієї реальності. ■■

**ВІКТОРІЯ
ПОЛІНЕНКО**

**РОМАН
КАБАЧІЙ**

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПО-ПРАВОСЛАВНОМУ У неділю за кордоном почив у Бозі Митрополит Російської православної церкви за кордоном Лавр. Перед смертю він встиг простягнути руку поєднання РПЦ в Росії, тож тепер Алексей II має владу і над тими православними, які втекли від наслідків співпраці церкви зі спецслужбами СРСР. Мало хто знає, що походить Лавр з українських етнічних теренів у Словаччині, з села Ладомирова на Пряшівщині. Світське його прізвище — Шкурла. На Батьківщині живуть його брати, а батьки навіть встигли побути деякий час на Волині, після чого повернулися додому. Як подає сайт РПЦ, Лавр називав себе карпаторосом. Що це значить? Що помер ще один будівничий імперії, якому слово Москви було дорожчим від рідних Beskidiv. З Богом! ■■

ТЕЛЕКАНАЛ НОВИН

Коли ти хочеш знати

24

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!

УКРАЇНА

РЕГІОНАЛИ ЗНОВУ "З'ЯСУВАЛИ"
СТОСУНКИ З БЮДІВЦЯМИ
КИЇВ

УКРАЇНА

ЧАСТКА ПРИВНЕВИХ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ
СКЛАДАЄ ВЛАЗЬКО 5%
ІПОТЕКА
КИЇВ

США. УРІД. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІД
НАЦІОНАЛЬНОЮ ПАСОЮ В BORSE DUBAI
БЕЗПЕКА. АРХІВ

ЄВРОСОЮЗ

ЄВРОПАРЛАМЕНТ УХВАЛИВ
ВХОДЖЕННЯ 9 КРАЇН ДО ЗОНИ ШЕНГЕНУ
СТРАСБУРГ

ІСПАНІЯ

ЗУСИЛЛЯ "HONDA" СКОЦЕНТРОВАНО
НА СЕЗОНІ 2008-ГО РОКУ
ФОРМУЛА-1
АРХІВ

США. РАЙДЖ БАРІЗ

ФЕСТИВАЛЬ WIRED NEXTFEST
КОМПАНІЯ AIRSCOOPER CORPORATION

КИТАЙ

ЛЕРІС ХІТОН "ЗАСВІТЛАСЯ"
НА MTV STYLE AWARDS
ШОУ MTV
ШАНХАЙ

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ. СІМ ВАНХАУС, ПІДКРАЩА
ВИКОНАВЦЯ АЛБ.
МОУ АВАРДС
ЛОНДОН

10 080 хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації

764 новинних сюжети за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі

105 пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини

65 журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу

24 корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію

8,23 млн. глядачів вже дивляться нас в кабельних мережах, в ефірі та з супутника

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 228-05-66
office@book-ye.com